

СЕРІЯ “БОЖІ СЛІДИ”

ПІСЛАНЦІ З ТАЄМНОГО СВІТУ

Анастасія Волошин

Частина 2

Львів 2009

УДК. 271.5 - 587.65 + 271.5 - 726.3
ББК. Э210.24 + Э377.109 (4Ун) - 028.9
В - 686

Посланці з таємного світу. Анастасія Волошин / Збірник матеріалів. – ч.2. – Львів: В-во “Папуга”, 2009. – 144 с.

До другого тому матеріалів про с.Маріям ЧСВВ (Анастасію Волошин) увійшла друга книга о. Г. Костельника про українську стигматичку.

Графіка на першій сторінці обкладинки: Володимир Погорілець.
Остання сторінка обкладинки: українська ікона XVIII ст. з м.Броди,
збірка Національного музею у Львові.
Світлина з Настею Волошин в часі облечин: Михайло Шалабавка.

Упорядник серії О. Петрук

© Видавництво “Дизайн студія “Папуга”
© Серія “Божі Сліди”, О. Петрук, 2009

о. -др. Гавриїл Костельник

НАСТЯ ВОЛОШИН

“ЖЕРТВА НА ПОКАЗ”

ЕКСТАЗИ НАСТІ

Львів 1936

Ч. 12631/К

Дозволяється печатати.
У Львові дня 22 жовтня 1936.

Від греко-кат. Митрополичого Ордипаріяту

† ІВАН
Еп. помічник

I ВСТУП

Для повного зрозуміння цієї книжки треба перечитати мою першу книжку про Настю Волошин (I частина: Історія стигматизації, Львів 1936).

В тій першій книжці я обіцяв, що друга буде мати підзаголовок: “Пояснення стигматизаційних явищ”. Але дальший розвиток Настиних явищ, своєю різномодністю, цікавістю й багатством змусив мене цілком змінити цей план. Щоб схопити й пояснити дотеперішні Настині явища, крім цієї II частини, ще мушу видати III і IV частину; III частина вже написана й чекає на друк.

В I частині я *говорив* про Настю. А тут у II частині *вона сама про себе говорить* – у своїх екстазах, а я тільки доповнюю, де що треба, щоб читач міг, як слід, зрозуміти дивну Настину дійсність. Цю дійсність найкраще схарактеризував Настин Ангел, коли сказав, що Настя – “жертва на показ українському народові”.

В III частині буде докладний опис Настиних “апортів”, її “нерукотворених образів” і пояснення стигматизації (чи це щось природне чи надприродне) на основі Настиних ран і інших явищ.*

У IV частині буде опис і пояснення Настиних явищ, коли вона ходить духом по світі (її появи в світі, світла, uzдоровлення), і пояснення проблеми Настиного Ангела. Цілий матеріал я так розложив, щоб доводити читача до щораз глибших проблем.

---

* Власне й цей план автора був змінений. Книга “Пояснення стигматизації” вийшла друком 1937 року. Розвідка Г.Костельника “Проблема чуда”, яка друкувалася з продовженням у “Ниві” 1938-39 років, як вказував автор, була вступом до “Пояснення стигматизації”. Цього ж 1937 року побачило світ невелике за обсягом видання “Містичні образи Насті Волошин”. Рукопис про апорти був опублікований лише частково, в часописі “Божі Сліди” за 1939 рік. – прим. упорядника

* * *

Описуючи Настине життя і її стигматизацію, я в I частині дійшов до останніх тижнів великого посту в 1936 р. У цій II частині починаю від того часу.

Крім моїх пояснень, які кожний читач легко відрізнити, усе, що пишу в цій II частині, взяте з *протоколів з Настиних екстаз*, що їх снисали три черниці Василянки, які спільно в одній келії мешкали з Настею в монастирі у Львові, при вул. Потоцького, і мали поручення опікуватися Настею.

Тільки на деяких місцях я доповнив ці протоколи по своїй пам'яті, оскільки я був присутний при тих екстазах і щось собі добре затамив, а воно не нашлося в протоколах, бо це, як читач і сам зорієнтується з цієї книжки, майже неможливо схопити всі слова, що їх Настя в екстазі скаже, та в подробицях описати кожен екстаз.

Також під поглядом мови остільки відступаю від протоколів, що черниці, йдучи за моєю директивою, списували майже кожне слово так, як Настя дійсно сказала (наприклад, Настя завжди говорить подібно до польської “ангельонтко” і так всюди є в протоколах), а я відчистив її мову, та все ж таки зберігав її стиль і деякі слова (як наприклад бадати, чувати-сторожити, цофатися, много і т. ін.), щоб не затирати колориту її екстатичного говорення.

Ті три черниці, Софронію Ерделі, Василю Кальмук і Севастіану Терещук, на поручення Митрополита я запрягнув 24 червня 1936 р. в каплиці їхнього монастиря і ту саму присягу відобрав від них також на письмі з їх підписами. Формула їх присяги ось така:

“Присягаємо Богу всевідучому і всемогучому, в Тройці святій єдиному, що, мешкаючи разом в одній кімнаті з Настею Волошин, ми не були в ніякій змові з нею і не допускалися ніякого обману відносно дивних явищ, зв'язаних з нею.

Протоколи з її екстаз ми списали, як тільки могли, найвірніше, свідомі своєї відповідальности перед Богом і перед людьми. Так само з цілою рішучістю виключаємо всякий обман зі сторони Насті. Ця наша певність ґрунтується на тому, що Настині життя для нас уповні проглядне, а її характер ми пізнали як абсолютно щирий і взірцево моральний”.

Аналогічну присягу і я готов зложити кожного дня – і числюся з тим, що колись той день прийде.

При такому забезпеченні змісту цієї книжки для дійсно критичного читача зовсім відпаде квестія: чи дивні Настині явища дійсно правдиві? а лишиться для нього тільки та квестія: як ці явища пояснити?

Завважую, що я в своїх поясненнях завжди стою на *філософічному* становищі, а тільки доходжу до *теологічного* становища. Це потягнуло за собою й відповідний добір матеріялу з протоколів з Настиних екстаз. Я вибирав такі моменти, що могли би причинитися до *пояснення* Настиних явищ, а релігійно-моральна ціль була для мене тільки додаткова – оскільки вона сама впливає із зібраного матеріялу.

* * *

Мушу ще упередити читача щодо психологічного характеру Настиних екстатичних промов. Не треба собі уявляти, наче б усі стигматизовані особи чи взагалі екстатиками так само промовляли в екстазах, як Настя Волошин. Саме навпаки: особи, що в екстазах виголошують промови, це дуже велика рідкість, це *виймок* з правила. В екстазі людина, відривається духом від світа, що її окружає, відривається від своїх змислів – ціла захоплена своїми внутрішніми переживаннями. А такий стан суперечить виголошуванню промов. Бувало, що священники екстатиками, коли в часі проповіді попали в екстазу, переривали проповідь і залишалися німі, доки екстаза тривала.

Наша Настя в екстазах *завжди промовляє* – спокійно, плавко,

дуже гарно, змістовно й логічно.

Гьорес наводить* тільки одну стигматичку, що (на основі недільних і святочних євангелій) вигошувала формальні проповіді в екстазах: Іванну від Хреста з Еспанії (XV–XVI в.). Вона мала дар говорити (в екстазі) чужими мовами.

Як я сказав уже в I частині, Настя в екстазах говорить тільки українською мовою. А про що Настя говорить в екстазах?

Ріжні екстатички мали дар оглядати в своїх екстазах Христові муки й інші події з Христового життя в *історичному розвиненні*, а по екстазах це оповідали. Ті можна би назвати “екстатичними Христовими *істориками*”.

Настя не є такий тип. Її можна би назвати “екстатичним Христовим *діячем і проповідником*”. *Кожну нагоду свого життя вона в екстазах використовує на те, щоб Христа проповідати*. Настя кілька разів (у Млинах і в Краснім) дійсно й проповідала в екстазі до народу – наче священик.

З тою її місією згідна також її *екстатична діяльність* (ходження духом по світі для uzдоровлювання та утвердження у вірі), як також *форма її яснovidючості*. “Божий голос” раз (8 березня) сказав до Насті в екстазі:

“Це я тобі дав облаки (очі) прозорні, щоб ти бачила далекий круг і допомгла спасенню душ”.

Не сумніваюся, що чимало квіток з екстатичних промов Насті Волошин буде жити в нашому народі, а може і в світі, віками – в проповідях священиків, а може і в белетристиці (гарному письменництві).

Вкінці слід згадати, що Настині промови в екстазах далеко краще виходять, ніж у протоколах, бо в екстазах кожне її слово чимсь умотивоване й на своєму місці, а в протоколах багато недокінчених та попереставлюваних речень, тому що письмом годі було все схопити.

---

*Görres, Die christliche Mystik. – Bd.II. – С.402-404

II ОСТАННІ ТИЖНІ ВЕЛИКОГО ПОСТУ

Від великого посту Христос, коли в екстазах “пробивав” Насті рани, вже не питав її, чи вона приймається його терпінь; а Ангел став щораз частіше виступати та керувати Настею. Від хрестопоклонної неділі (15 березня), коли Настя мала найбільше ударів (240) від містичного бичування, Ангел став безпосередньо говорити устами Насті. Перші слова таким способом сказав: “Душі (Насті) нема тут, це я, божий посол, говорю її устами”.

Мені відомо, що деякі не можуть знести того Ангела в явищах Насті і навіть дозволяють собі жартувати з нього, бо ніби це щось понад міру і виглядає на неправдоподібне. Дійсно в цілій історії святих та стигматизованих осіб *ніде* більше не було такого явища, щоб Ангел посідав тіло людини і безпосередньо промовляв (*possession angelica completa*), як це є в Насті Волошин. Але я мушу описувати явища так, як *вони виступали*.

Ті, що тепер усяко собі думають про Настиного Ангела, мають перед очима своє *власне уявлення*; колиж довідаються про дійсне обличчя того Ангела, то побачуть, чи зможуть “розкусити той твердий горіх”.

З історії життя святих відомі факти, де Ангел подібно відносився до якоїсь особи, як гіпнотизер до загіпнотизованого: та особа у візії бачила, що Ангел вступив до неї, а потім відчувала його поміч у своєму внутрішньому житті.* Про такий зв’язок з Ангелом говорить уже пророк Єзекиїл: “І вступив у мене дух, коли промовив до мене, і поставив мене на мої ноги”. Від часу своєї стигматизації Настя завжди перебуває у такому зв’язку зі своїм Ангелом. Деколи Ангел навіть помагав

---

*Göttes, там само, с.351

Насті в праці (напр. коли вишивала), а потім в екстазі сам про це говорив. Але в деяких екстазах *Настина душа виходить з тіла, а замість неї входить до її тіла Ангел, піддержує тіло і промовляє до присутніх осіб.*

Без Ангела ми, що займаємося Настею, не могли би собі ради дати з нею. Без його вказівок та пояснень великі й дивні Настині стигматизаційні переживання не могли би піти так гладко, а мабуть цілий їх хід мусів би змінитися. Ангел диктував, як Настя має одягатися, коли що їй дати їсти, що коли з нею робити – аж до подробиць. Давав нам пояснення з цілого Настиного життя, а Насті раз-у-раз дає моральні й релігійні поучення.

Перше, ніж прийду до хронологічного порядку Настиних екстаз, подам деякі вискази Ангела про Настю, що мають загальну ілюструючу вартість. Завважую, що я тут зовсім не маю на думці висвітлювати проблеми самого Ангела (це, як я у вступі сказав, відкладаю аж на IV частину, бо Ангел це ключ цілої проблеми Настиних явищ, отже вперед треба весь матеріал зібрати), а хочу висвітлити тільки *функцію Ангела при Насті.*

Раз (9 червня) я запитав Ангела: Як то, що в житті святих нема такого випадку, щоб Ангел говорив безпосередньо через людину – і в Тереси Нойман цього нема? Ангел відповів, що він мусів так зробити, бо його “душечка” (Настя) сама нам нічого не сказала би, “її серце таке, що в ньому все замкнене”, вона дуже стидлива, як мала дитина, якби списати всі її діла, то стільки-о було би – тут Настя показала руками ширину десь на пів метра, а Тереса така-о – тут Настя міною лица і руками показала відважну, ніби мужеську вдачу.

Ангел говорить Настиними устами тільки тоді, коли Настя в екстазі, і говорить такою самою мовою, як Настя. Це опісля буде докладніше вияснене.

В понеділок 16 березня сказав Ангел: “Не вільно їй ходити в шаті в квіти і в білій одежі через те, що я її вибрав. А чому я її вибрав? Бо вона була поважна і покірنا, я її вибрав і чував над нею; це не є її розкіш тут, вона є *слугою цілого світа*, вона останній хробачок і мучениця”. В понеділок 30 квітня Ангел сказав: “Це, людино (до с.Василії), дякую, тобі за скромненьку шату, земські ноги мають бути під шатою сховані, ця її шата має бути подібна до моєї” (довга і подвійна – з параманом).

На налягання сторонніх людей, я хотів у великому пості взяти кількох лікарів, щоб оглянули містично збичовану Настю. В екстазі 16 березня, хоч я не був присутній і ніхто про це не згадував, Ангел сказав: “Не вільно брати лікарів, бо буде боротьба, і можуть душу взяти” (до шпиталю на обсервацію).

І ще сказав Ангел у цій екстазі: “Чому ті люди приходять? Бо її серце пускає великий промінь. Божа слава нехай шириться, а вона нехай буде бідна й опущена між вами”. В середу 18 березня Ангел питався мене: Чи Настя має розпускати промінь свого серця якнайдалше, чи звузити його? Я дав вимінаючу відповідь: Як для божої слави буде ліпше. В четвер 26 березня Ангел сказав: “Ця душа відчуває сліди земського народу, вона хоче притягнути всіх вас до Христових ран”.

Ми й на поодиноких особах цілком певно ствердили (також я сам на собі), що Настя “промінням свого серця” так діє на людей, що вони відчувають потребу (гін душі) прийти до неї. О.Ст. Демко в порозумінні зі мною і з Настею, яка тоді (10 VI) була в палаті Митрополита, обіцяв Насті, що наступного дня прийде до монастиря на Службу Божу о 8 год. Потім о.Демко пішов до міста та відчував якийсь непереможний гін, щоби піти до монастиря до Насті, хоч не знав чому, і стидно йому було. Настя привітала його словами: “Я отця духом кликала, прошу прийти завтра не на 8 годину, бо на цю замовився вже інший священик зі Службою Божою, але на 9 годину”.

Отже Ангел питався, чи ми хочемо, щоб до Насті приходило якнайбільше людей, чи менше. Очевидно, я собі бажав, щоб Настею зацікавилися якнайширші круги людей, та я не хотів, щоб вони до Насті приходили, бо з тими, що приходили, ми мали велику мороку (до Насті годі було їх пускати, а вони напіралися).

Але ми спершу, зі зрозумілих причин, дещо несміло ставилися до Ангела, доки не переконалися, що він дуже респектує людську індивідуальну свободу, до людей ставиться з великою пошаною й ніжністю, ніколи нікого не демаскує (що при його ясновидючості зовсім не було би тяжко), а коли й докоряє комусь, то лагідно, по приятельськи.

Раз (20 березня) Ангел сказав до мене: “Чому поважна особа боїться звертатись до мене? Я слуга Господній”. Дійшло до мене, що деякі соблазнилися тим, що я в I частині не замовчав цього титулу для мене від Ангела. Та вони мають хибне поняття про це. Титули, що їх Настин Ангел дає людям, не є “небесним вироком” (чого дана особа варта перед Богом), тільки *приноровленням до земських людських відносин*. Насті й черниць Ангел ніколи не титулує, тому що вони не займають ніякого становища між людьми. Настю Ангел називає: “душа”, “душечка”, “моя душа”, або тільки “людина”; черниці, що при Насті, називає “людина”, або (дуже рідко) “серце”; ігуменю звичайно титулує “земська мати”, рідше “провідниця” або “заступниця Христова”. Так, як мене, титулує при нагоді священиків і світських людей, що займають видніше становище. *Власних імен ніколи не говорить* – ані імен осіб, ані назв міст та країв, але якось описує їх. Його говоренню питомий *поетичний колорит*, тому замість “священик” завжди каже “настир”; замість “очі” завжди каже “облаки”; “купіль” завжди називає “роса божжа”; не скаже “молоко”, “капуста”, “стіл” і т. ін., але якось описує їх.

Містично збичовану і зболену Настю в великому пості Ангел казав майже день у день купати у теплій купелі. Черниці боялися того, а все ж таки все добре виходило. Ангел казав давати Насті самі “подлі (прості) страви”, як огірки, сиру капусту і т. ін. Бувало, що Настя, коли довше була духом поза тілом, дуже мерзла в ноги. Тоді (за дозволом Ангела) давали їй чарочку домашнього, простого яблучняка, а від цього вмиць її тіло розгрівалося – навіть лице рум’яніло. А найліпше вино, яке я для неї купив, Настя пила, ніби це була вода: ні смаку в ньому не відчувала, ані її не розгрівало.

Від м’ясопустної неділі до сиропустної Настя їла тільки сухий хліб і пила чай без цукру (це був для неї перший тиждень великого посту). Пізніше Ангел злагіднював цей піст, Настя їла огірки, сиру капусту, пісний борщ, оселедці, рибу, смажену на олії, сухі сливки і т. ін., але тільки раз на день: або коло 2-ої години, або аж коло 6-ої години ввечір, як Ангел подиктував. В останній тиждень великого посту і в страсний тиждень Ангел дуже загострив піст і навіть сам говорив: “Я дам моїй душі відчути такий голод, що вітер буде відчувати в своїм тілі, якби крізь її тіло переходив страшний воздух”; а Настя в екстазі жалувалася: “Чому не даєш мені їсти? Я така голодна, що вітер проходить мені крізь кости”.

* * *

Вже 16 березня Ангел заповів Насті, що в страсний тиждень покине її: “Душе, я відречуся від тебе на кілька днів, коли придуть останні терпіння, на кілька днів лишу тебе, доки Спасителя не вложать до гробу”.

В п’ятницю 20 березня Настя в екстазі говорила про Христові страсти (описуючи те, що бачила): “Ісуса тіло збичовано, твар змізерніла, одежа до рамен прилипла; іде Ісус, спирається на хрест, розбійники його оточують... Опущений Спаситель між

натовпом і сумно він несе хрест... І я бажаю хрест узяти, нехай моє тіло падає... доходить Ісус і я доходжу і скінчу моє життя... Останнє бичування Христос приймає, бо своє тіло до хреста готує, будуть одержу йому здирати й тіло поневірювати... натовп народу, жовніри, на голові червоні пера... натовп ховається за гору, Ісус не бачить, тільки біль...”

Я запитав Ангела, чи може Настя помере в страсному тижні, що так говорить? Ангел відповів: “А Ісус помер на хресті?” Очевидно, Христос помер, але воскрес. Із того ми зрозуміли, що Настя говорила про свою *містичну* смерть. Тоді я запитав Ангела: як буде виглядати Настин страсний тиждень? Ангел сказав увесь порядок день за днем, але доволі скоро – так, що ми не затирили всього. Сказав, що рани відновляться на руках, ногах, на боці, піде кров, рани будуть великі, уста замкнені, не вільно тіла рухати.

Хоч Настя по середах уже спершу мала більші терпіння, для мене не було ясно, коли вона в страсному тижні буде переживати Христове розп’яття. І я запитав Ангела: чи це буде в велику п’ятницю, чи в середу? Ангел відповів: “В середу, бо українська є середа”. Дійсно, східна Церква святкує Христові страсти вже в велику середу. І Настя в екстазі і Ангел завжди говорять “український нарід” (слова “руський”, “Русин”, “Русь” взагалі не приходять у Настиних екстазах).

На вівторок 24 березня Настя мала заповіджене, що отворяються їй рани на ногах і на руках. Але отворилися тільки рани на ногах, а в екстазі Настя сказала: “Ісус каже: Людино, звільняю тебе з ран на руках, бо слабоньке твоє тіло й не знесе болю”.* Міг би собі хтось подумати, що Ісус повинен був це передбачити й не заповідати, що отворяться також рани на руках. Та також у св. Письмі маємо аналогічні випадки. Пророк Ісаїя на божий приказ заповів був цареві Єзекиї смерть, а потім

---

*В І частині я написав, що ангел сказав, та я тоді писав з пам’яті

зараз це відкликав, бо Бог вислухав горячу молитву Єзекиї і ще додав йому 15 літ життя. Ісус Христос раз сказав, що не піде до Єрусалиму на празник, а потім таки пішов. Людське життя годі звести на геометрію, бо цілком мусіло би звиродніти: нестало би місця для нашої свободної волі, надумувань, вагань, вирішувань і т.ін. Тому небесні сили достосовуються до цієї вимоги людської природи. Цар Єзекия, при тодішньому стані його здоров'я й при ході причин у світі, дійсно мав умерти, отже пророк передсказав йому правду. Якби Єзекия не довідався про це, то він не молився би так гаряче до Бога за своє життя. А що молився, то з джерела його свободної волі виросла *нова* причина (якої передтим не було), котра перед Богом перемогла даний хід причин у світі, і Бог через пророка зараз повідомив про це Єзекию. *Свобідна людська воля це джерело нових причин у ході людської долі.* Ці причини *можуть* вирости, але не *мусять*, а звідси умовність у людській долі. Читач сам переконається, як Настин Ангел пристосовується до людського життя, і скільки умовного є в Настиних переживаннях.

* * *

В четвер 26 березня Настя в екстазі *вмирала* – не за когось іншого, але своєю смертю, і не містичною, але *дійсною*. Завважую, що того дня було рівно дев'ять місяців від часу Настині стигматизації, а наступного дня Настя дістала медальок з ланцюжком від Богородиці.

В екстазі 26 березня Настя дуже тяжко терпіла. Настя: “О, Ісусе, я не годна терпіти, або возьми мене, або закінчи життя, як мене лишиш у болі... А Ісуса голос божий каже: Якщо видержиш до 9 години (тоді було кілька хвилин перед 8.45 вечора), спасена будеш; хто знає, чи видержиш, нині переносиш тяжкий хрест... Нині твоє життя на двоє...” Настя: “Боже, будь наді мною!”

Настя переходила конання, харчала, як умираючий. Ангел: “Душа бореться з цього світа на другий світ, душа розлучиться з тілом... Душе, ходи сейчас, уже час” (год. 8.50). С.Василія: “Настя за когось умирає”. Ангел: “Людино, душа не вмирає, ні за кого, вона *свою душу віддає, а тіло лишає*”. Настя: “Це твоя воля!” Ангел: “Душе, ходи!... Ще п’ять хвилин”.

Настя конала. Ангел: “Чи бажаєте, щоб душа лишила тіло?” Присутні Сестри: “Бажаємо і просимо, лиши нам її!” С.Василія: “Я буду їй услугувати, ходити коло неї”.

Ангел: “Але ж та квітка щораз слабша”. С.Василія: “Дай їй силу, Ангеле Хоронителю!” Ангел: “Це зірка на небі показалася...”

Я не був при цій екстазі й не можу з протоколу розібрати, що дальше говорила Настя, а що Ангел, тому дальший хід наведу так, як записано в протоколі: “Ангел пішов перед божий престіл просити, щоб душа не розлучалася з тілом... Це Ангел упав до стін Спасителя і просить: Я, негідний слуга божий, благаю: або звільни душу з тіла... Ісусе... Отче, це твоє слово... велике чудо зділаєш... Ісусе, не скажи... мої крильця закривають її... Я не можу дивитися на твої солодкі рапи... Квітка в’яне, але все чуває над бідними душами... А Ісус відповів: Мир *дому сему*, це є моє слово, іди, дай силу душі, щоб відчинила облаки (очі), щоби побачила мене терплячого і згадала мене, що я викупив з неволі...” (Черниці, що списували протоколи, на деяких місцях не могли схопити всього, що Настя в екстазі сказала.) О годині 9 Настя скінчила конання. Ангел: “Приклич, людино, ті душі (черниці) й покажи кров на тій шаті... Нехай будуть ваші серця такі сполокані кров’ю Спасителя, як та шата... Слухайте своїх пастирів і своєї земської матери”.

Це мабуть Христос хотів показати Насті й черницям, що Настя у своїх терпіннях мусіла би вмерти, якщоб він сам не піддержував її.

В неділю 29 березня Настя зносила останнє великопостне містичне бичування, згідно із заповідженням Ангела.

У I частині я написав, що рани від містичного бичування зникають по двох-трьох днях. Тоді тяжко було це зафіксувати, бо давніші рани губилися поміж щораз новими. Сліди по останньому великопостному бичуванні були видні впродовж цілого тижня. Ангел начислив 150 ударів і пояснив: “де збичоване місце, там 1 дкг тіла спадає на вазі”. На наступний тиждень (останній у великому пості) Ангел дав ось такий порядок для Настиного пощення: В понеділок, середу і п’ятницю не вільно Насті нічого їсти, тільки “закропитися”; в інші дні можна їй дати поживу, як для малої дитини, по купелі – “це приказ Господній”.

Слід тут згадати, що наша церковна практика вирізняє гострішим пощенням *перший* тиждень великого посту і *страшний* тиждень, але останнього тижня великого посту не вирізняє. Отже це Настине вирізнення останнього тижня великого посту – щось *нове й несподіване*, та воно вповні логічне.

В понеділок 30 березня Ангел знову говорив про страшний тиждень: “У понеділок (Настя) не буде терпіти, буде молитися і мовчати гостро, до роси (купелі) не вільно душі давати, багато осіб не може бути в її кімнаті. У вівторок змінити одягу, бо буде кров. У середу змінити одягу з пеї, буде нри розп’ятті Снасителя, тяжко буде терпіти страсти, та коли це зачнеться, не скажу. В четвер душа піде до божого дімку (до каплиці), коли засвітять зірки (на “страсти”). Зачне боліти о 10.30 год. і буде боліти до 7 год. рано. В п’ятницю буде сама сидіти в своїй кімнатці, нехай буде сама в божому гробі. В середу і п’ятницю душа найбільше буде мучитися; в середу о 3 год. попол., а в п’ятницю о 10.30 год. вночі. Якщо в ті дні не вмре, то воскресне. Якщо буде кінчити, то *права рука буде на грудях, а ліва спущена*

при боці; а якщо буде жити, то руки буде мати зложені на грудях. У суботу рано вийде душа з кімнатки до божого дімку, а потім, якщо не вмере, о год. 2.45 попол. воскресне”.

Бачимо, скільки тут умовности, але по вимогах людського життя воно саме так і мусить бути. При цій нагоді Ангел дав Насті і нам директиву навіть щодо часу від Воскресення до Вознесення: “Це душа до Вознесення буде пильнуватися, по маленько поживи брати – так, як тепер, бо серце слабе; можна з набілом”.

Одного разу, коли я ставив Ангелові різні теологічні, згори обдумані, питання, щоб його дослідити, він, відповівши на всі, сказав до мене: “Колись я тобі дам питання з богословії, а не відповіш мені на нього”. Тепер я запитав Ангела: Чому має бути така символіка зложення Настиних рук? На це Ангел: “А як Ісус мав зложені руки, коли його зняли з хреста?” Я відповів, що не знаю, бо це не записано в Євангелії. Тоді Ангел пояснив: “Як Ісуса зняли з хреста, то він мав *праву руку на грудях, а ліву спущену при боці*”. І знову звернувся до мене з питанням: “А чому Христос мав так зложені руки? Ось це те питання, яке я тобі хотів задати”. Я відповів, що не знаю, чому. Ангел пояснив: “Правою рукою Христос давав знак, що всі народи пригортає до серця, а лівою, що віддав життя за них”.

Ще Ангел сказав, що в велику середу, коли Настя буде переживати Христове розп’яття, тільки одна людина, с.Василія, може бути при ній. С.Василія на це: “Ангеле, я боюся сама, може не дам ради, нехай бодай ще одна особа буде зі мною”. Ангел згодився, щоб ще я був, а с.Софронію, на їй великий жаль, виключив, бо вона має м’яке серце й не видержала би спокійно. “Якби було більше осіб”, сказав Ангел, “плакали би, а це душу добило би”.

Один брат Студит хотів Насті подарувати канарка з кліткою. Я вагався, чи на це згодиться, бо наближався страсний тиждень,

отже чи канарок своїм щебетом не буде перешкоджувати Насті в терпіннях. Ангел сказав, що можна їй прийняти канарка, а щодо мого побоювання, відповів: “Будеш бачити, що цей пташок буде робити в страсному тижні”.

Одна з черниць жартом намовляла Настю в часі “вільної хвилини” (перерви в екстазі), щоб їй ще дві маленькі папуги купити. Настя, що в часі “вільної хвилини” має вдачу дитини, дуже це хотіла і просила мене, щоб їй купити такі дві папуги; але в дальшій екстазі Ангел це рішуче заборонив: “Я тебе відрікся би, якби ти це зробила”. Це наводжу як один із замітніших проявів різниці між характером Насті й Ангела. З того також видно, що Настя в своїх терпіннях і переживаннях *задержує повну свою волю*. Справді їй помагає Ангел, але ж вона в його руках не є машиною, а людиною зі свobodною волею, тому її заслуги перед Богом є так її, як і наші є нашими.

В тій екстазі Ангел ще сказав: “Це душечка поїде до свого місця об’явлення (до Млинів), поїде другого дня Воскресення по Службі Божій, поїде з людиною (с.Василією) в дорогу; не бійся, я буду чувати над вами. Чи мило вам, як душечка між вами?” Ми відповіли: “Дуже нам мило з нею”. Ангел: “Так і ті дрібні вівці хочуть її мати, де місце її першого об’явлення”. Колиж ми журилися, що там будуть приходити тисячі людей і не пустять Насті назад до Львова, Ангел сказав: “Я скажу, щоби пастир (я) нриїхав і вирвав тебе з товпи пароду”.

* * *

При цій нагоді Ангел сказав: “Це, душе, сповнюється слова, що, хто тобі хрест приніс, сам скінчив життя”. Тут ми зі с.Софронією кинули на себе очима. З присутних ніхто інший не зрозумів значіння тих слів. Вони відносилися до Яворівського старости, що в тих днях був помер. Це він дав приказ, щоб Настю взяти на обсервацію – спершу до яворівського

шпиталю, а потім до львівського. Коли я побачив посмертні плякати по ньому (він помер у Львові), я сказав це Насті. Вона мені відповіла, що знає про це, бо відчула його смерть. Я пригадав собі, що в записках Гринька Слабака записано, що Настя в екстазі у Млинах (16 жовтня 1935) сказала: “Ті, що переслідують рани і муки Ісуса, будуть терпіти хрест”.

А Настя до того додала: “Коли я була в того старости й зі сльозами просила його, щоб мене випустив зі шпиталю, тоді я відчула, що це до нього відноситься”. Я про все розповів с.Софронії, але просив її, щоби покищо нікому про це не говорила.

В квітну неділю (5 квітня) я мав відчит про Настю в Яворові. Тоді я позпайомився з яворівським повітовим лікарем Д-ром Петром Радлом. Від нього я довідався, що староста захворів був на запалення “хробачкового виростка” (“сліпої кишки”); лікарі не могли зорієнтуватися, відкладали операцію, зоперували його на жовчеве каміння; аж тоді відкрили, що це запалення “хробачкового виростка”, але це вже була спізнена операція, бо гниль розійшлась по внутрішностях. Ще сказав мені Др. Радло, що Настя перед ним в екстазі так сказала: “Один з тих, що переслідують Христові терніння, до року розлучиться з життям”.

Др. Радло спершу думав, що це Настя йому так погрожує, і глузував собі з того в часопису “Ziemia Jaworowska”, якого він був редактором. Др. Радло жалувався перед мною, що мав фальшиві інформації про Настю і то саме від лікаря Українця. Перед своїм відїздом до Львова, де тепер має посаду, Др. Радло в часопису “Ziemia Jaworowska” ч.1-5 з травня 1936 року відкликав очорнення Настиного характеру, а з цієї його статті зовсім ясно видно, що він признає Настю за справжню стигматичку. Він пише: “Недавно опустила Млини по кількатижневому побуті Настя Волошин... Ходили поголоски, ніби Настя одержала в записі від громади Млини

кілька моргів поля. Усі ці вісти неправдиві, бо Настя ніколи не приймала і не приймає для себе ніяких дарів у якійнебудь формі. Також удержується поголоска, що Настя використовувана українськими націоналістами. В цілій справі зі стигматичкою Настею Волошин це гідне пожалування, що вважають її за святу. Чи заледве в рік но виступленні стигм не є надто поспішне й легкодушне твердження, що маємо до діла зі святою? Авжеж у таких випадках треба чекати цілими роками і піддавати життя стигматички найдокладнішій аналізі!

Справді думка, що Настя зле велася перед роками, показалася фальшива, бо ніхто не міг їй доказати ніби розперезаного життя... Вона без сумніву богобоязна і порядна дівчина, свобідна від обманства, фальшу і особистої охоти зиску, але годі їй пазивати святою. На таку оцінку буде завжди час, хочби навіть за кількасот літ. Розширювання культу Насті – може тільки принести шкоду для греко-католицької Церкви, а не пожиток”.

Думаю, що Др. Радло тут зайняв хибне становище. І до Терси Нойман і до інших голосних стигматичок люди тисячами сходилися, бо чуда завжди притягають людей до себе. А невже в нинішніх часах жахливого наступу безбожного комунізму звернення уваги на чудесні явища Насті Волошин може принести шкоду нашій Церкві? Ми вже бачимо ті наслідки й бажаємо собі, щоб вони так дальше росли. Настя, як *особа*, для всіх здорово думаючих людей залишиться під знаком *вичікування* аж до її смерти, бо це таке правило для всіх людей, що аж смерть утривалює їхню вартість. Але чудесні явища, зв’язані з Настею, вже тепер мають утривалену вартість, бо “*facta infecta fieri non possunt*” (те, що вже раз сталося, вже не може бути нездійснене). Др. Радло змішав ці два, такі різні, поняття.

* * *

В вівторок 31 березня Настя терпіла “духове бичування”, як це вона сама назвала. Це було для нас нове й несподіване. Настя вилася з болю наче червак. Ангел сказав: “Душа прийняла внутрішнє бичування – 200 ударів на один бік”. Зовнішніх слідів по цьому бичуванні не було ніяких. Тоді Настя мала отворену рану на боці. Ангел сказав: “Це голос божий: А нащо той бік пробитий? Чи не на те, щоб усіх грішників пригорнути?... Ісус жертвується за вас, це мало його знаєте, мало його вітаєте... Цей бідний хробачок пожертвувався за цілий світ... Тепер, людино, вона (Настя) передвижує 1000 хрестів і серед тих 1000 є один величезний хрест і є таблиця, а на ній написано слово – на ньому Христос умирати буде”. По екстазі Настя сказала, що духове бичування ще тяжче, ніж тілесне містичне бичування.

В четвер 2 квітня Ангел сказав: “Душа бачить кілька тисяч хрестів, між ними один, на котрому має бути розп’ята. Що означають ті хрести? Означають образу Христа... Душе моя, не смутися, ти не несеш один хрест, але терпіння цілого світа”.

Щоб читач міг краще зорієнтуватися, як виглядають директиви Ангела, випишу його директиви з цієї екстази: “Людино земська, котрій поручаю в руки душу (це до с.Василії), дивися, як мою душу тисне хрест: не вільно душі давати до роси божої, не вільно душі давати в суботу і в неділю (квітну) з набілом, не вільно давати того закроплення (содової води), бо це гострість для тіла, а тіло зранене (в середині), вважай на мою душу. На страсний тиждень кажу давати по два рази на годину маленьку ложочку, щоб уста звогчити”. С.Василія: “А що давати пити? Чи можна дати трохи вина?” Ангел: “Це твоя воля. А в середу і п’ятницю не вільно. Завтра душа дістане поживу о 8 год. ввечір. Людино земська, в неділю ввечір о 11.30 год. зійду до душі попрощатися з нею, покажу їй дорогу на Голгофту; в понеділок не вільно дати ані поживи,

ані закропитися...” Митрополит був приказав, щоб Насті в великому пості в неділі давати з набілом. Кілька разів Настя це пробувала, але їй зле робило.

* * *

Як це я пояснив у I частині, Настя перебирає на себе чужі недуги або добровільно, або вони самі знаходять па неї. В екстазі 15 січня Настя сказала: “Ніхто не згрунтує мого серця, переслідують мене людські терпіння, ніде для мене нема спокою”. А 16 лютого Ангел сказав: “Людино, ти набрала на себе багато чужих терпінь, віднині не вільно тобі (очевидно тільки до якогось часу) брати чужих терпінь, лише ті, що Ісус тобі дасть”.

Я собі дуже бажав, щоб колись мав нагоду ствердити хід явищ на Насті й на такій особі, котрої недуга була би наслана на Настю без її волі й розуміння. І стався один такий випадок, що далеко перевищив моє бажання своєю проглядністю й наглядністю. Особою, якої недуга в цьому випадку була наслана на Настю, був наш Митрополит Андрей. Тому, що про це вже були згадки в деяких нольських часописах і то дуже невірні та злобні, мушу цю справу докладніше описати.

Як тільки Настя знайшлася в монастирі, черниці (спершу несміло) стали її просити, щоби привернула здоров'я Митрополитові, що вже від літ не може ходити й руками тяжко володіє. Ми спершу не мали ясного поняття про те, до яких границь сягає uzдоровлююча сила стигматизованої особи і як це діється. Нас очаровувала мрія, яке це було би на весь світ славне, а для нас радісне, якби Настя Митрополита “поставила на ноги”. Але я, як у всьому, давав директиву Сестрам, щоб не налягали на Настю, нехай явища самі зі себе розвиваються, щоб їх не викривити; з дивними явищами, яких закони для нас невідомі, завжди треба дуже обережно поступати.

Десь по двох тижнях Настя нам сказала, що вона вже збадала Митрополита (духом). Серце в нього здорове, але ноги задеревілі, задубілі, як камінь; якби то три-чотири роки назад, то може би й допомгла; а так то хіба сама мусіла би вмерти, щоб Митрополита поставити на ноги. “Але їх рукам” – сказала Настя, – “настільки поможу, що зможуть ними працювати”.

Кожна зима, відколи Митрополит не ходить, була для нього дуже тяжка: то голова дуже боліла, то руки віднімало. А останньої зими Митрополит добре мався.

В часі Різдва я жартом сказав до Митрополита (в присутності інших священиків): “Це Ваше Високопреосвященство мають Насті завдячити”. Митрополит подивився на мене недовірливо й здивовано та сказав: „Я не відчув, ані щоб Настя відобрала від мене мою недугу, ані щоб мені допомгла”. Але ми раз бачили на Настиних руках подібні скорчення, як на руках Митрополита, і сама Настя признавалася, що вона від часу до часу перебирає недугу Митрополита на себе, а в екстазі 17 січня сказала: “Поблагослови нашого Архієрея. Я беру біль за них, беру на себе терпіння”. Як я в I частині сказав, особа, котрої недугу Настя перебирає, нічого не відчуває; а кращий стан здоров’я в такому випадку завжди можна собі пояснювати, що це само від себе так прийшло.

Десь при кінці січня я від Насті довідався, що Митрополит остро, під канонічним послухом, заборонив їй перебирати його недугу на себе. В березні Митрополитові стало щораз погіршуватися. Коли його недуга вже ставала небезпечна, один з отців-крилошан висипав мені добру лекцію, що Настя терпить Бог зна за кого, а Митрополитові не помагає. Ніхто не мусить знати, що вона перебере його недугу – це нехай буде тайна.

Пішов я з тим до Насті, а вона мені відповідає: “Не можу!” і “не можу!” “Хочби це був звичайний чоловік, то не можу робити

нападу на нього – проти його волі. А Митрополит заборонив мені під церковним послухом. Молюся за його здоров'я і буду молитися – як Бог дасть!” В екстазі 24 лютого Настя молилася за Митрополита: “О, Сину Предвічний, возьми його терпіння, а дай мені, скільки зможу, перенесу, він є нашим батьком”. Подібно в інших екстазах у тому часі.

У великому пості терпляча Настя щодня лежала у ліжку, тільки звичайно вставала на Службу Божу і ввечір виходила на город у супроводі одної зі Сестер. У п'ятницю (3 квітня) перед квітною неділею о 6 год. ввечір на городі нагло напала на неї якась тяжка недуга. Настя відчула великий біль у крижах. Завели її до ліжка. Відчула, що терпить за Митрополита.

Того вечора я був у Еп. Никити Будки, що саме вернув від Митрополита, й сказав мені, що Митрополит ще ніколи не був такий тяжко хворий, як тоді. Те саме сказав мені й о.крилош. А.Ковальський. О 8 год. ввечір телефонували з палати Митрополита до Сестер у монастирі, де була Настя, щоб молилися, бо з Митрополитом дуже зле.

Цілу ту ніч Настя конала. Головою не могла рухнути, болів її карк, плечі, крижі, стави на руках і в пальцях. О 8 год. ввечір попала в екстазу. В екстазі ще тяжче терпіла, бо враз зносила й “Христові терпіння”. Ангел сказав, що Настя вже “на воздуху (на городі) відчула недугу Митрополита, і раз-у-раз переходив до Христових терпінь. “Добра квітка буде цвісти тихо, а зла буде своїми листками шелестіти”. Це до того, що Настя нікому не сказала, що вона терпить за Митрополита, аж сам Ангел це виявив.

Зрештою, Настя має приказ від Ангела, що їй не вільно говорити про свої терпіння. На Стрітіння (15 лютого) Ангел сказав: “Будеш мати руки й ціле тіло посічене, кільканацять знаків дістанеш, показати їх можеш, але говорити про свої терпіння тобі не вільно”.

В екстазі 3 квітня Ангел даліше говорив: “За добрим батьком земля плаче, а за злим ні пташок не цвірінкне. Моліться, сестри-браття, моліться за батька. Хто знає, душе, чи від нині за тиждень ти не будеш може й на біленькому простиралі лежати (мертва) і твої ноженьки не будуть могти стояти”.

Ангел заповів, що в страсному тижні Настя буде мати строгу мовчанку. С.Василія просила, щоб їй дозволив бодай кілька слів промовити до Насті, щоб Насті допомогти в тяжких терпіннях. Ангел: “А як хочеш, щоб говорила? Чи як буде мати очка замкнені (в екстазі), чи потім?” С.Василія: “По терпіннях”. Ангел: “В часі терпінь не вільно буде говорити, бо Христос лежить, а по терпіннях душа скаже кілька слів до вущка”.

По перерві Ангел: “Видиш, душе моя, як мене не було, то пташок цвірінкав, а як я прийшов, пташина тихенько замовчала – посумніла, бо не чує твого голосу. Нехай співає тобі та земська маленька звірина, нехай тобі співає, я їй дозволяю”.

Знову по перерві Настя в екстазі: “Ісусе солодкий, я прошу тебе, благаю тебе за Архієрея не лише для нашого монашества, але й для цілого народу. Нехай моє серце з болю трісне, а він нехай побачить світло для себе... Голос Божий наминає: Просіть, а дасться вам... Кого люблю, тому хрест даю; а хто моя дитина, той під хрестом зі мною стоїть... Ісусе солодкий, потіш його в тім тяжкім хресті, бо що ж ми будемо робити без нього?”

Знову по перерві, пізно вночі Настя: “Дякую тобі за здоров’я”. Це відносилось до ігумені, яка тоді довший час дуже тяжко хворіла, а Настя також її недугу перебирала на себе. Ангел: “Чуваю над нею (ігуменею) і доки я тут, божа ласка над нею... Ісус чуває, потішить, а ви просіть”.

У суботу 4 квітня Настя встала на Службу Божу. Хоч дуже терпіла, до ліжка поклалася аж на екстазу о 1.15 год. пополудні. Ангел до с.Василії: “Людино, людино, рятуй душу! душа тобі

вмирає! Я тобі не сказав, що душа нині має скінчити життя, бо ти плакала би. Ти знаєш, за кого вона життя віддала, за Архієрея, вона конала цілу ніч за нього, вона має серце зранене, знаєш, за кого вона молилася”. Настя: “Ой, карк! Ангелику, поможи мені!” Саме в карку Митрополит відчував найтяжчий біль. Уже в суботу рано Митрополитові понустив був біль у руках, та в карку біль оставав без зміпи.

В цій екстазі Ангел сказав: “Ти взяла терпіння Архієрея, тепер зноси... Жилки душі завмирають... Конаєш... Або він, або вона – одно мусить умерти... Просіть, а дасться вам... Колись дістанеш вістку, що твій Архієрей здоровий”.

* * *

На нас дуже напірали знайомі, щоб їх допустити до Насті, коли вона в страсному тижні буде переносити Христові терпіння в екстазі. Ми просили Ангела про його згоду, а він дуже непохочував. Тепер у цій екстазі він сказав: “Немило душі, коли багато осіб стоїть коло неї – для вас веселість, а для неї хрест. Вона має сама терпіти, як Ісус у Гетсиманії; ти, людино, бажаєш багато душ привести, даш їй багато терпіння”. Але на налягання Сестер Ангел згодився, щоб у велику середу по 4 год. попол. прийшли до неї ті, котрим я дам дозвіл.

При вечірній екстазі в суботу 4 квітня і я був присутний. Ангел сказав: “Це за Архієрея душа буде терпіти так тяжко до завтра до 6 год. ввечір. Його тіло не було до життя, але на смерть, а ти, душе, перебігла йому смерть. Одно з вас мусіло вмерти: або він, або ти”.

Про велику середу сказав: “О 3 год. буде конання, бо людина (Настя) буде мати меч з правого боку на лівий, у тому часі буде більше мертва, ніж на подобу земську... В середу душа розложить свої земські руки, той день буде страшний, тоді хрест буде переважати, тоді або життя, або смерть... Душе,

душе, якби ти скінчила в середу, цілий український нарід заплаче, а бідна пташина запищить тяжко... Душе, завтра підеш до Архієрея (до сповіди, Настя звичайно в Митрополита сповідається), занесеш йому ті квітки, що ти дістала (від учениць у монастирській школі), поставиш на стіл і скажеш: це любов мого серця”. Настя, здвигнувши раменами: “Я так не скажу, я стидаюся!” Ангел: “То можеш собі так подумати в своєму серці”. Я на те: Ангеле, а я можу це сказати Архієреєві? Ангел: “Це твоя воля”.

По екстазі Настя сказала до мене: “Ще я ні за кого так тяжко не терпіла; огонь палить ціле моє тіло, ні лежати мені, ні сидіти, ні стояти; якби я ще раз мала за когось так терпіти, то вже воліла би дійсно вмерти”.

В квітну неділю перед полуднем я пішов до Митрополита і все оповів йому. Щойно від мене Митрополит довідався, що Настя терпить за нього. Митрополит кілька разів сказав мені, що заборонив Насті переймати його недугу, а я просив його, щоб уже нічого про це Насті не говорив, бо хід подій і так уже на докінченні, а Настя не взяла недуги Митрополита добровільно. Митрополит ще й тоді дуже тяжко терпів.

У той самий день Настя мала екстазу о 4 год. попол. Ангел: “Видиш, людино, тільки маленьке звірятко відчуває біль моєї душі (канарок приспівував), а ви не відчуваєте, ви мало знайте болю. Що ти будеш робити, як її уста не будуть говорити? Буду бачити з високих небес, я небавом виречуся її. Це душа, людино, більше моя, ніж ваша, не роби з нею вистави, бо Христос не бажає того, тільки бажає спасення душ... Коли душа скінчить життя, тоді роби виставку... Сумно мені, сумно, моя душа тужить, боліє, і це вона буде скоріше моя, ніж земська. Дам душі тяжкий хрест. Це я відходжу від тебе, душе, нехай звірина веселить тебе... Тепер за неї молитесь Архієрей, а вона за нього терпить”.

Того самого дня о 8.15 год. ввечір Ангел: “Коли бажаш, моя людино, щоб я прашався з душею: чи о 10 год. чи о 12?” С.Василія: “Це твоя воля”... Ангел: “То о 10 год., коли душа зіть поживу. Будеш бачити, як душа буде плакати і ти, моя людино. Хто хоче, може прийти”. Перерва. О 9 год. Настя в екстазі два рази сказала: “Слабо мені, карк мій, карк, ой серденько, серденько!” Ангел: “Чи я не казав, що розлука мусить бути – або твоя, або його”. Настя: “Я хочу скінчити, бо бачу хрест, нехай він жиє на божу славу, а я нехай піду в чорну землю, він є батьком цілого нашого округа. Славна його душа, славна його головка для українського народу, а я хробачок опущений, я хочу скінчити, я за його любов даю серце своє”. Ангел: “Чи хочеш скінчити своє життя?” Настя: “Так, хочу! Це за ним лишиться багато дітей, за мною мало хто заплаче. Архієрею, не бійся, я за тебе життя скінчу, бо люблю тебе, я відчуваю твою молитву, не смутися, бо я при тобі... Твоє тіло засипляє. Я бачу всі чорні хрести, а між ними бачу твій ясний, оббитий ясними зорями. Будь благословений, я спішу за тобою як маленький хробачок. Прошу тебе, виведи мене на ту Голгофту, де ти йдеш. Ти молишся про мучеників, про священників. Благословенний мій Архієрею, бо вже може тебе не побачу, а як побачу, то з радости заплакала би. Пращаюся з тобою, нехай діється воля Господня, мій Ангел нехай благословить тебе”.

* * *

В часі перерви Настя прийняла поживу, а о 10 год. і 10 хв. попала в екстазі, в часі котрої мав її попрощати Ангел. Присутних було багато Сестер, бо Ангел дозволив.

Настя: “Серед облаків сумно усміхається Ангел і каже: Чи пізнаєш мене, душе, чи змінений я в твоїх очах? Чи я той самий твій опікун? Вона складає мені обітницю, що від нині кінчиться її пожива. Чи не тяжко буде тобі виповнити ці

слова?” Ангел до с.Василії: “В цій кімнаті, людино, має бути найтихіше і найспокійніше. А чому? Бо в цій кімнаті Голгофта, на тій Голгофті хрест, а на хресті душа вмирає... Не стукати і не відчиняти своїх уст, щоб душа не чула. А як хочеш отворити свої уста й повеселитися, іди в інше місце; це, людино, нераз заплачеш... Завтра не вільно дати душі нічого, ані одної краплі; в вівторок (Благовіщення) може взяти поживу, як прийде з божого дімку; в середу і в п’ятницю нічого; в суботу по божій росі. Надіюся, що буде більше моя, ніж земська. Забороняю цілувати мою душу в головку, тільки та людина може, що буде коло неї ходити... Пращаю вас, земський народе, сестри – браття, будьте чемні, уважні. На Голгофті стоїть 1000 хрестів, що їх душа передбачує; коли дійде до останнього, на котрім руки і ноги свої розіпне, тоді або скінчить, або верне до вас. Душе моя, пращаюся, пращаю тебе, але не плач за мною. Бачиш, людино, моя шата мокра від сліз, що тебе пращаю; сумно мені, квітко моя, я плачу, що лишаю тебе під чорний хрест. А за кого його зносиш? За український нарід, за нього хочеш мучитися; маєш бути розп’ята за грішників, на хресті хочеш умерти. Не плач, душе, та мені не можна лишатися з тобою. Я знаю, що два дні буду зі земським народом, а третього дня буду з тобою”.

Настя: “Ангел показує мені дорогу на Голгофту, а посеред Голгофти стоїть хрест, на хресті напис, на тім хресті я скінчу життя. Ангел дає мені цілувати ясний хрест”. Ангел: “Замкни уста, бо вже 10 година. Нехай людина робить з тобою, що хоче. Людино, чувай над душею, не сумуй, нехай твоє серце не боліє – я тебе просив кілька разів. А моя душа буде боліти. Будь благословенна, душе, будь покірна, бо тебе чекає чорна земля. Це вже душа мовчить, людино, чувай над душею”.

Екстаза тривала 45 хвилин. Спершу Настя мала руки піднесені, пізніше спустила руки. Сестри розійшлися.

Рівно опівночі, коли при Насті була тільки сама с.Василія,

прийшов Ангел ще раз. Ангел: “Я ще прийшов прашатися, бо не хотів того говорити перед многими. Кажу до тебе: не бійся, душе, за твої терпіння піде багато душ до царства небесного. Все згадай, що на божий заклик ти відреклася земської доброти, а в царстві небесному будеш ясна зірка Серцю Христовому. Для твого Архієрея хрест тут на землі, а потім вічна радість. І так, душе моя, лучися з ним і випросиш багато душ монаших і мучеників. Не бійся, душе, людина буде чувати і закропить тебе і зміє тебе із земського пороху. Людино, чувай над душею, потішай її, бо я віддаю її в твої руки, ти можеш робити, що хочеш. Чи маєш що сказати? Чи хочеш, людино, взяти душу в свої руки?” С.Василія: “Хочу, хочу, буду їй служити!” Ангел: “Може тобі, людино, буде сумно, коли будеш бачити, яку вона спрагу буде відчувати, а який голод. Чи ж тобі не буде тяженько, коли сядеш до поживи і згадаєш, що вона така сама людина, як ти, а їй ніхто не дасть, а я, слуга Господній, не можу”.

Тут с.Василія запиталася: Як Насті допомогти? Чи може й самій постити? Ангел: “Це не твоя воля, це твоє тіло не видержить. Людино, посеред раю стоїть дерево життя, а посеред українського народу стоїть квітка. Це тепер я відходжу від вас і не покажуся вам, аж мою душу випровадиш з божої роси (в велику суботу пополудні). Ще хвилинка і не почувеш мого голосу. Поступай з нею, як мати з рідною дитиною. Звернися, душе, до людини, пехай вона відчує біль твого серця. Будьте квітками одної любови й одної крові. Нехай вас голос Христовий благословить. Люби, душе, свою людину, бо вона твоя мати. Це мої останні слова. Нехай вас потішає кров Христова”.

* * *

Настя не має історичного дару в стигматизаційних переживаннях Христових мук. Вона не бачить історичної

тягlosti Христових мук (як це є наприклад у Тереси Нойман), а бачить тільки поодинокі фрагменти, з якими переплітуються різні алегоричні образи, що узмисловлюють її співучасть, у Христових страстях.

Митрополит поволі прийшов до свого зглядного здоров'я. Ще в Млинах у другій половині квітня Настя відчувала біль у карку, а так само Митрополит у тому часі.

В четвер 12 квітня Ангел сказав про Настю: “Не одна людина, не одна душа дякує тобі за здоров'я”. Припадок з Митрополитом дуже повчаючий. Настя стільки натерпілася, а привернула Митрополитові тільки зглядне його здоров'я. Люди хотіли би позбутися ген усякого нещастя й недуги, але якби це могло статися дійсністю, то мусів би змінитися цілий лад на світі, що є Богом установлений. А про це дуже гарно сказав Христовий голос у Настиній екстазі: “Просіть, а дасться вам... Кого люблю, тому хрест даю; а хто моя дитина, той під хрестом зі мною стоїть”.

Терпіння в покорі і з вірою це найвище, що Богові можемо припести: терпінням ми сплачуємо довг за те, що Бог нас сотворив, і за наші гріхи. Виглядає, що ми в терпінні в такому положенні супроти Бога, як збіжжя супроти людей, коли його молотять.

Чудотворна uzдоровлююча сила стигматиків саме тому обмежена, бо вони – цеж їх характеристика – самі мусять чужі недуги відтерпіти, а помагають дуже багатьом особам. З лекших недуг Настя багато осіб цілком увільнила, з дуже тяжких недуг тільки до якогось ступня. Я сказав “з лекших недуг”, хоч у дійсності в деяких випадках це були смертельні педуги, але організм не був зруйнований. А де організм зруйнований, там треба творчої сили, тому Настина поміч заслаба. Якщо б Настя могла уздоровити всіх, що до неї удаються з просьбою, то мусів би лад світа змінитися – перестало би обов'язувати боже

слово: “Кого люблю, тому хрест даю”.

Авжеж і сама Настя найбільше терпляча – як сказав (12 квітня) про неї Ангел: “*ти жертва на показ українському народові*”. Це певно не значить, що Настина місія обмежується тільки на український нарід – вона є “слугою цілого світа”. Але це вповні логічне й оправдане, що на Настю перш за все повинеп звернути очі український нарід, з котрого вона вибрана.

В екстазі 26 січня Настя сказала: “Браття – сестри, тримайтеся Христової віри! Ісус каже: маєте перед очима велике чудо, яке сталося на вашій землі (стигматизація Насті), але мало мені вірите, але й мало мені чести віддаєте”. В екстазі 18 лютого сказав Ангел: “Багато народу тепер навертається до Спасителя; вони тебе не бачуть, але навертаються до Спасителя”. 24 лютого Настя сказала: “Ісус іде на великі муки, на страшні муки і жертвує сам себе й щезає з моїх очей. Виходить голос із північної сторони і каже: Розширюй голос Ісуса Спасителя нашого по цілому українському народові”.

На іншому місці постараюся ще ближче пояснити зв’язок екстатичної Насті з українським народом.

* * *

В великому пості Настя в одній своїй екстатичній молитві (27 лютого) благала Христа, щоб віп *молився* за нас: “О, Ісусе терплячий, кров’ю залитий, терням увінчаний, *молися* за нас грішників! О, Ісусе, пастирю цілого світа, молися за нас... возьми мене на свій хрест! О, Ісусе, осолодо наша, *молися* за нас!” Далше Настя молилася до Христа, як ми звичайно молимося: “О, Ісусе, будь нам ласкавий, споглянь на наших пастирів... вибав нас з того нещастя... О, Ісусе, Спасителю наш, поглянь ласкаво на нас бідних, опущених, котрі до Твоїх стін припадаємо...”

В першому моменті могло би здаватися, що це був якийсь “Tapsus” (мимовільний упадок), коли Настя благала Христа, щоб він молився за нас, бо ми в наших молитвах, хоч і молимося до розп’ятого Христа, завжди маємо на увазі *прославленого* Христа, і відносимося до нього як до Бога.

Але в дійсності це не був ніякий “Tapsus” у Насті, а один з критичних моментів, що характеризують правдивість Настиної стигматизації. В нормальному стані Насті ніколи й на думку не прийшло би благати Христа, щоб він молився за нас. Але в терплячих екстазах вона бачить *терплячого* Христа – такого, який вий був, коли ходив по землі: Христа, що молився за Апостолів, що молився в Оливному городі, що молився за тих, котрі його розпинали – Насті здається, що це все *тепер діється*, вона вичуває цей молитовний настрій у Христа, і це її спонукало благати Христа: “молися за нас”.

Зрештою Христос у своїй Церкві даліше *живе й діє* на землі. До Ап. Павла, тоді ще фарисея Савла, що переслідував християн, Христос із неба сказав: “Чому мене переслідуєш?” Значить, що терпіння і молитви Церкви це в дійсності й *Христові* терпіння та *молитви* до Отця небесного.

Ось так ця мала подробиця з Настиних екстаз пригадує нам правду, яку ми звичайно забуваємо. І свідчить нам вона, що Настині екстатичні видіння це не якісь пусті собі сонні видіння, але *впливають з містичного зв’язку* з Христом.

* * *

Наведу тут кілька гарних Настиних екстатичних висказів з великого посту і з часу перед постом, що їх я не мав нагоди де інде примістити.

“Сльози Христові, що падають по дорозі, спасіть грішників і безбожників і нас, щоб ні один не відійшов, Ісусе, від тебе до злого”. “Я знаю, каже Ангел, хто хоче бачити Отця небесного,

той мусить принести знак на рамени від хреста”. “Ніколи не нарікайте на хрест, а беріть його з любов’ю і покорою... На страшнім суді підпрете свої плечі на хрест, на пьому опретесь, а Ісус пригорне вас, як свої діти. А ті, що не будуть мати хреста, тяженько їм буде”. “Хто підпреться на хресті, спасен буде; а хто на доброті земській, пропаде”. “Дорога одна, а не всім однакова: одним терпям вистелена, одним камінчиками, а одним рожами”.

“Ісусе, доброто наша, відпусти всьому світові гріхи, що ти їх взяв на себе”. “О, Спасителю, о Мати Божа, царице неба й землі, простіть нашим ворогам” – комуністам.

“Гинуть певинні душі, моліться за них, браття-сестри, молитва залізо перебиває. Ісус їх вирятує, перетне залізо на їх руках”. “Ісусе, я готова на все. Світ позичений для мене, позичені мені години в тебе, чи ж у кожній хвилині я неготова йти до тебе?”

“Тут на землі слухай своїх провідників і Ісуса в кивоті”. “Слухайте божого слова пастирів земських... Слухайте божого слова і пастирів”. “Кохайте пастирів, бо хто любить пастирів, любить Ісуса”. “Ісусе запиши всіх наших пастирів у найсолодші твої рани, а найкраще у своє серце”.

Раз (25 березня) одна з черниць запитала Ангела: Як служити Христові? що робити, щоб йому подобатися? Ангел відповів: “Людино, людино, чи ви не маєте пастирів? Чи не маєте земської матери? Чи ви не зробили великої обітници (чернечі обіти)? Чи ви не зробили дарунок Ісусові? Я маю свою душу (Настю), котрою маю опікуватися, а не вас”. Так і пригадуються тут Христові слова з притчі про багача і Лазаря: “Мають Мойсея і пророків”.

“Скільки є камінчиків у морі, стільки нехай маю ран, а нехай вибавлю стільки душ до царства небесного”. “Ісусе терплячий, прошу мені наслати всі терпіння, а їм дай здоров’я, дай моє тіло

на муки всіх, котрих я відчуваю, калік, недужих, нещасних”. “Коли когось побачу, засміюся й заговорю, бо не хочу бути в пошані, але ніхто не знає болю мого серця; це твоя воля, Ісусе, я малий хробачок”.

Ангел до Насті: “Я тебе вибрав зпоміж тисячей овець, щоб ти приводила вівці пастирям до одного стада”. “Будь поважна й бідна, а не ославляйся своїми дарами”. “Не шукай вигоди для свого тіла”.

Ангел про Настю: “Тій людині потрібна замкнена кімнатка, в кімнатці тишина, а в тишині роздума”.

Таких квіток у Настиних екстазах дуже багато.

Читач сам бачить, що стигматизація це не тільки подібність ран до Христових ран, але й *подібність душі до Христової душі*, якої ціль життя в тому, щоби брати на себе терпіння інших людей – цілого світа.

* * *

В місяцях січень, лютий і березень Настя в екстазах часто говорила про “велику боротьбу на заході”. В неділю 9 лютого сказала: “Велика боротьба діється на заході, війна готується, а на сході бідний наш нарід гине, паде, як мушка по землі”. В неділю 16 лютого: “Голос божий каже: людино, молися, бо невдовзі страшна буря буде, на заході велика боротьба йде, а нарід опущений”. В вівторок 18 лютого: “Моліться, сестри-браття, за нарід на заході, бо діється там велике горе, уважайте, що час вашого життя, дуже тяжкий”.

По екстазах Настя пояснювала, що на заході, у Франції, комуністи дуже пруться до влади, а деколи ще до того говорила, що між Францією й Німеччиною ладиться війна. В тому часі часописи щораз писали про загрозу війни між Японією і Росією, та коли я на це звернув Насті увагу, вона відповіла: „Там нічого нема”. Про Еспанію до того часу Настя ніколи й не

чула, а що в екстазах звичайно не довідується про назви країв, тому вона Еспанії не згадувала. Але тепер нам ясно, як добре вона прочувала зріст і напір комунізму в Еспанії та Франції і теперішню домашню війну в Еспанії.

Коли Настя в екстазах говорила про ту “боротьбу” на заході, завжди додавала, що та “страшна хвиля” й на нас іде. В педілю 9 лютого говорила: “Сестри-браття, за Христа віддайте життя, а не скиньте зі себе хреста, бо прийде хвиля, скажуть вам: скинь хрест зі себе. Не дайтеся, глядіть на Христа, кров спливає зі Спасителя... Приготовлюйтеся щодня, не думайте про земські розкоші... Коли почуєте голос *неприятеля душі* (як гарно це сказано!), коли скажуть вам немиле слово, замовчіть, спустіть очі, замкніть уста”. В середу 12 лютого: “Скоро прийде *темнота* на вас, будете гинути, як мушки, як мурашки будете падати, рятунку божого не стане”.

В педілю 26 січня: “Позамикають вас у мурах і будуть вас мучити і погинете як пташки. Тримайтеся Христової віри, бо невдовзі прийде боротьба”. В понеділок 24 лютого: “На північній стороні (в Росії) за великі гроші продають тіло і кров Спасителя (відрікаються Христа задля посад, грошей). Сестри-браття, просіть, щоб Ісус захоронив вас, бо в короткому часі прийде та *недуга* й до вас, розбігнетесь як вівці, і ніхто вас не стягне до одного стада” – іншим разом сказала: “розсиплетесь, як дрібний дощ”.

В вівторок 10 березня Настя говорила: “Цей день буде довгий час прославляти український нарід, але яка страшна боротьба іде! Сестри-браття, уважайте завжди на своє тіло і на свою душу, надходить *недобрий приятель* (яка це влучна характеристика комуністів!), певно, що погинете, як пташки, розбігнетесь і ніхто вас не збере до купки, бо пастиря не буде, щоби прийняти тіло Спасителя; тепер віддавайте честь Спасителеві, тепер цілуйте його рани, приготовлюйтеся завжди

на неприятеля, котрий збирає сили”. Ангел: “Це та людина довго з вами не буде, на своїх облаках (очах) вона все бачить, що її чекає; а це її чекає гостра смерть, вона передвиджує своє терпіння, що її чекає; вона того не показує, але усміхається до вас, а бажає хреста, відрікається всього світа”.

Для належного зрозуміння тих висказів Насті треба ось що сказати.

Поширилася вістка, ніби Настя в екстазі сказала, що невдовзі буде кінець світа, п'ятьма заляже на світ на три дні, а при житті остануть тільки ті, що в часі тої п'ятми світитимуть посвячені свічки. В дійсности це взяте з одної німецької книжки про кінець світа, що перед роком вийшла також в українському перекладі. Про п'ятьму Настя говорила тільки в *переносному* значінні, як це видно з наведених її слів.

Настя говорила ці свої передсказання не тільки до Сестер у монастирі; котрі її чули, але, як це виразно характеризує слово “браття”, до всіх християн в Європі. Вона тут говорила як “*слуга цілого світа*”, яка живо відчуває містичний зв'язок усіх християн.

В Еспанії ці передсказання Насті вже справдилися – аж надто жахливо. А всі бачимо, що комунізм загрожує Франції й цілій Європі, отже й нам. Настя відчуває напрями розгалужування цієї “бури” чи “недуги”, але вона не говорить про неї як ворожбитка, щоб заспокоїти нашу цікавість, тільки як *екстатичний Христовий діяч і проповідник*, що хоче, щоб ми творили добро й поширювали його, а поборювали зло.

В деяких екстазах Настя зовсім виразно говорила, що “буря”, яка йде до нас зі заходу, ще може нас оминати завдяки нашим молитвам. Так вона 17 лютого говорила: “Просіть Отця Небесного, просіть Спасителя, щоб захоронив вас від боротьби земської, яка йде на заході, бо він батьком для добрих дітей, не для злих; злих карає”. А 15 березня Ангел

говорив: “Душа іде там, відки на вас велика боротьба йде... та душа пішла затримати, щоб не прийшов на вас той тяжкий хрест... приходять зі західної сторони – не дай, Боже, щоб на вас прийшов!”

Ангел не раз говорив, що “душа” знає майбутність, але не скаже, щоб нас не тривожити. Та певно, ще і в Настиному передбачуванні найближчої майбутности, в якій ще вона сама має брати участь, чи мало умовного, бо, як ми сказали, це так мусить бути. Ніхто не ставав би до війни, якби певно знав що програє. Отже наша майбутність мусить бути для нас скрита, паче в темряві, щоб ми могли *працювати* для неї, *змагатися*.

Як я сказав у вступі, Настя не є: “екстатичний Христовий історик”, але “проповідник”. Терплячий Христос, якого Настя бачить у екстазах, для неї не є тільки історичним Христом, що терпів на Голгофті але Христом, *якого тепер безбожники за гроші продають, ув’язнюють, опльовують, бичують, розпинають*. І в тому проявляється визначний зв’язок стигматизованої Насті з *нинішньою епохою*, коли безбожники пруться відобрати від Христа власть на світом. Тут і причина *широкого* стилю Настиної стигматизації.

III СТРАСНИЙ ТИЖДЕНЬ І ВЕЛИКДЕНЬ

В страсний понеділок Настя не мала екстази. Зате в понеділок і вівторок мала незвичайно тяжкі спокуси – проти Христа й проти своїх стигматизаційних терпінь. Спокуси наступали на неї так нагально, що часом здавалось їй, що з розуму зійде. Хоч Настя в страсний поведілок нічого не їла й не пила, в вівторок рано почувалася такою сильною, що – як сама сказала – була би пішки до Млинів зайшла. В страсний вівторок було свято Благовіщення. Коло полудня Настя посумніла, була терпляча,

боліли її ноги. О 2 год. попол. попала в екстазу. Ангел таки з'явився, але тільки своїм голосом “зпосеред облаків” (Настя в екстазі не бачила його). Сказав, що віп перестерігає, що ця людина (Настя) може скінчити життя. Не треба до неї багато осіб допускати, не робити вистави; що вона має Голгофту; якщо душа зложить руки на грудях і скаже, що земля затряслася і внав у ямку хрест, то вона буде жити. Це все було оправдане, бо при цій екстазі було багато Сестер.

Екстаза до перерви тривала 25 хвилин. На чолі з'явилися ранки від тернового вінця, отворилася рана на лівому боці, повстала отверта рана на правому боці (аналогічна до тої на лівому боці) і відновилися рани від бичування на грудях та на плечах. Рани від бичування на грудях були грубі на палець, а кожна складалася з кількох тонких протятих смуг.

Коли в великому пості на Настиному тілі являлися знаки від містичного бичування, то Настя в екстазі саме тою частиною тіла, котра була бичована, завжди виконувала такі рухи, якби хтось її бичував. Тепер рани від бичування зявилися *без явища “бичування”*. Настя пояснила нам, що вона тепер не відчувала бичування, тільки відчула, наче з неї здирано одержу, яка прилипла до її давніших ран від бичування. Це на знак, що Христова одержу була прилипла до ран від бичування, і коли жовніри перед розп'яттям здерли з нього одержу, то Христові рапи від бичування відновилися. Також це було для нас нове й несподіване. Хоч ми пам'ятали, що Ангел заповідав, що “будуть Христові одержу здирати”, та ми того тоді не розуміли.

С.Василія хотіла на страсну середу забандажувати Настині ноги, щоб лишилася кров на бандажах. Ангел тепер сказав, що на Настині ноги не вільпо “накладок давати; Христос мав цвяхи й дощинку”. І ще раз повторив, щоби в часі розп'яття були при Насті тільки дві особи, бо “коли Ісус був розп'ятий, жовніри розганяли натовп, а під хрестом була тільки Матінка Божа і дві

особи, так і тут будуть тільки дві особи... Я не бажаю душі від вас забирати, нехай вона служить, нехай душі ратує”.

На моє питання, о котрій годині *зачнеться* розп'яття, Ангел дав виминаючу відповідь: “Коли Христос бажає, то сила Господня; і тобі було би прикро, якби при твоїм тілі було багато осіб, вона буде мучитися і скінчить своє туземне життя, тіло буде корчитися з тяжкого болю; ця людина терпить тяжкий біль, це для вас з любови вона згодилася на це.” Перерва.

По перерві Ангел: “Земська людино, правий бік (рана на правому боці) зникне, лівий розшириться, але не вільно буде показувати, одежа буде вражувати, завтра душа в кожній хвилині може закінчити своє життя. Якби ти, людино, відчула її біль, не бажала би приводити людей до неї; не робіть вистави... Душе, тяженька буде нині твоя ніч, приймеш хрест, але ти вибрана з тисячей”. Настя: “Люблю тебе, Ісусе, хочу йти за тобою і життя віддати, огнем згоріти.” Ангел: “Душе, завтра не почувеш голосу божого, тільки почувеш біль, а в недовгому часі почувеш вістку, що твоє серце буде веселити.”

Ангел завжди має звичай чимсь потішати Настю, коли вона дуже тернить. Тут мабуть мав на думці вістку, яку їй сам мав дати: що Настя має вступити до монастиря.

О 9 год. ввечір Настя знову мала екстазу. В тій екстазі говорила: “Бачу Ісуса, іде на Голгофту, за ним велике місто, високі палати, а перед ним висока гора, а на тій горі кілька зелених дерев і глибоко викопана ямка, до котрої мають хрест спустити; посеред міста багато народу... один несе мотузи, один несе довгі цвяхи, один копіє, один несе таблицю, а поблизько Ісус поміж ними”.

Ангел “з облаків”: “Ця людина бачить по одній стороні трумну, пооббивану білим, і вінок з чудових білих квітів, а по правій руці свій хрест, на котрому зложить свою головку... Душе, коли прийде та хвилина, зійдеш (з II поверха на

І поверх) до земської матери і поклонишся і клякнеш і скажеш: Мати моя, хоч я тебе не знаю від уродження, а я тебе люблю, ти моя мати серед мого життя, поблагослови мене на той хрест... Будеш терпіти два дні вкупі, одні будуть говорити божу славу, а другі будуть очорнювати. Не бійся, душе, твоя шата не буде відкриватися. А завтра закінчиш своє життя – завтра, коли тебе закличуть, закінчиш своє життя, впадеш під терпіння, коли підеш; один хрест, скажеш, понесений на лиці (тому, що деякі будуть її очорнювати), а другий понесу на раменах. Завжди молися й скажи перед тими двома хрестами: Я все жертвую за український парід. Завтра будеш з Христом розп'ята, а в недовгому часі дістапеш вістку, що твоє серце звеселить”.

* * *

Велика середа (8 квітня). Коли Настя повернулася рано з каплиці, прятала в келії, замітала. Пізніше відчувала тяжкий біль душі й великий страх перед смертю. Як виходила від ігумені, куди ходила по благословення на розп'яття, бачила тільки високу гору, а на ній хрест.

Коло 11 год. була вже дуже терпляча, боялася й на хвилинку сама лишитися, всюди дивилася за с.Василією. Виглядала наче переполохане ягнятко, засуджене на заріз.

Настя мешкала з трьома Сестрами в келії за клявзурою, де стороннім людям не можна приходити (хіба тільки виїмково, в конечности, за дозволом Митрополита й ігумені). Щоб у велику середу до Насті могло прийти більше людей, Сестри приготували для неї ліжко в кімнаті Сестер учительок, поза клявзурою.

По 11 год. с.Василія завела Настю до тої кімнати (також на II поверсі). Настя дуже не хотіла там іти, бо це була для неї “Голгофта на Голгофті”, але послухала. Коли положилася до ліжка, дуже плакала зі страху перед смертю, а хотіла жити.

Екстаза з розп'яттям зачалася о 11.30 год. При Насті тоді була тільки сама с.Василія. Настя бачила хрестний похід, жовнірів на конях, одип чоловік ніс мотузи, другий драбипу; на Голгофті бачила, як Ісус Христос клався на хрест, сам клався, без примусу, дуже ніжно. Коли стали прибивати Христа до хреста, Настя відчувала біль у руках і ногах, рани на руках і погах отворилися, показалася кров; на ногах Настя мала білі скарпетки, скарпетки від горішніх ран заплямилися кров'ю в величині п'ятизолотівки, на споді повздожні плями; на грудях, плечах і руках до ліктів відновилися рани від бичування.

Всі рани побільшилися. На руках і ногах зверху були округлі, на споді поздовжні; на долонах довгі на 1 см, на стопах на 1.5 см; рана на боці мала 3.5 см (передтим тільки 3 см), рана на правому боці зникла, як було заповіджено. Дуже характеристичне, що Настині рани мали в той день вигляд *цілком нових і свіжих*, якби щойно були іззовні спричинені.

Я прийшов за 5 хвилин перед 12 год. Ангел не хотів сказати, коли розп'яття зачнеється, говорив, що Настя буде найтяжче терпіти від 3 до 4 год. Але що Ісус Христос був розп'ятий о 12 год., тому я міркував собі, що не дам себе випередити Ангелові й буду при Насті вже кілька хвилин перед 12 год. Та сталося так, як Ангел хотів – я спізнився, хоч мав час і думав, що ще заскоро прийду.

Перед екстазою Настя дуже вичікувала мене. Кілька разів питалася: “Деж той мій отець?” Тряслася зі страху й зітхала до с.Василії: “Матінко, рятуй мене!” Як тільки Настя попала в екстазу, стала говорити: “Зпосеред облаків голос: Видиш, душе, що ти опуцпа... Ісуса кладуть на вічне ложе... Ісусе, чому тебе кладуть? Ісус споглядає на своїх приятелів, простирає свої ручки, ліва рука 10 хвилин на серці, а права витягнена з боку. Чому ж то мої ручки болять? Що ж я тобі зробила? Чому Ісуса ручки б'еш? Що тобі Ісус зробив?... Останні слова (Ісуса):

Діти мої, я для вас ручки мої дав і свої ноги... Вже розбійник (кат) прибив, уже 12 година... Вже Ісуса прибили”. В тому часі Настя дуже плакала, що аж подушка була мокра.

Настя більше слів сказала, але с.Василія не могла всього записати. Завважую, що Ангел деколи (не завжди) придержується іншого годинника, ніж наш: числить години о пів години скоріше. Так і тут 12 година числена пів години скоріше.

По кількох хвиликах Ангел сказав: “Людино, позирай, що з лівого боку тече *кров змішана з водою*”. На газі, що була приложена на нагрудній Настиній рані, можна було зовсім виразно відрізнити пляму від крові та від води. Це було на знак, що з проколених Христових грудей вийшла кров і вода. Ще Настя сказала: “Деж мій отець?... Відзивається голос: Я сказав і сповнилися мої слова, що ти опущена; одна особа і більше нікого... Пращайте мені...” Ангел: “Душе, тобі подяку несе одна особа за uzдоровлення”.

Коли я прийшов, Настя спокійно лежала з розложеними руками і витягненими ногами, як коли б була прибита до хреста. Всі пальці на руках мали дещо скорчені. Глибоко віддихала, але спокійно. Щоб її потішити, с.Василія сказала: “Ось отець прийшов.” Настя ледви помітно всміхнулася.

Так Настя лежала до 1.30 години – наче у глибокому сні, без одного слова. Кільканадцять хвилин перед пробудженням зложила руки на грудях навхрест. С.Софронія ходила по коридорі й молилася, а інші Сестри молилися в каплиці. Канарок спершу сидів у клітці спокійно, потім вилетів з отвору клітки, сів на параван навпроти Настиного ліжка, на кінець її ніг, і звернепий очима до Насті дивився на неї наче німий.

* * *

Які ми були втішені, коли Настя пробудилася. Один камінь уже спав пам зі серця. Ми закликали с.Софронію з коридора й відтепер вона була вже при Насті до кінця. С.Василія зняла скарпетки з ніг Насті. Кров на них уже була засохла, та рани даліше виглядали як цілком свіжі.

Настя оповідала пам про свої переживання зовсім спокійно, але здержливо. Ми її потішали, чи радше сказати: забавляли, як уміли. А канарок увесь той час співав на весь голос. І пригадували ми собі слова Ангела: “Будеш бачити, що той пташок буде робити...” О 2 год. Настю стали дуже боліти всі зуби. Не нарікала, не стогнала, тільки сказала нам це.

О 3 год. Настя знову попала в екстазу, а канарок замовчав. Спершу мала відчинені очі, вдивлялася перед себе, бачила Ісуса Христа розп’ятого на хресті. По 6 хвиликах замкнула очі, переживала Христове конання на хресті. Вже тоді, коли я приглядався тому явищу, я собі усвідомив, що людське перо того не опише в подробицях. Настя дуже змінилася на лиці, легонько стогнала, відчувала біль у правому боці, її розложені руки сильно корчилися, пальці згиналися до середини, бліді й зсинілі, лице скривилося, судороги стрясали цілим тілом.

Я був при конанні різних людей, старших і дітей, бачив містичне конання Насті за інших людей, але Настине конання з великої середи неподібне ні до якого іншого. При всіх смертних явищах у Насті тоді дуже ясно пробивалося, що її смерть *добровільна*, що вона сама віддає себе в жертву. Руїна життя, що так сильно пригнічує нас в явищах звичайного конання, в Насті тоді була сполучена з якимсь невисказаним *маєстатом добровільної жертви*, що ублагороднював і перевищав усі явища руїни життя. Дійсно, так хіба тільки Христос, Богочоловік, міг умирати – а Настя наслідувала його смерть.

Конання в Насті тривало рівно 5 хвилин. С.Софронія плакала, шнурком лилися їй сльози, с.Василія плакала менше, а я з тяжким серцем подивляв дивні божі речі. Потім Настя схрестила руки на грудях і промовила: “Голос зпосеред облаків заповідає, що Ісус скінчив своє життя, а на земській людині був знак, земля затряслася, а в ямку впав хрест”. Ми голосно всі троє відітхнули. Слава тобі, Господи, буде жити!

Настя ще не пробудилася. Екстаза ще тривала 20 хвилин, але вже лекша. Ангел сказав, що “душа” мала терпіти до 2 год, в ночі, та за покору, що пішла до тої кімнати “на виставу”, скорочує їй терпіння, й буде терпіти тільки до півночі. По пробудженні Настя нам оповідала, що тих 5 хвилин конання здавалися їй як 5 годин, ціле її тіло горіло, відчувала страшну спрагу, уста були спалені, відчувала сильний біль коло серця; як віддихала, мала кольки Надлюдські терпіння!

Не сумпіваюся, що людська природа без падзвичайпої божої помочі не видержала би такого розп’яття. Це й Ангел (14 лютого) сказав: “Тіло людини того не видержало би, але Ісус буде з тобою, його сила допоможе тобі”. Поза екстазою Настя нераз говорила: “Коли Христос помагає, то терпіння легкі; а коли мене опускає, то плачу з болем”. Раз (12 лютого) в екстазі Настя зітхала: „Ісусе, благаю, возьми мене до себе, ніхто не знає мого болем!” А Ісус їй відповів: “Нате я тебе взяв, щоб ти терпіла”.

* * *

Під кінець описаної екстази з великої середи сказав нам Ангел, що гості можуть приходити до Насті від 4 до 6 год. Вона буде спокійно лежати в екстазі, нічого не буде говорити. Але нехай не буде стукоту, ні галасу. І ще сказав, щоб с.Василія ввечір, як гості відійдуть, дала Насті поживу.

О 4 год. Настя попала в заповіджену екстазу. Гості приходили

в групах по 5-6 осіб, а інші чекали то в розмовниці, то на коридорі перед кімнатою, де Настя лежала. Всього було 20 осіб, переважно священників і декілька світських осіб.

У часі відвідин першої партії стався прикрий але й характеристичний випадок. Перший, хоч не прошений, зголосився на екстазу один священник, про якого я знав, що він хворіє на критикоманію й часом такі статті пише до газети. Я надіслав до нього с.Софронію з проханням, щоб він не приходив на екстазу, якщо має якісь упередження до Насті; це для Насті найтяжчий день у році, вона дуже терпляча й діймаючо відчує всяку недовірчиву думку.

Але цей священник все ж таки прийшов з першою партією. Всі інші стояли спокійно й приглядалися, а він, заложивши руки за пояс, обходив довкола Насті з міною, яка хіба деінде, але не тут, надавалася; приклякав до спущених рук Насті, казав, щоб с.Василія піднесла їх йому, нападпо заглядав до потатки, яку с.Василія тримала в руках, і хотів її взяти з рук с.Василії. А Настя, замість спокійно лежати, вилася від терпінь. Я був певний, що Настя так терпить задля того священника, споглядав то на одну, то на другу Сестру, аж вкінці не міг далше на це глядіти й сказав: Отче, це через вас Настя так терпить! – А він, замість щоб перепросити, відповів ображений: “То я можу відійти?”. – Можете! – я йому відповів без надуми. Він вийшов, а Настя вмить успокоїлася.

Якби той священник правильно думав, то легко зрозумів би, що впродовж кільканацятьох хвилин своєї обсервації та з поодиноких вирваних слів з нотатки с.Василії він ніяк не міг би виробити собі такого критичного погляду на Настю, щоб його слово могло мати більше значіння, ніж наше. Ми ж дотоді обсервували Настю вже впродовж пів року в найрізніших фазах її стигматизації, отже йому випадало обсервувати не Настю, а хіба нас, що займаємося Настею: чи ми правдомовні й чи вміло

обсервуємо Настю. Але ж уміла обсервація така, коли не даємо по собі пізнати, що когось обсервуємо. Тай на це треба різних нагод і довшого часу.

Я це скажу загально: Якщо хтось не вірить у нашу правдомовність, хоч наші слова присягою забезпечені, і хоч маємо за собою без кінця свідків, то розум у такого чимось снлутаний.

По відході того священика Настя не тільки заспокоїлася, але й промовила: “Ісус дозволює показати своє серце для тих, що стоять тут при твоєму боці.” І сама відслонила сорочку та показала присутнім рани від бичування й рану на лівому боці. Один з присутніх (Н. Глібовицький) подумав собі, що хотів би бачити рани на долонях. У тій хвилині Настя піднесла руки до гори й звернула їх долонями до нього, а це його дуже зворушило.

Коли мав прийти (ще був на коридорі) Преосвящений Никита Будка, Настя сказала: “Ісус з-посеред облаків каже: Приходить пастир, у нього на грудях ясний хрест” – хоч Єпископ тоді не мав на собі нагрудного хреста і хоч Настя дотоді властиво не знала його (тільки раз стрінулася з ним, виходячи від Митрополита).

Під кінець цієї екстази на показ для гостей (вона також була переривана) Настя щораз більше терпіла – без усякого сумніву задля того немилого випадку, що стався в часі відвідин першої партії о 6.30 год. Сестри завели Настю до її келії за клявзурою, хоч ще приходили замовлені гості, та вже годі було їх прийняти.

* * *

В велику середу о 7.45 ввечір Настя ще раз попала в екстазу. В тій екстазі Ангел багато говорив і *показався* Насті. Вперед Настя кількома словам описала Ангела: “Синя одежа

на ньому, кучері жовті...” Ангел: “А бачиш, душе, чи я тебе не пильнував? Як Ісуса виводили з Оливного городу, так тебе виводили до кімнати за клявзуру, а ти зробила 2 кроки... Це дякую людині, що дала тобі поживу; але зате, замість у суботу, аж у неділю дасть тобі поживу... Людино земська, як з Ісуса здирали одержу так і з неї, і дві години (два дні, в понеділок і вівторок) боролася зі сатаною, що спокушував її, як Ісуса; здавалося їй, що вона зв’язана в темниці, аж тобі висказала свої спокуси... Нині зранку вона бачила розбійника (ката, що прибивав Христа до хреста), що їхав на ослі, а по правому боці бачила страшну смерть, і вона плакала; а пізніше, як кинули хрест і стали прибивати Ісуса, вона крикнула, а Магдалина збирала кров... А чому ж ти стояла під хрестом, людино? Щоб відчути, що Пречиста Діва Марія відчула, але ти не відчула ні одної частини, ні двох частин, тільки, як Магдалина, ти відчула. А пастир тому не прийшов, що Йоан утік був від Христа. А Ісус кликав: Йоане, чому втікаєш від мене? А завтра побачиш гріб, в котрому Ісуса положать”. Перерва.

По перерві Ангел: “А хто душу в тяжких терпіннях піддержував? Багато з вас жертвувало тіло і кров Спасителя (св. Причастя), багато молилося, багато молитов заслано до ран Христових... Людино, поволеньки давай душі поживу, дозволюю в неділю рано. Якби була душа дістала ще одну краплю більше поживи, була би при твоєму серці замкнула очі, це вона ціла зболіла, в середині нема одного місця, що не було би поранене. Тішить мене, хто сповняє мій хрест і мої слова... Чекай, людино, завтра буде страшний біль о 3 год., душа відчує всі витягання цвяхів, а в п’ятницю о 10 год. положення до гробу. А той завтрашній біль буде тяжкий, коли жили будуть прориватися, а це на те, щоб ви відчули любов Ісуса.”

Сестри питалися: чим улекшити Насті терпіння – чи молитвою? Ангел відповів: “Молитва допоможе тим, що горять

за гріхи, а тій людині не допоможе, бо вона мусить сповнити обітницю Христову. Чи на те її Христос вибрав, щоб їй молитва помагала? Людино, людино, будеш бачити, як ручки будуть тремтіти, коли права буде на серці, а ліва при боці спущена, а серце Христове, пробите, з хреста здіймати будуть... Людино, людино, душа йде тою дорогою, котрою Христос ішов; вона не може довершити того, що Христос, бо вона земська людина, вона не зістала післана, як Христос був...”

Тут питалися Сестри, чи й наші Ангели Хоронителі нам такі близькі, як він своїй душі, і чому вони з нами не говорять? Ангел: “Будьте обкутані терпінням Христовим, то прийде до вас (ваш Ангел), несить хрест, а прийде з облаків... А цей хрест, що вона несе, це для людей, за український нарід; вона вибрана з тисячей, а той хрест не на похвалу їй, не берить її за найвищу, але за останню: той хрест славний тому, що Христос терпить... Гляньте й збудить жаль, вона ж є такою людиною, як і ви: берить її за останню між українським народом, тільки хрест є славний, а ніхто не пізнає, що то вона – вона перейде, якби не вона... В покорі ви себе тримайте тоді побачите божу любов... Чекай, людино, підеш з нею в дорогу, будуть її просити, а вона скаже: є корчик, а я в корчику хробачок... сестри – браття, люблю вас, а мене киньте в корчик, я хробачок. Багато прийде осіб (у Млинах), а вона скаже: я малою пінкою (піною)... Це покора, чистота, а любов серця.”

Настя: “Ангелику, не йди!... Пішов Ангелик високо, ніженьки біленькі. Ангелику, я хочу за тобою.” Ангел: “З високих облаків пішлю тобі подяку: це одна людина дякує тобі за uzдоровлення”.

* * *

Великий четвер (9 квітня). Рано Настя встала була в каплиці на Службі Божій, приступила до св. Причастя. По Службі

Божій була досить погідна, спокійна, але терпіла біль душі. Ввечір була на Страстях у каплиці. Вже від 6 Євангелії зачало їй робитися слабо, по 12 Євангелії зовсім мліла і з великим трудом зайшла до своєї келії, де зараз впала в екстазу.

В цій екстазі терпіла *здіймання з хреста*. Присутний був також Преосвящений Никита і я. Настя бачила, як жовніри на конях товпилися коло розп'ятого Христа. Жовнірів описала, що вони мали на головах бляшане накриття зі шерстяним хвостом, а те накриття піддержував ремінець під бородою. Настя відчувала великий страх перед ними, від часу до часу стогнала й плачучи кричала, виконуючи рухи, наче б бажала захоронити себе перед жовнірами, що хочуть її притоптати кіннями.

Настя: “Чому ідеш на мене з конем?... (це говорила кілька разів). Я тобі невинна, а ти коника на мене женеш, лялю!... Ой, матінка (с.Василія) мене лишила! (хоч с.Василія була при ній і тримала її за руку). Де я заділася?... А чому їздиш коло мене з конем? Я не хочу вмерти!... я боюся!... Лишила мене моя мати, а я її так люблю!”...

Я мав вражіння, що Настя переживає той страх, який мали Христові ученики за Христове тіло: що з ним станеться? чи Римляни, по своєму звичаї, не закопають його, без усякої почеси, на місці, де Христа розп'ято? По екстазі Настя цей мій здогад потвердила. Також це було для нас несподіване.

Потім Настя розложила руки зі скорченими пальцями, ніби була прибита до хреста і вже мертва. По кількох хвилинах руки ніби самі впали, права на груди, на серце, а ліва лежала випростувана при боці. І стала Настя говорити, що дві поважні особи (Йосиф з Ариматеї і Нікодим) прийшли до судії, до недоброго судії (Пилата), що глядить лихим (Настя сказала “кепським”) оком, і просять його: “Дай нам тіло Ісуса.” Пилата в екстазі описала, що він грубий, лисий, у червоній, фалдистій

сукні; сидить на високому стільці, а до нього треба йти по сходах. Про ті “дві поважні особи” по екстазі сказала, що вони мали бороди.

Настя дальше говорить: “Ісуса здійсмають з хреста... Дві поважні особи взяли Ісуса...” Плачучи: “Чому ви взяли Ісуса?... Вже Ісуса не бачу... Не плач, Матінко Божа!” Ангел: “Завтра побачите гріб і тіло Ісуса.”

О 11 год. вночі Настя ще раз попала в екстазу. Спершу мала відчинені очі, вдивлялася перед себе, бачила, як Христа здійсмали з хреста. Коли замкнула очі, Ангел сказав, що душа відчуває страшенну спрагу, в середині тіла огонь. Дальше Ангел: “Людино, людипо, закропи її щоскоріше, не чекай, аж встане (пробудиться), бо душа слабне”. Настя тихенько: “Слабо мені, серце слабне”. Ангел: „Людино, з твоєю душею зле діється, один пастир спричинює їй терпіння; це не сміх ті слова, серце зболіле, мечем пробите... одна особа, що приклякнула була при душі, дала їй такий тяжкий хрест”. Настя стогнала: “Мамцю!... Матінко!... ох, серце! Корч серце ловить!... серце завмирає... води!”.

Екстаза з короткими перервами тривала до 12.30 год. Під кінець Настя лежала як мертва. Дуже боліла її рана на серці і рани на ногах. Сестри двома наворотами ходили до каплиці й молилися за Настю, а також при ній молилися за неї.

І в середу в вечірній екстазі Настя дуже терпіла з цієї причини. Тоді вона сказала: “Що ж та особа на мене така – що я їй зробила?”

Це був той хрест, що його Настя мала понести “на лиці”.

* * *

Велика п'ятниця. Настя була на царських часах і на винесенні плащаниці. Пополудні положилася до ліжка. Ангел поза екстазою сказав їй, що звільняє її від заповіджених терпінь,

на той день, тому що за неї багато душ молилося й молиться. Сестри молилися за Настю при плащаниці, а пізніше я одержав відомости, що цілі парохії перед плащаницею молилися за неї.

Деколи буває, що Ангел поза екстазом говорить до Насті – “до вуха”. Вона виразно чує голос, але інші нічого не чують.

Екстазу Настя мала аж опівпочі. В екстазі відчувала страх. Ангел: “Чому душа боялася? Бо вона бачила, що Ісуса клали до гробу в велику скалу, обвинували в біле простирало, з боку була кров (кров з проколеного боку), і по боках сторожили, а це Мати Ісусова плакала, бо її не допустили, бо вона була би заслабла...”

Тут відступлю від хронологічного порядку, щоб пояснити одну побічну річ. Деякі особи висловили мені своє здивування, що я в I частині відважився написати передбачення Насті про смерть Тереси Нойман у 1936 р. А що буде, якщо Тереса не вмере в 1936 р.?

Ось чому я помістив це передбачення Насті. Настя дійсно так сказала і то вже в Млинах. Це усно поширилося між людьми, отже коли б я цього не навів, то посуджували би мене, що я нещиро написав книжку про Настю. Зрештою, я знайшов у німецьких авторів, що Тереса сама собі мала проповісти, що вмере в 1935 р. – а їй це не сповнилося (але чи вона дійсно так сказала, цього не можу ствердити). Для мене було те важне, що *вони обі* клали смерть Тереси менше більше на *один час*. А якби це не здійснилося,* то певно виявиться і причина – от як у тому, що Настя в велику п’ятницю мала переходити смертельну екстазу, а потім була звільнена від неї задля молитов, що йшли за неї. Зрештою ми бачили, що й Настя мала померти 26 лютого, а задля змінених умовин (прохання черниць і Ангела) не померла.

---

*Тереса Нойман померла 1962 року. – прим. упорядника

* * *

Велика субота. Того дня Настя мала екстазу о 8 год. ввечір. Ангел: “Ти знаєш, душе, за тебе молитесь твій пастир і твій Архієрей” (ми тоді були на воскресній утрени). Настя: “Ангелику, не кажи, що я дуже хвора”. Ангел: “Я мушу, бо їм щезнеш. Душечко, чому не хочеш? Наробиш багато жалю в тій хаті... Тебе тисне в грудях, тебе шийка болить. Людино, людино, душа дуже хвора – її горло болить.”

С.Василія: “Може закликати лікаря?” Ангел: “Вона їх боїться, вона до смерти буде їх пам’ятати (зі шпиталів винесла такі спомини). О 10 год. душа буде бачити вознесення з гробу (воскресення Христове), але дуже сумно стапете коло її ліжка, бо душа буде сумно бачити вознесення. Якби була здорова, вона вам з радістю оповіла би...” Перерва.

О 9 год. і 40 хв. Настя в екстазі: “Це Ангел іде”. Ангел: “Душе, ходи до гробу, бо Спаситель зноситься з гробу. Що бачиш? У скалі високий камінь, а в тому камені зоря, а в зорі одежа біла. Отвиряється гріб, чути голос, як дзвін ударяє... це Спаситель повстає...”

Настя: “Ісус солодкий, упадаємо на лице перед твоїм гробом, не зважаємо на страх, на камінь... Цілую твоє серце, твої рани солодкі... Це бачу шати біленькі, простирало, пахучі квітки, гріб отвиряється, ясність ударяє в очі, а Христос зноситься... Ісусе, возьми мене! Ісусе, я тебе бачу високо в облаках, а спів небесний ударяє... Ісус каже: Благословенні, котрі мені вірно будуть кланятися, котрі служать мені в покорі... Ісусе, возьми мене, возьми нас усіх! Ісусе, я хочу там бути, де ти! Я не хочу тут бути!... Посеред високих облаків чути голос: Христос воскрес!... спів небесний чути... Ісусе, я вже не бачу тебе! Ісусе, возьми, мене, я хочу там бути, де й ти!”

Втім Настя дуже плакала. Ангел: “Душе, спокійно, не тужи, дуже спокійно (будь), бо це побожні невісти зближуються до

гробу... Невісти, не плачте, Христос знісся на небо...” Настя: “Вертають, плачучи, невісти, волосся жовтеньке розпушене...” Ангел: “Душа не може оповісти, бо серце слабне”. Настя: “Ангелятко зноситься, я бачу багато Ангелів...” Настя, всміхаючися з радости: “Ангелятко, розпусти мої облаки (очі), щоб я бачила багато Ангелів... я хочу за Ісусом іти! що ж мені тут?...” І зпову Настя плакала.

Ангел: “Душе, не плач, бо я збуджу тіло і забудеш за все”. Настя: “Ангелятко, возьми мене, бо мене, дуже коле”. Ангел (ніжно лякаючи Настю, як це з дітьми робимо): “А будеш бачити, попросимо того, що був у земської матери” (лікаря). До с.Василії: „Людино, це земський тягар у ній, вона має земську недугу”.

Ангел розрізняє в Насті *Христові терпіння, чужі недуги й земську недугу*, себто її власну.

Ангел даліше: “Людино, завтра рано обвинеш її горло в простирано”. Настя: “Ангелятко, возьми той біль, бо я не видержу до завтра!” Ангел: “Знаєш, людино, що будеш потребувати помочі того, що до земської матери приходив” (лікаря).

Тут одна з присутних Сестер тихо сказала, що Настя не може їхати до Млинів, коли така хвора. Ангел на це: “Не кажи, що вона не поїде в дорогу бо буде ще більше терпіти”. Настя: “Ангелятко, я хочу їхати, я не хочу тої особи, що бадає, я на тебе здаюся, я знаю, що не видержу того болю довго, я розлучуся з тілом”. Ангел: “Ти будеш мучитися”. Настя: “То нехай буде, не кажи людині, що я хвора!” Ангел: “Я скажу”. Настя: “Я завтра піду до Ісуса (до каплиці, до св. Причастя). Ангел: “Ні, а чому ти не можеш пінки ликати?” Настя: “Ангелятко, я тебе прошу, я тебе молю!” Ангел: “Нехай діється воля божа... Я відходжу”. Ангел до с.Василії: “Людино, дай душі раду сама. Не одну недугу вона має, вже три хвилини (три дні, від великої середі)

вона терпить, а з болю на її облаки находить темність... Людино земська, людино, не одна земська людина вже давно облаки замкнула би, а душа здається на силу Господню”. Настю боліли всі зуби, горло, шлунок, ліве око, колело її в грудях, кров у ній кидалася. Взагалі в тих днях по великій середі і впродовж великодних свят Настя зле виглядала.

Тільки в часі “Христових терпінь” Настя поводитися так, як собі, під диктатом побожного чуття, уявляють її ті, що її не бачили: тоді всі її відрухи й слова підходять під міру святої, вищої гідності. А коли Настя зносить свою недугу, або й чужу, то вона нероз поводитьься, як дитина – а так само тоді й Ангел відноситься до неї. Нероз, буває, й за сміємося – але її дитинячі відрухи ніколи не переступають тих меж, що їх читач бачить в описаному випадку. Настя завжди поводитьься, як добра, слухняна, мила дитина.

Дитиняча вдача має в характері Насті глибоке коріння. Ще й тепер, як черниця, Настя не перейде коло котика чи песика, щоб не погладити його або бодай “подивляти”; ідучи біля ріки, кине камінчик до води; Настя сміється дитинячим способом; і т.ін.

Але Христос Господь сказав: “Коли не будете, як діти, не ввійдете до царства небесного.”

* * *

Великдень. Рано Настя почувалася ліпше й була на Службі Божій у каплиці. Потім поклатася до ліжка. Коло полудня мала екстазу. Ангел побажав Сестрам веселих свят і сказав, що відбере Насті недугу на якийсь час, щоб могла поїхати до Млинів.

По екстазі Настя стала, ходила до Сестер і до дівчат (служниць) із святочними побажаннями.

Пополудні пішла зі Сестрами на город. Там бігла з котиком

на руках, бо хотіла його одній Сестрі дати, впала й (нову) суконку засмарувала болотом. Не могла сама зайти до своєї келії, дві Сестри попід руки завели її. Положилася до ліжка і вмить попала в екстазу. Ангел: “Душечко, тобі не вільно так скоро бігти. Чому ти земської людини боїшся? (Настя боялася с.Василії, що засмарувала суконку.) Прийми з покорою, а кари не буде. Людино, не вільно до душі звертатися гострими словами, бо душа може ослабнути, серце може стиснутися, душа відчуває біль... Не сумуй, душе, я прийду до тебе вночі і принесу даруночок...”. (В цій книжці пропускаю все те, що відноситься до Настиних “апортів” – дарупків.)

Ангел дальше: “Бажаєш – вибажаєш, проси – а дістанеш. Уважай, душе, не дай себе плекати, бо плекання не радість. Хто в терпіннях росте, той квітку в серці має. І хто ж має упокорятися: Чи ти перед Христом, чи він перед тобою?... Душе, звертаю увагу, не дай себе плекати, але як хтось хоче тобі з покори щось зробити, вдарся в груди й скажи: Ісусе, я під хрестом опущена. Нехай буде Христос прославлений... Хто в терпінні росте, квітку в серці має. А коли земська людина зробить кілька слідів, найменший крок, маєш то записане на Голгофті, а не давай себе плекати... Душе, я вислав тебе з далекого краю, з Голгофти на Голгофту, а де ти найшлася? Ось під тим хрестом, де я тебе поставив. З того дімку поїдеш – знай, дім стане наче б похорон; не бажай, душе, пільги і не давай себе плекати – плекання не радість, але сльозами підливається. Душе, ти не дай себе плекати, тільки своє тіло рятуй”.

Коли я в червні 1936 р. дістав переписані протоколи з Настиних екстаз, дуже здивувався тою загостреною осторогою Ангела, щоб Настя не давала себе “плекати” (я щойно тоді довідався, що Ангел таке говорив). Я ж в одному письмі, коли Настя по великодніх святах була в Млинах, перед тим самим остерігав її, але зовсім іншими словами. Доки Настя, в великому пості, була надзвичайно терпляча, черниці служили

їй, як недужій. Я боявся, щоб Настя не привикла до того, щоб це не вплинуло зле на її характер (щоб не “спанщилася” і тому я писав до неї, щоби, як буде почуватися сильнішою, сама все робила, що тільки зможе. Але на цю думку я прийшов аж тоді, коли Настя була в Млинах, коли я мав, як то кажеться, свободнішу голову. А Ангел мене випередив й куди краще та сильніше все висказав.

На перший день великодніх свят Настя мала екстазу з перервами від 6.30 год. ввечір аж до пів ночі. В тих екстазах Ангел м. ін. сказав: “Душе, чувай над собою в покорі, не показуй земському народові свого смутку. Ти бачиш недугу перед своїми очима і побачиш смерть, розвеселиш багато народу. Я уздоровив тебе, бо ти благала, я дав тобі силу, але той хрест назад прийде до тебе. Скоро не вернеш, я прийду до тебе, буду тебе хоронити, бо в українському народі тільки тебе одну маю: я глядав, шукав в *українському народі* між квітами, між леліями, між пахучими рожами і не знайшов, а знайшов у корчику терня і вибрав, бо ти терпіла в покорі, була опущена, терпіла в укритті – я тебе вибрав”.

Як я вже на одному місці сказав, Настя *це незвичайно широко розвинений стигматичний тип*. Я був би наївний, коли б тим хотів хвалитися перед іншими народами (як це мені закинув у праських “Lidov-их List-ax” один чеський лікар, зрештою зовсім непоінформований про Настю), та не можу не ствердити факту, що зовсім виразний. Це я завважив вже на моїх відчитках про Настю. Деякі особи мене зле зрозуміли, що ніби я під поглядом *святости* ставлю Настю вище від св. Франціска. Та я притім зовсім не маю на увазі ступнів святости (це божа річ про це судити), *тільки стигматизаційні явища*. В інших осіб русло стигматизаційних явищ було вузьке, а в Насті воно наче ріка в часі повені (різні форми стигматичних ран бичування, різні форми екстаз, Ангел безпосередньо промовляє, промови в часі екстаз, “апорти”, нерукотворені образи, світляні явища,

перебирання чужих недуг, ходження духом по світі, появи Насті в різних постатях у світі, велике число дивних явищ, терпіння за цілий світ і зокрема за свій нарід).

Я думаю, що ця різниця тим умотивована, що всі інші стигматизовані особи були стигматизовані як *особи*, а Настя як *представниця цілого свого народу*. Це так виходить з Настиних екстаз. Ангел виразно говорить, що він мав поручення пайти в українському народі особу, гідну стигматизації, а цей вибір упав на Настю. Отже ширину стигматизаційних Настиних явищ властиво треба завдячувати не Насті, як особі, *але її позиції в історії свого народу*.

Це не легко вияснити, як у Насті, бідної і майже неграмотної сільської дівчини, що ніколи не була ні на яких зборах, ні в читальні, ніякої книжки не прочитала, ні часопису, від часу стигматизації розвинувся такий на подив загальний змісл життя, що вона не має ніяких своїх особистих земських цілей, а хоче послужити цілому світові і – вповні логічне до того – своєму народові.

Але український нарід є головним поборником і страдальцем большевицького безбожного режиму. І то саме оскільки відродився і відроджується під назвою “Україна”, “український” нарід. Навіть якби стигматизація була чимсь природним, то Настя, що відчуває биття серця цілого світа, не могла би не відчути недолі й змагань свого народу. Ось відки те походить, що Настя в екстазах ніколи не згадує назви “Русь”, “руський”, тільки “Україна”, “український”.

Вона в екстазах особливо молиться за український нарід, що під большевиками. Так напр. 15 лютого молилася: “Тусе солодкий, котрий терпиш за нас, поручаю тобі цілий український нарід, а найбільше східну сторону. За них усіх прошу, прости їм тяжкі гріхи – прости цілому світові”. Ангел (26 лютого) говорив до Насті: “нині підеш на схід сонця, там багато твоїх братів і сестер гине... будеш оглядати їх, рятує їх душі”.

Історія свідком, що надмірні всенародні терпіння родять незвичайні особи. Для мене це ясне, що й Настю зродила теперішня епоха українського народу. Що патріотизм Насті наскрізь християнський і євангельський, це видно з наведених її висказів.

* * *

Дальше сказав Ангел у тій екстазі, яку ми перервали: “Підеш у дорогу (до Млинів), а вернеш сумно назад...” С.Василія: “То може ліпше буде не їхати до Млинів?” Ангел: “А хто нині підвів душу? Уповай завжди на Бога; я мушу сказати, що душечку чекає. Коли виявить тобі біль, пригорни це бідне личко й зболіле тіло до серця”.

С.Василія: “Чи конче їхати?” Ангел: “Не можу трафити до твого серця. Не знаю марної порошокки, щоб не горнулася до її серця, все, що воно й не було би, горнеться до неї, а вона не мала би горнутися до тої бідної хатки, де стала обдарована (в Млинах)?... Не чекай, аж вона скаже: я хочу відїздити (до Львова), але коли душа буде падати від умучення, дай знати пастиреві: приїзди по свій скарб, що під хрестом мліє. Чому ти плачеш? (С.Василія плакала). Не плач, я люблю вас, не плачте, діти Христові, бо я над вами, я вас пригортаю всіх... Серце Христове чуває над вами і нехай буде мир і слава з вами. Пастир одної хвилини до вас приїде й возьме ту душу і наверне на своє місце; а уповай: де ви, там і я, де я, там і ви... Моя душа відчуває у своєму серці, що вона сирота між сиротами. Вона каже: Ісусе, я негодна тобі віддячитися, що твої діти коло мене ходили. А ти їх вибрав для мене й до мого тіла служити. Деж я подяку для них зложу? Де я маю клякнути, щоб їм подякувати? Так душа думас, чи встає, чи лягає. Вона не є ньенькою для вас, тільки хрестом, на котрому спирається”.

III У МЛИНАХ

Другого дня великодніх свят (13 квітня) у супроводі с.Василії Настя поїхала до Млинів пополудні автобусом, що, їдучи зі Львова до Радимна, переїздив через Млини.

Одного разу я питав Ангела, чи він так само свобідно говорив би Настиними устами, коли б Настя була у Млинах. Ангел поривчо відповів: “Ні! Я боявся би народу” (щоб зле не зрозуміли його). І коли Настя мала їхати до Млинів, Ангел дав с.Василії, гострий приказ, щоб до екстаз нікого не допускала. З цього, а також з різних інших явищ, видно, що весь розвій і хід Настиних явищ *достосовується до оточення Насті*: до людей і до обставин. Якщо б Настя була залишилася в Млинах, то її явища зовсім певно не були би такі багаті та виспеціалізовані. С.Василія має рішучу вдачу і вповні додержувала приказу Ангела: до екстаз у Млинах нікого не допускала. З тої причини млинівські люди близькі Насті, мали жаль до с.Василії. Але я вже спостеріг, що подібна, а то й без порівняння більша прикрість находила на всі особи, котрі ближче жилися з Настею – саме задля Насті. Хто з нею пристає, кінчик її хреста і його досягає. Та думаю, що з євангельського становища це добрий знак, бо по Євангелії воно так і має бути.

У Млинах Настя спершу замешкала була в господаря Стефана Вачка (де служила й дістала стигми), а потім на приходстві. З Млинів виїхала в понеділок 4 травня. Впродовж того часу мала екстази день у день з виїмком трьох днів (15, 16 і 25 квітня).

У стигматиків це правило, що в воскресному часі не мають терплячих екстаз. Також у Настиних екстазах наступила велика зміна: екстази з “Христовими терпіннями”, що їх Настя до великого посту мала по середах і п’ятницях, а в великому пості в різних днях, від Великодня перевелися, а у зв’язку з тим і

рани перестали правильно отворитися – “відновлюватися”. У млинівських екстазах Ангел упорядковував Настині життя, повчав її і с.Василію. Настя терпіла страх перед своєю смертю й зносила терпіння за інших людей.

* * *

В п'ятницю 17 квітня Настя в екстазі: “Ангелятко, чому мене так горло болить?” Ангел: “А ти забула, що тобі невільно їсти м'яса? Пам'ятай, що віднині тобі не вільно м'яса їсти в понеділок, середу і п'ятницю.” С.Василія: “Ангелятко, прости мені, то я дала душі м'ясо, я забула, і тепер ще загальниці”. Ангел: Людино, не всім одна дорога, не всім один промінь, не всім одна пожива. Душечко, я тебе звільню з тяжких терпінь, проси пастиря, щоб тобі дозволив лишитися й розвеселити свої овечки. Скажи їм слово, промов до них. Я мушу вже від вас помаленько відриватися”.

Перед Настиною стигматизацією Млини й околиця були дуже заражені комунізмом. Настя в екстазах уже спершу називала млинівських людей своїми “овечками”, що їх має “вивести на зелену мураву”. В тому зміслі й Ангел тут говорив про Настині “овечки”. Дійсно під впливом стигматизованої Насті віра й побожність млинівських людей дуже зросла.

Наступного дня Ангел сказав: “Скільки ти овечок витягнула з терня! Приготовлюй мені більше, навчай їх покори, навчай їх слави Господньої, бо твоє життя скінчиться невдовзі”.

Бувало часом, що с.Василія або й Настя в екстазі питали Ангела, що діється у Львові з ігуменею, зі мною або з Митрополитом, а Ангел часом відповідав, або й сам від себе говорив, щодо мене (де я можу справу контролювати в цілій інтимності), аж наподив влучно. І враз давав Ангел Насті та с.Василії наймудріші директиви: “ти до того не мішайся”, “не смутися” і т. ін.

Коли ж питання с.Василії або Насті сходили в просту цікавість, то Ангел не хотів їм відповідати, а казав: “Не проси, не питайся, помолися за них, ти маєш свого досить”.

* * *

Обставини для мене так склалися, що мені здавалося, що я ніяк не зможу ноїхати до Млинів, хоч з листів від с.Василії я бачив, що я там конче потрібний. Я про це писав до с.Василії, а Ангел задалегідь приготував їм обі на цю сумну вістку від мене, але враз і потішав їх, що я таки приїду. І дійсно я поїхав, помимо всіх перешкод.

Від понеділка 20 квітня Настя в екстазах відчувала страх перед своєю смертю. Ось зразок такої екстази – слово в слово за протоколом.

Настю дуже часто огортає страх в екстазі, вона плаче, що знаходиться між ворогами. Настя в екстазі “Матінко, матінко, де ти? Чому ж ти мене дала в руки ворогів? Матінко, я тебе любкала, я тебе любкаю, чому ти мене лишила? Я не скину хреста! Я не скину Ісуса!” Ангел: “Душечко, ти маєш мовчати. Тобі, не вільно розсіватися, ти дістанеш бичування не вздовж, а впоперек. Людино, стережи й пильнуй душу, повчай її, не дай їй розмовляти (з дівчатами, з людьми), нехай має спокій. Душечко, я тобі крильцятами відіпхнув поживу, бо була 3 година”. Перед екстазою Настя їла й нагло відіпхнула поживу, кажучи: “який приказ, такий послух”. Це було в вівторок 21 квітня.

Наступного дня Ангел пояснив, що “душа тому плаче, бо передбачує тяжкий хрест, який її чекає”. На питання с.Василії “який це хрест”, відповів: “Не можу сказати”. Та Настя сама, в нормальному стані, не раз говорила нам, що вона в таких екстазах бачить себе в якійсь темній тюрмі, а безбожники знущаються над нею. Що ми сказали про умовність в Настиних

переживаннях, це стосується й тут. Певно, що Настя в тих своїх екстазах *співтерпить* з тими особами, які в нинішньому часі умирають по тюрмах за Христову віру. А чи й сама Настя дійсно так умре? Це ще умовне. Настя завжди молиться й благає Ісуса Христа, щоб не дожила до того часу, якщо він має надійти. Так наприклад, 23 лютого в екстазі молилася: “волю померти тепер, нехай не бачу того, як надійде хрест на Снасителя”.

У Млинах 21 квітня Ангел заповів, що приїде “висока, достойна особа”. Дійсно друго дня приїхав до Насті польський священник з Ярослава, о.Станислав Шпетнар, панський шамбелян, краян Насті походженням, що хоче видати книжку про Настю по польськи.

В тих днях Настя в екстазах деколи плакала за мною: “Де мій отець?” Це мало свою глибшу причину. Млинівські люди, потайки перед с.Василією, напірали на Настю, щоб вона назавжди осіла в Млинах. Настя, благого серця, ані не могла різко відмовити їм, ані не могла з тим звіритися с.Василії, щоб вона не зробила, бо боялася невзгодин. Бажала собі, щоб я приїхав і розв’язав цей вузол.

Між тим Ангел зачав у це встрявати, але так здалека, щоб осіб не зраджувати, а все ж таки справу вичистити, як це він уміє. В четвер 23 квітня Ангел говорив: “Вона плаче, що її пастир не навчає людей. Вона плаче, що Ісус плаче над єрусалимським народом, що Ісус каже: Ви, діти мої, чому ж ви мене відрікаєтеся, я все з вами не буду. Ви будете мати убогий дім (нову церкву), а мене все не будете бачити... Це тепер той сам Єрусалим приходить на це місце”.

Млинівські люди вмовляли в Настю, що вона “їхня”, а не “львівська”. На це Ангел в екстазі ось так zareагував: “Ти не чиясь, тільки Господня і моя, ти квітка похилена між народом. Віднині я тобі говорю: ти є нічия – ти є небесного Спасителя, ти бідна, опущена... А за те, за кару, що ти розмовляла,

розсівалася, ти їм сказала слово, а вони не зрозуміли твого слова, завтра завезе тебе німий язик (поїде з церкви кіньми, бо пішки не зможе піти), і уклонишся і не вдержишся на земських ногах. А від кивота відведуть тебе й положать дві особи. Це так і сталося. Ангел дальше: “Завтра за свій (млинівський) нарід пожертвуй поживу, бо він не знає твоєї любови. Душе моя, чи ж я тобі не сказав, чи не благав тебе кілька хвилин (днів): Мовчи, бо Христос не бажає, щоб ти була при кімнатах, щоб ти мала розкіш, він бажає, щоб ти мала терня, темноту.

Це була така справа, що млинівські люди обіцували Насті, що громада подарує їй 5 моргів поля, збудують їй хату, і Настя буде в ній до смерти жити з двома черницями, які враз будуть вести захист для малих дітей; а Настя давала їм таку ніжну, виминаючу відповідь, що люди могли собі думати, що вона на це годиться.

Про ці морги була мова навіть на громадській раді (але ще нічого не вирішено). Ця справа, по повороті Насті до Львова, передісталася до деяких польських часописів, які її злобно й по дурному викривили, щоб Настю осмішити: що ніби Насті в сні явився Ангел і казав їй жадати від громади 6 моргів поля, а другого дня вже аж 12 моргів... Читач бачить із заприсяжених протоколів, яка далека Настина дійсність від злобних і немудрих людських уресь. Ці польські часописи онісля мусіли номістити спростування від громадської ради у Млинах. Це Алгел уже в Млинах заповідав Насті: “Дістанеш, душе моя, невинність, дістанеш очорнення”; “за твоє добро маєш очорнення.

Випишу ще кілька гарних висказів Ангела з млинівських екстаз. “На славу божу нехай (Настя) з любови згорить”. “Вона тому плаче, бо хоче злучити всі вівці, як один шнурочок до свого серця”. “Нехай вас благословить Господь Бог, Отець Небесний і Ісус Христос. Віддаю вас Серцю Христовому –

мої хробачки земські, я відходжу, але чуваю”. “Пастирі нехай світять, як місяць між дрібними зірками, а Архієрей, як сонце гаряче”. “Тут пастирі приїздять, одні з гарячою любов’ю і серцем, а другі з похилим серцем, як те деревце похилене, що на кожную сторону подається” .

“Одна хвилинка її – один день, а оден день – то тисяча”. “Душа, коли поверне, буде тяжко хвора; вона і тут хвора, коли твої очка не видять; це нема ні хвилинка, щоб вона не терпіла, вона скриває, щоб тебе не смутити; ніхто не знає, що значить хрест, бо не має в своїх серцях хреста”.

* * *

В вівторок 28 квітня о 10 год. і 20 хв. ввечір в екстазі Ангел говорив: “Це, душечко, здалека зголошується одна дама (саме те слово сказав) в хресті і каже: Якщо ти мені допоможеш, то і я тобі колись поможу”. Наступного дня при сніданні Настя оповіла с.Василії, що якась цісарева, поважна особа, дама кликала її, просячи про молитву, бо війна її нищить, цісар утік, а вона сама. І сказала до Насті: “Якщо ти мені допоможеш, то я тобі колись поможу”.

Без сумніву Настя відчула горе абесинської цариці, яка саме тоді мусіла розпачати, що Італійці розбили Абесинців, а її муж був ще десь на фронті.

В тому часі, як Настя була в Млинах, приходили там тисячі людей: в будних днях бувало по кількасот і по кілька тисяч, а по неділях бувало поверх 10.000. До Насті не допускали нікого, люди могли її бачити тільки в церкві або по дорозі до церкви, чи з церкви. Нарід приступав до сповіди, місцевий парох сам не міг собі ради дати, а сусідні священики спершу не приїздили. Настя тим дуже журилася й сама взялася до діла: духом піддавала сусідним священикам думку, щоб їхали до Млинів. В одній екстазі Ангел сказав: “Моя душе, що хвилини,

(що дня) будуть пастирі один за другим”. Десь по тижневі стало до Млинів приїздити щораз більше священиків, деякі самі признавалися, що їх Настя духом кликала.

Тільки деякі люди мали нагоду побачити Настю зблизька, а загал відходив з Млинів додому, не бачивши ані Насті, ані нічого дивного. Насті жаль було народу, і з тої туги бажала витворити на вікнах млинівської церкви святі нерукотворені образи, щоб нарід мав що оглядати. В вівторок 21 квітня зараз по св. Причасті сильно “теліпнуло” нею, й тоді повстали на вікнах церкви святі нерукотворені образи.

В кількох екстазах у Млинах Настя зносила містичне бичування, духове й тілесне.

Коли я був у Млинах, порадив Насті, щоби пішла з тацою поміж людей. Я хотів дати людям нагоду щоби бачили Настю. Дві години Настя ходила з тацою й назбирала 375 зл. самими дрібняками. Впродовж тижня Настя назбирала 1082 зл., а в церкві в Радимні 209 зл. За ті гроші закуплено цеглу на будову нової церкви в Млинах.

Церква у Млинах дерев’яна, стара й маленька. Настя дуже собі бажає, щоби причинитися до збудування нової церкви в Млинах. Про це Ангел в одній екстазі говорив ось як: “Людино, людино (до с.Василії), вона має тугу, що її очорнюють, що вона ходить і дрібні (гроші) своїми кривавими руками збирає на церкву. Вона тернить, це пастир скоро зробить, як той дзвін (голос, вістку) пустить між своїми приятелями. Моя людино, встався до пастиря, щоб цій душі звільнити (полекшу зробити), щоб душа мала знак, щоб Христос мав дім... щоб тим ворогам дати знак, чого душа хоче, а Бог всемогучий. Чи ти бачила, скільки овець приходить?” С.Василія: “Чи то так скоро та церква буде?” Ангел: “Не бійся, людино, душа піде в могилу, коли той дім повстане. Вона зложить ручки й скаже: Маєте, мої найближчі приятелі, чого ви бажали, і тут Христа вітайте. А

мені ви дали порошку на мої темні очі, а нехай шириться слава Господня. Нехай буде той дім стільки наповнений вівцями, скільки порошку ви дали мені на очі”.

Я маю надію, що український нарід здійснить цю завітну Настину мрію – щонайпізніше по її смерті.

До Млинів Настя завезла, як дарунок для млинівської церкви, новий фелон, дві фани, ручнички, підставки під свічки і т. ін. – все вишиване й дуже гарне, з робітні сестер Василянок у тому монастирі, де Настя перебуває. Дійсна вартість тих всіх дарунків виносить понад 700 зл., Настя заплатила тільки 530 зл. – з грошей, що їх була заколядувала у Млинах, і з пожертв, що їй присилали. До сплати фелону найбільше причинився Митрополит.

Престіл у церкві Настя прикрашує живими квітами (як і Тереса Нойман), а штучних не любить.

Одного дня в Млинах своєю фірою завіз Настю і с.Василію з церкви до господаря Вачка той молодець В. А(нтонишин) з Нагачева, про котрого я написав у I частині, що йому зявилася Настя зі схрещеними руками на грудях. Він дуже тішився, признавав, що Настя це та сама особа, яку він бачив і онравдував себе, що він не є невірющий, тільки не міг у таке повірити.

* * *

З Млинів Настя вертала залізницею через Радимно. Завідатель парохії в Радимні, о.І.Черкавський, просив Настю, щоби поступила до його церкви й “передвела” діти до св. Причастя. Ріжні священники просили Настю, щоб відвідала їх церкву, але Ангел їй це рішуче заборонював. А на просьбу завідача з Радимна Ангел згодився – мабуть тому, що о.Черкавський перший з усіх священників відвідав Настю в Млинах ще перед тим, як її взяли до шпиталю в Яворові.

У Радимні нова, велика, гарна церква. З Настею приступило

до св. Причастя 140 дітей. Це було в понеділок 4 травня. І того дня пополудні появилися святі нерукотворені образи на вікнах радимнянської церкви. Ці образи гарніші (виразніші) і більше їх, ніж у Млинах (в літі я був у Радимні).

Я був недобрий на Настю, що “вона так зробила”, бо завдяки нерукотвореним образам радимнянська церква буде ще славніша, ніж млинівська. Але Ангел пізніше пояснив, чому це так сталося. Виявилося, що Настя, творячи нерукотворені образи, не може зробити, що сама хоче, тільки як їй божа сила дає. Ці образи (в Млинах і в Радимні) тривкі. Пробували й “сидолом” змивати шиби з образами, та образи на змитих шибих ще краще виступають.

Впродовж місяця в Радимні була справжня облога церкви. Приходили й приїздили люди з околиці й з дальших сторін, наші й Поляки, а навіть жиди. А в наших часописах про це й досі згадки не було! Вістка про це чудесне явище повинна була ввесь світ перебігти – та як чужі про це довідаються, коли свої бояться про це згадати, щоб не “зблямуватися”?! Моя стаття про ці чудесні Настині образи покутувала аж у трьох редакціях часонисів – вже не буде друкована, бо ніби вже неактуальна.

Ось так тяжко приходиться нам скапіталізувати незвичайний талант, що нам його Бог дав.

IV ПОКЛИКАННЯ ДО МОНАСТИРЯ

По новороті з Млинів Настя впродовж якогось часу ще мала ті екстази зі страхом перед своєю смертю і зносила бичування. В кількох екстазах журилася Млинами. Здавалося їй, що вона в Млинах й переживає те, що переживала. В одній з екстаз говорила: “Чому ви сварцяєтеся зі мною? Це отець приїде, то вам скаже, чи буду тут мешкати, чи ні, то Ісус скаже. Чому

самі це не скажете матери (с.Василії), тільки мені кажете і заборонюєте мені їй сказати. Чи мало я вам приробила, чи вам дітей до Ісуса не привела? Будьте спокійні, це вам святиню збудую. Це йду від вас – чи я тут вродилася? Матінцю, ходім звідси, ходім, уже нічого не маю, чи я потребую вашої гостини, чи вашого добра? Це отець приїде, то скажіть собі. Я вас завжди прошу, і ніщо з того. Це від вас іду”. В іншій екстазі Ангел сказав, що “вона (Настя) всі слова чує, що вони (у Млинах) говорять”.

В середу 6 травня Настя терніла бичування за абосинську царлицю. Настя в екстазі: “Матінцю моя, матінцю моя, не дай мене, бо б’ють, матінцю моя, б’ють, боляє, боляє, боляє, боляє, сорочка разить...” Ангел: “Подивкайся, людино, чому та душа терпить, подивись на руку, на праве рамено, чи то те саме тіло, що душа тобі показувала?” С.Василія з жалю не хотіла дивитися, бо вже досить надивилася на такі рани. Ангел: “За кого душа терпить? А хтож звертався до неї про великий рятунок? Це за неї треба перенести...”

Наступного дня Ангел сказав: “Видиш, людино (до Насті), це за твоїми молитвами тій великій особі знявся хрест: її чоловік знайдеться; це та особа, що так шукала і через мене тебе просила”. В молитвах за Абесинію Настя в екстазі м. ін. сказала:

“В далекій Абесинії, там огонь сияє, а в нашій Україні народ великі рани має”. Це була пополуднева екстаза. В вечірній екстазі Ангел післав Настю до Абесинії: “Душечко, іди, де великий огонь. Душа йде до тої людини, до тої душі, що з огню виплила”. Настя: “Ангелятко, допоможи мені, бо тут тяжко – тут *газом чути*, Ангелятко, я завертаю, тут неспокій, образа божа, я не можу, Ангелятко, я завертаю”. Ангел: “Бачиш, людино, де гріх той, там воздух не пускає душі, там буде кара на весь нарід.” Чому Настя в екстазах *здрібніло* говорить, це опісля поясню.

* * *

В тому часі був сильний напір, щоби створити комісію для досліджування Насті. Я був тільки з авторитативно-репрезентаційною комісією, що урядувала би в імені Митрополичого Ординаріату, запрягнула би свідків і переслухала їх. Але я був проти фахової комісії, яка мала би безпосередньо досліджувати явища на самій Насті. Оправдуючи своє становище, я покликувався на те, що львівські лікарі досліджували Настю комісійно (збірно), а що з того вийшло? Карикатура Насті! Такому незвичайному, дивному й рідкому явищу треба цілого себе посвятити, щоби близьче підійти до нього та схопити його в його дійсній формі, і треба взяти на себе ціле ризико та звести борню зі всіми противниками.

Зі соток львівських лікарів не знайшовся ні один, що захопився би проблемою Насті, що мав би охоту, самопевність і відвагу взяти на себе ризико, яке зв'язане з мериторичним оціненням Настиних явищ. Зрештою знаю з історії, що фахові комісії в таких випадках ніколи не довели до чогось путнього, тільки непотрібно мучили стигматизовані особи й ще більше заплутували справу (наприклад, у житті стигматички Луїзи Лато).

Ніяка комісія не возьме на себе ризика й не зважиться звести конечної боротьби в обороні справжнього обличчя стигматизаційних явищ. Мій найлінійший нритель, що має всі шанси стати членом такої комісії, яку проєктували для досліджування Насті, раз-у-раз врозумлює мене, щоби я не ангажувався в справі пояснювання Настиних явищ, тільки реферував самі факти. Він, маючи ніжну вдачу, більше улягає загальній opinio інтелігентної верстви, яка упереджена до чудес; а я з тою opinio не числюся, бо відважніше шукаю глибшої правди. Зрештою признати, чудесні явища за факти – це в наших часах уже значить загально пояснювати їх. З

того видно, що навіть найближчі приятелі в комісії не могли би зложитися, отже їх опінія мусіла би вийти *компромісова* – значить: поломана й несміла.

Або сталось би так, що в комісії буде тільки одна особа дійсно працювати, а тоді комісія має тільки формальне значіння. Ось ми комісійно відбирали Настю зі шпиталю, а вийшло таке, що я при Насті остався сам.

Оскільки треба було лікарських оглядин і досвідів, то Настя цю туру вже перейшла. Настя має таку вдачу, що перед комісією нічого нового не виявить. Це від неї можна “витягати” тільки сердечним, приятельським способом, без усякої урядовости. Одиноке, що комісія могла би зробити, це – авторитетне зафіксування вже устійнених фактів. Але для науки вповні вистарчає й та певність, яку ті факти вже нині мають (це ж не діється десь у якійсь закутині, але між нами, самовидців свідків маємо без числа). А для канонічного доходження ще нині не пора.

Я мусів тут піднести ці мої думки, щоб відповісти тим, котрі бажать собі комісійного досліджування Насті й уроюють собі, що тільки комісія могла би проблему Насті, як слід, схопити й навітлити.

Настя знала від мене, що має бути якась комісія, яка буде її досліджувати. І зараз в екстазах приходила реакція на це. Ангел говорив: “Її ніхто не збадає, ні комісія не збадає, лише Христос один збадає, коли її возьме до себе... Хоч вона не є славною, ане матірю земського народу, тільки тим хробачком, що його ніхто не знає, вона що хвилини віддає себе за всіх і говорить: О, Ісусе, я в твої руки віддаю цілий світ...”

В іншій екстазі Ангел говорив: “Це український нарід хоче збадати душу (Настю); це Господь Бог пустить промінь, а за його силою і моя поміч буде... Вона всіх любить, а їй дають чорний хрест... Чи ж ви на ній не пізнали славу божу? А ще

багато буде явищ, що й вона не буде знати, бо забуде-бо замкну їй уста... Сестри-браття в Христі, чи не маєте тішитися, що Христос післав на вашу землю таку бідну душу?”

Тут с.Василія запитала: Чи це може про ту комісію згадка і чи може це сказати Митрополитові? Ангел на це: “Це воля його, а я замкну їй уста... Це я вибрав пастиря і Архієрея, що онікуються нею.” Настя: “Ангелятко, я вже хочу до тебе, бо мене вже серденько болить з тої земської розмови.” Ангел: “Не плач, душе, бо твого серця ніхто не згрунтує. Чи земські облаки (очі) зміряють те, що Христос у тій душі дав? Так і не зміряють серця тої душі.”

* * *

В тій самій екстазі, це було в середу 6 травня, Ангел перший раз виразно сказав, що Настя вступить до монастиря.

Вже з того часу, як Настя опинилася в монастирі у Львові, вона журилася тим, де їй перебувати? Раз (17 грудня) навіть в екстазі молилася до Христа: “Подай мені знак, де маю перебувати?” А на Благовіщення Ангел сказав до с.Василії: “А що буде, як я скажу душі одягнути чорну шату на Вознесення?” З того та Сестра здогадувалася, що Настя на Вознесення вступить до монастиря.

В екстазі 6 травня с.Василія запитала Ангела: “Ангелятко, скажи, чи то буде, що я бажаю”. Ангел на це: “Я знаю, що ти бажаєш: щоб вона чорну шату прибрала й була з тобою і вже не відійшла звідси. А це вона виреклася своєї рідної неньки і сестер і з вами є і слухає земської матери... А це прийде час, вона скаже земській матери: замкни мене саму в кімнатці, щоб я клячала в самоті і молилася і була мученицею, бо всі, що в самоті клякають і в мовчанні моляться, це мученики. А це як прийде час, то Мати Божа скаже: Бери, це шата моя, в котрій я втікала з Ісусом... Якби вона це сказала, дайте їй ту чорну

шату... Нащо той хрест, людино, вона приймає? Вона за вас молиться, вона буде вашою мученицею, а ще більше буде, коли її опояше шнурком Небесної Неньки один високий пастир. А тепер душа ще мусить потішати нарід, щоб більше слави принести Христові.”

Цього дня Настя ходила з тацою в архикатедральній церкві св. Георгія у Львові (це було храмове свято св. Георгія). Читач певно вже й сам завважив, що Ангел дуже часто уживас слівце “це (в оригіналі “се”). В тому часі також Настя так само говорила навіть поза екстазою. Мені здається, що цю звичку, яка зрештою тривала тільки якийсь час, накинув був їй Ангел. Раз – перед Митрополитом, у його палаті – я просив Ангела, щоб він говорив по латині. Ангел відповів: “Ні, я тільки тим (користуюся), що моя душечка має, бо інакше душа мучилася би.”

Наступного дня (7 червня) Ангел говорив про покликання Насті до монастиря: “Явища будуть переплітатися чудесно з її особою, з її терпіннями... Коли вона зложить велику обітницю, це значить, коли отворяться в кивоті маленькі дверцята, що вона тоді буде говорити? Що відрікається земських дібр, що хоче належати тільки до Ісуса, а в своїм серці вона скаже: Ісусе, я ручку праву тобі даю і серце і душу, і бажаю, щоб нічого, ні найменше прикрого, не зробити земській матери. Приготовлюйся, душечко, до того часу... *Як не дасть земська мати тої шати*, то душа не засмутиться, бо *душа має в серці шату* і служить Богу... Коли її накриють чорним, тоді вона скаже: Це я Богу служила... Скажи, людино, земській матери, що я низенько кланяюся через уста душі і прошу, щоб вона взяла мою душу в свою опіку й оборону, як рідна ненька, і щоб мала опіку над нею, як над тобою.”

С.Василія: “Чи сказати це Архієреєві?” Ангел: “Це буде велике завітання в його серці. Це він сам приведе душу до

кивота. Чи знаєш, над чим душа застановлюється? Що не вмiє скоро читати й писати букви”. (По церковному Настя тоді не вмiла читати, а в монастирi треба читати “правило”, себто вечiрню, часи i iн.) На це с.Василiя: “Може би Архiєреєви сказати, щоб якось...” Ангел: “Скажи смiло, людино, що хочеш сказати”. С.Василiя: “Ти знаєш, про що я думаю”. Ангел: “Я знаю, але хочу покори твого серця”. С.Василiя: “Ангелятко, мати iгуменя каже, що, як душечка хоче йти до монастиря, то тепер, бо вже має 24 роки, а пiзніше буде вже застара, а й тепер будуть робити труднощi, тому тепер добре було би з Архiєреєм поговорити”.

Ангел: *“Це воля iх заслаба, це Христос сам хоче... А чим душа провинилася в тiм доми? Я всiх знаю, що проти неї, але це голос земської матери i голос Архiєрея – він заважить. Ця душа бiльше працює вiд тих, що працюють головками, i нехай би вони двi доби вкупi (всi разом) працювали, то ще iх праця не дорiвнює її працi. Коли душа пiднесе голос, то впаде на неї тисяча хрестiв, а вона пiде до земської матери i скаже: Я бажаю ще тяжчих хрестiв i терпiнь, i колючок з терня... А я сам бажаю упокорити мою душу... Це я тобi несу вiстку, душечко, а хто нею втiшитись? Твоя людина i земська мати. Несу тобi ризу, а що на ризи написано? Яку ризу несу? Читай напис!”* Настя в екстазi силябiзує: “возлюблена моя Б-р-о-н-i-с-лавко...” I здвигаючи раменами, каже: “А я не вмiю добре зложити слова, не можу букви зложити”.

На тих ризах, що iх Настя бачила в екстазi, напис був церковними буквами, тому Настя зле прочитала. Одна зi Сестер сказала, що Настя, як черниця, дiстане якесь польське iм’я (Бронiслава – польське iм’я). Ангел далше: “А кого найбільше любиш?” Настя: “Матiнку Божу”. Ангел: “А яке її iм’я?” Настя: „Марiя!... Ага написано: Марiянно моя”. Ангел: “На правiй руцi маю поясок для тебе... Упокорять тебе, але це

завтра приготуюся (до того), як Небесна Ненька прийде і перепояше тебе своїм пояском”.

По перерві Ангел: “Це буде в суботу перед полуднем. Пам’ятай, людино, що, якби душа ще кілька разів вийшла на земський воздух (до Млинів), то забула би молитися, бо вони би їй не дали, бо вони говоренням тільки потішають її. Поцьомай, душечко, ризу (Настя цілує в воздуху). Ці ризи синенькі, а дістанеш сумненькі на світ – такі, які носять у цьому домі. Ти будеш у цім домі такою порошинкою... Людино, дам тобі знак, коли до душі прийде Небесна Ненька, і то зачнеться о 10.30 год., а скінчиться о 12.30 год. А це, людино, що ж я буду продовжати? Як Небесна Ненька вважає, так нехай станеться”.

Я навів майже цілу ту екстазу не тільки з тою ціллю, щоб читач міг виробити собі докладніший погляд на те, як відбулося покликання Насті до монастиря, але також, щоб міг виробити собі поняття про Настиного Ангела: хто він такий? Ангел промовляє Настиними устами так плавко, свobodно, цікаво й логічно, що аж любо його слухати. Він далеко більше ясновидючий, ніж Настя в екстазі (це я в багатьох випадках зовсім певно ствердив), а своєю інтелігенцією перевищує не тільки Настину інтелігенцію, але – признаюся – і мою. Щоб це міг бути злий дух – це можуть уроювати собі тільки ті, що не знають цілого ланцюга виступів Настиного Ангела і мають перед очима своє власне уявлення. Для мене ця думка просто немудра й смішна. *Ангел Насті це або дійсно Ангел, або якоесь таке нечуване й небувале роздвоєння Настинної душі.* Ніякої інакшої альтернативи тут не бути. Нехай же читачі приглядаються тому Ангелові з тої перспективи. Коли я раз (10 червня) Ангела запитав: чи він не є роздвоєнням Настинної душі, бо так собі деякі учені думають, він спокійно відповів: “Коли той, що таке говорить, вмерцяє, то нехай ділить свою душу, і побачить, чи можна”.

* * *

В п'ятницю 8 травня в короткій екстазі в саме полудне с.Василія сказала до Ангела: “Ти мусиш душечку приготувати”. Ангел: “Людино, я скажу душечці про все”. В вечірній екстазі Ангел говорив: “Архієрей здивувався: Що сталося? Душе, будеш пити чашу від Архієрея. Це він тебе добре упокоряти буде. Будеш мати в його серці любов, а назверх упокорення. Завтра прийду до тебе і Небесна Ненька і покаже тобі шнурок у своїх руках (новички дійсно дістають шнурок, замість пояса), котрим тебе онаяше; але ніхто не буде бачити, коли Небесна Ненька зблизиться і запитас: Чия ти дитина? Ти відповіш: Небесної Неньки і земської матери”. Тут с.Василія: “Чи ти заговориш до мене, бо мені буде жаль, як не будеш говорити?” Ангел: “Будеш ти, людино, нераз плакати... Душечка зложить присягу і я разом з нею. Сповняться мої слова, душечко, що на Вознесення зложиш велику присягу (в дійсності при чернечих облечинах не складається присяги, Ангел це так сказав тільки для зазначення великої ваги того Настиного кроку в житті). Твоя сукня закриє твої ніжки. А в тій хвилині, коли зблизиться моя душа, буде багато пастирів. На людині (Насті) нехай буде біла шата на знак, що вона відрікається всіх шат. Коли буде виходити з кімнатки, погляне на тебе, людино, але не заговорить до тебе, спустить головку і буде мовчати. Чому вона буде мовчати? Бо йде до великої присяги перед самого Христа. Ти заплачеш, а вопа замовчить. Ісус із кивота витягне до неї руку й скаже: *Ти обрученіє моє* (це оригінальні слова). Я засумую і з радости заплачу, що квітка моя подла (марна) буде служити Богові й буде приводити Жидів перед престіл... Вона вже має заложену сукню на душі і серці. Душечко, спи, бо вже пізна ніч”.

На заповіджену екстазу в суботу 9 травня, з поручення Митрополита, я взяв о.крил. Д-ра В. Лабу. Перед екстазою Сестри показували мені у своїх записках ту історію з

“Броніславкою” і “Маріянною”. Я сказав, що це неправдоподібно, щоб Ангел в екстазі показував Насті напис по церковному “Маріянна”, бо в св. Письмі таке ім’я не приходить; може там було написано “Маріям”, бо так по жидівськи вимовляється ім’я “Марія”. В це впала Настя, кажучи: “Так, так! Там було написано Маріям, я зле прочитала”.

Аж у неділю 10 травня Ангел сам від себе, без нашого запиту, сказав, що напис був “Маріям”, як це я здогадувався. В суботу 9 травня було рівно *пів року* від того дня (10 листопада 1935), коли я ходив до Митрополита в справі Насті, щоб нею заопікуватися. Без сумніву також це не може бути припадок.

У суботу Ангел зачав екстазу словами: “Я чекав, щоби пастир перестав” (говорити). Дальше говорив “Не бійся, душечко; чому твоє серце в страху, чому дрожать твої руки, ноги? Вкоротці зійде Небесна Ненька, стане по правій стороні. Чому буде по правій стороні? Тому, що в недовгому часі пастир буде по правій стороні, а ти станеш по лівій...”

Характеристичне, що тут Ангел сказав “пастир” хоч певно мав на думці Митрополита. Але він не хотів тут сказати “Архієрей”, щоб не виглядало, що Митрополит *мусть* проводити облечинам Насті. Як я вже раз сказав, Ангел завжди дуже шанує людську свободну волю.

Коли раз (27 травня) с.Василія просила Ангела, щоб заборонив людям осуджувати “душечку”, Ангел відповів: “Це Ісус не лапцяв ворогів за руки”. А коли просила, щоб він виразно сказав ігумені, що Насті вільно, а що ні, Ангел відповів: “Я нікого, моя людино, не силую, і як мати земська скаже, нехай так і буде”.

З наведених слів видно, що також при покликанні Насті до монастиря Ангел уповні *зберіг волю духовного начальства*. Хоч і сказав раз “це їх воля заслаба”, то не сказав, що їх воля не входить тут у рахунок. А Бог і без знасилування людської

волі може між людьми зробити, що хоче.

Ангел говорив даліше в тій екстазі, яку ми перервали: “Ти будеш повторювати слова за мною, а я буду по правій стороні тримати одіжу, й потім тобі дасться... Тут світ для тебе замкнений, бо коли підеш на світ, не сповниш ласки Господньої.. Перед ким будеш упокорятися? Перед усім земським народом, а перш за все перед Архієреєм і перед земською матір’ю. Упокоряти тебе будуть і дадуть тобі в руки хрест, а ти подякуєш. Насамперед, коли зійде Небесна Ненька, опишеш її шату”.

Тут Настя стала дуже зворушена, із захоплення плакала; руки мала зложені на грудях. І стала промовляти крізь сльози, з перервами, як це буває, коли крізь сльози говорять: “Є Ненька Божа... я бачу хрест... це бачу хрест... це бачу Неньку в біленькій шаті... має в руці хрест... а на шаті пасок синенький, що спадає аж до біленьких ніг”.

Ангел: “Чия ти дитина?” Настя (дуже плаче): “Небесної Неньки і земської матери”. Ангел: “Повторюй, душе, за мною”. Настя: “Я відрікаюся всього добра земського, а бажаю тільки Христові подобатися; я обіцюю служити вірно, чисто аж до самої смерті. Присягаю послух земській матери і Архієреєві, котрому ніколи нічого не відмовлю”.

Читач бачить, що в тій присязі в дуже легкій і гарній стилізації піднесені всі три чернечі обіти: вбожество, дівицтво і послух. Ангел даліше: “Ненька Божа дає цьомати чорну шату.” Настя у воздуху цілує й говорить: “Я буду молитися за навернення жидівського народу і за наш нарід і обіцюю стати мученицею... хрест двигати... це воля Господня”. Втім Настя випростувала руки побіч себе і проймав її якийсь святий страх.

Ангел: “Небесна Ненька опоясує душу чорним шнурочком”.

Настя: “Це обіцюю служити... ніколи не відречуся... це

гаряче люблю Архієрея і земську матір, а найбільше Небесну Неньку... Не бачу Неньки, щезає зоря, тільки бачу високо білєпку ризу... Це Ангелятко замикає мою душу (щоб Настя не чула, що Ангел буде говорити), а говорить до земського народу". Ангел завжди "замикає душу" Насті, коли не хоче, щоб вона чула, що він до присутних говорить, і Настя тоді по екстазі дійсно нічого з того не знає.

Ангел: "Це душа бачила хрест у руках Небесної Неньки, на котрім розп'ятий Спаситель, на котрий душа буде складати присягу. Це віддаю мою душу земській матері, Архієреєві і пастиреві. Це вбога квітка, що віддалася не тільки за український нарід, але за цілий світ. Вона має бути найпослідніша, упокорена. Це найближча людина, котра нею опікувалася, нераз зариває; душа має бути в своїй кімнатці. Це душа в далеку дорогу не піде, а в її кімнатці має бути гостре мовчання, і має перебувати до самої смерти в тім домі. Має працювати, а при праці молитися".

Знаючи, що Настині явища достосовуються до її життєвих обставин, я тут запитав Ангела: Чи рани "душі" лишаються? Ангел відповів: "*До самої смерти рани лишаються.* Ще багато душа для вас, багато буде показувати над цілим народом, але їй не вільно казати. Багато Христос дасть для вас добра через одну квітку, котра жертвувалась на тяжкий хрест... Коли отвориться кивот і Архієрей прибуде, вона побачить Спасителя, котрий буде мати рану. Душа дістане обручку, котру віддасть земській матері. А хто обручку дасть? Обручку дістане від пастиря, а що найлучше, це вона дасть Архієреєві і пастиреві. Я окружав свою душу многими терпіннями і кружив, щоб тут душа скінчила своє життя. Багато пастирів прийшло би, якби знали, коли душа клякне перед кивот".

Обручку при облечинах у сестер Василянок давали давніше, тепер не дають. Ми нарадилися, щоб також Насті не давати

обручки, щоб не робити різниці. Ангел мабуть тільки тому згадував про обручку, щоб нам дати знати, що він про все знає. Те “найлучше”, що Ангел згадав, відноситься до “апортових” дарунків, що їх Настя дістала від Богородиці (трираменний хрестик і медалик з ланцюжком). Дійсно так і сталося: перед облечипами Настя ці свої дарунки віддала нам, бо від Ангела дістала такий приказ, що назверх не має нічим різнитися від інших черниць.

В продовженні екстази, яку ми перервали, Ангел пішов з духом Насті до Єрусалиму. Це *перший* раз Настя була духом у *Єрусалимі*. Ангел: “Душе, хто тут плакав над Єрусалимом?” Звертаю увагу, що з усіх міст і місцевостей, куди Настя духом ходила Ангел (своєвільно) тільки те одне місто назвав *повним іменем*.

Настя: “Ісус тут плакав над Єрусалимом. Ісус, чому ти опушений? Любись його, єрусалимські діти!... Нині твій голос мене кличе до церковці, до того дімку, до тої великої святині, де твій гріб славний... Це велика святиня... Єрусалимський народе, над вами ласка засіяла. Єрусалимські діти, любись Ісуса, любись Матінку Божу, бо Єрусалим це місто самого Христа”.

В Єрусалимі Настя була чотири хвилини. Потім Ангел: “Душа пішла на полудне, де великий огонь” (до Абесинії). Настя: “Чому ви б’єтеся? Де ваша поважна особа (негус) ділася?... Тут люди якісь не такі, як у пас – якісь сухі, мізерні, смагляві, чорні, волосся кучеряве... А ви чого тут прийшли з далекої сторони, та займаєте чужий край? (проти Італійців). Закінчіть той страшний огонь! Не займайте більше краю, не губіть народу, віп Богом сотворений. Чи ви його сотворили, що переслідуюте його, марнуєте жінки, діти, свої душі... Перепросіть ту поважну особу, котра відїхала в далеку дорогу, верніться до свого народу, понехайте той край! А коли того не

зробите, то Христос дасть вам знак, тяжкий хрест зависне на вас, всі зі страху впадете, на коліна повпадаєте, і смерть вас не мине... Чи то ваш край? Виходіть, цофайтеся!... Бідний пароде (до Абесинців), нехай вас Бог має в своїй опіці... Це я відходжу, бо моє серце ослабає, сила Господня не пускає тут... Будете читати, що ще станеться в тій великій боротьбі...”

В Абесинії Настя була 6 хвилин. Чи її слова проти Італійців треба вважати за пророцтво, що певно буде здійснене? На мою думку, не конче. Настя тут обстає за нападеними й слабшими у війні, її слова, проти Італійців можуть впливати з її власних почувань справедливості. Говорячи це, Настя мала недобру міну (вираз лица). Але те, на що Настя натякала “будете читати”, вже сталося (Абесинці дальше борються), хоч мені тоді це здавалося неймовірне, і я боявся за те Настине слово.

Ангел дальше: “Душа вертає до свого тіла... Душа через море тяжко йде задля газів... Душа бачить чорний похорон поважної особи над морем... Душа відмовляє: вічна пам’ять”. Настя збудилася.

Читач бачить, що Ангел, коли Настя ходить по світі, часом виступає, наче снікер при надавчій стації радія, що пояснює: тепер це, тепер те. Чому Насті перешкоджували гази, це поясню, коли буду писати про Настине ходження духом по світі. Все має свій уклад причин.

Екстаза тривала від 10.30 до 11.15 год. Пополудні між 1 і 2 год. Настя була на городі сама і там попала в екстазу. Коли с.Василія надійшла, Ангел докоряв їй: “Треба бути коло душечки”. С.Василія звинялася: “Я мала роботу, не маю часу”. Ангел: “Душечка важніша від роботи”. С.Василія: “Ангелику, я вже поправлюся”. Ангел: “Аж коло смерті поправишся”.

С.Василія заслонювалася перед сонцем. Ангел: “Це, людино, боїшся, що тебе боже сонічко пече, а мою душечку цілий світ від гріхів пече”.

Вже з того одного факту читач бачить, що коло Насті завжди мусить бути якась особа – день і ніч.

Настя не хоче бути сама – не тому, щоб чогось боялася, але відчуває потребу другої особи – так, як недужа дитина. А з того найкраще видно, які небиліці плетуть лікарі, що ніби Настя спричинює собі свої рани, потайки щораз роздряпуючи їх. А вже ціле Настине життя для черниць, що при ній, наскрізь проглядне.

* * *

Того самого дня Настя мала екстази ще о 5, 8.15 і 11 год. ввечір. На питапня с.Василії, коли Настя дістане “довгу суконку” (перед тим так Ангел висловився), Ангел відповів: “На Вознесення повинна дістати, але як Архієрей скаже. Тому на Вознесення, бо Христос возноситься, а душа скаже: Відтепер, Ісусе, я служу тобі”.

В вечірній екстазі появився в руці Насті срібний медалик з ланцужком (“апорт”). Настя віршом молилася, а потім говорила: “Христос серцем вас кличе: Прийдіть до мене, українські діти!... Душі невинні, прийдіть до Ісуса! Ангел каже: що значить “душі невинні”? Це маленькі діти. Та маленька дитина, той голуб біленький, вибавить вас – дитина, що серце-душу до Христа зближала. Бо Христос чуває й завжди кличе: Де ті невинні діти?... Ісусе солодкий, прошу – благаю, оскільки в серці сили маю: дай пастирям, дай мученикам, дай усім ласку... Ідіть усі на Голгофту не з усміхом, не з розмовою, просіть і моліть про ласку, про добрі серця, про добру молитву... Моліться за тих, що беруть перший раз чашу до рук, щоб були ревні і чемні. Амінь”.

Настя в екстазах, а завдяки екстазам також у нормальному стані, пропагує Причастя малих дітей, що зрештою згідне з інтенцією останніх трьох Папів і з традицією східної Церкви,

яка причащає діти вже в чині хрещення.

В нічній екстазі Ангел сказав, що Насті до облечин не вільно спати па подушці, ні ковдрою накриватися, а в середу та п'ятницю має їсти тільки вогірки й сухий хліб. Ангел: “Це, душечко, на вмертвлення маєш робити, приготовлюйся тим до часу, коли дістанеш чорпу шату... Людино, скажи Архієреєві, щоб упокоряв душу, скажи йому, щоб ще не дав шати, що вона ще не вартує; чи вона собі заслужила? Вона це прийме з покорою, усміхнеться і вийде із заплаканими очима. І земську матір проси, щоб упокоряла, скажи, що я покірно прошу, нехай упокоряє”. Коли це Ангел говорив, то “замкнув душу”, щоб вона не чула.

* * *

В неділю (10 травня) в екстазі о 1 год. попол. Ангел повторив те саме: щоб с.Василія сказала Архієреєві, щоб він не давав “суконки” Насті, бо вона не варта того. Могло би здаватися, що Ангел сам собі суперечить. Але моральне життя посувається вище саме такими контрастами, і тільки так можна його вимоги схопити. В Євангелії чимало таких висказів, як наприклад, “хто хоче свою душу спасти, погубить її”; “будьте невинні, як голуби, а мудрі, як змیا”.

В тій самій екстазі в неділю Ангел сказав: “Це душа буде тяжко працювати, *заберу від неї серце, а буде мати лише моє*”. Це дуже цікаве й характеристичне. Про деякі святі діви читаємо, що Христос заміняв з ними серце, а тут *Ангел* дає дівиці своє серце. В суботу 15 липня Ангел сказав про Настю: “Постать твоя, а сила моя”.

С.Василія дуже прив'язала до Насті, зробила би для неї не знати що, але має таку вдачу, що часом пірветься й скаже до Насті слово гострішим тоном. Ангел у таких випадках завжди обстає за Настею. По цій заввазі читач зрозуміє дальшу розмову

між Ангелом, с.Василією і Настею.

Ангел: “Людино, чому не даш душі серденька” (себто: чому не виявляєш їй більше любови)? С.Василія: “А що буде, як я дам їй забагато серденька?” (С.Софронії Ангел докоряв, що вона має зам’яке серце супроти Насті.) Ангел: “Чи чуєш, душечко, що буде, як дасть забагато серденька?... Видиш, душечко, маєш хрестик від людини. Чи ж я не опікун її?” С.Василія: “Душечко, не кажи нічого Ангеликові, що людина на тебе сваркала. Не кажи!” Настя: “Ангелику, моя людина не сварцяла, ні, ні, матінця нікотра, ні, вони серденько дадуть”... Ангел: “Це, людино, покажи своє серце, а подивися на серце душечки. В людини серце заглажене, пояском опоясане, лише рухається, показує, що жиє, а в моєї людини серце покалічене, поколене, вона для всіх розсівається... Душечко, земська мати пташка возьме (коли Настя стане новичкою). І хтож тобі буде співкати?” Настя: “Нехай собі беруть”.

Ангел: “Не плач, душечко, коли тебе земська мати убере в білу суконку, дасть тобі кілька галузок на головцю і скаже до душі: Іди до кивота. Не плач тоді, душечко, нехай серденько плацяє, а очі нехай не показують”. Настя, здвигаючи раменами: “Я так не вмію”.

Ангел: “Нині пізно прийде до душечки Ненька, щось дасть і щось оповість”. С.Севастіяна: “Чи це буде хтось бачити, як Мати Божа щось дасть?” Ангел: “Чи побачиш, як Ненька прийде? Це лише душа побачить”. С.Севастіяна: “Ангелику, зроби так, щоб це скоріше могло бути, щоби пастир міг бути”. Ангел: “О 3 год. сполудня то буде”. С.Севастіяна: “То нехай пастир прийде з тим другим пастирем, що вчора був”. Ангел: “Нехай сам прийде, друга особа ні. Це один був при тяжкому хресті, це один взяв хрест на себе і Архіерей і земська мати, а ніхто не хотів підперти земське тіло і хрест. Архіерей молитвою, пастир працею й пересторогою, а земська мати, що

взяла в кімнатку, та й тому нехай візьмуть подяку від Небесної Неньки. Це о 3 год. прийде Небесна Ненька до неї”.

* * *

Телефоном повідомили мене з монастиря, щоб я тої неділі конче прийшов до монастиря на 3 год., бо Божа Мати буде дякувати за опіку над Настею. Ідучи на ту екстазу, я мав трему, як мати за свою дитину, коли вона перший раз має виступати на якомусь концерті. Я не міг уявити собі, як це буде виглядати, щоб Мати Божа нам, грішним людям, дякувала, і боявся за Настю, щоб у цій екстазі не “переборщила”. А вертаючи з екстази, я подивляв її гідний стиль і роздумував про прекрасний приклад, що небесні сили й самі достосовуються до того, чого від нас вимагають (подяка за добре діло).

Ось як та екстаза виглядала. Спершу Настя спокійно лежала. Промовив Ангел: “Чекай, душе, іде Ненька до тебе, зложи ручки!... Скажи: що я маю для тебе?”

Настя: “Божий післанець має в руках хрест, а на хресті Спаситель”. Ангел: “А нащо той хрест? Бо Небесна Ненька поблагословить вас. А нащо? А пощо? Чи ж заслужила собі душечка на це?” Настя: “Ні, Ангелятко, ні!” Плаче із захоплення. Ангел: “Душечко, йде Небесна Ненька, повторюй слова... А як ти привітаєш Неньку, душе?”

Настя: “Тут Цариця неба, Мати наша, цілую ручки, люблю тебе дуже, бо ти наша Матінка Небесна... Ненька є”.

Ангел: “Повторюй за Ненькою, повторюй, душечко, слова! Не плач!” Настя крізь сльози каже: “Я не можу!” І плаче ще більше.

Ангел: “Кому маєш подякувати? Пастиреві, Архієреєві, земській матері за те, що тебе привели тут у той дім. А хто благословить? Небесна Ненька благословить високо з обляків:

Благословлю вас, ви мої діти, що хочете Христові вірно служити... Архієреєві й пастиреві букви писані на ризах Небесної Неньки, котрі писані в Євангелії. Це виписане на шаті ім'я *Маріям* – таке, як ти (до мене) сказав, по жидівськи. Благословить вас Небесна Ненька за те, що ви не дали душечці змарнуватися на світі. *А з нею будете мати хрест*. Нехай слава Господня буде між вами, а вона зі своїм хрестом буде служити... Це земська мати піде до Архієрея, то іди й ти і поклонься, щоби прийшов тобі шату заложити, бо земська мати не буде просити. Упокорюйся, упокорюйся, це треба просити... Я буду чувати над душею, щоб вона слухала Архієрея і земську матір і пастиря. Чи ж не буде мені мило, як земська матір приведе тебе перед кивот і скаже: *Тут твоя вічність*. Не бійся, душечко, земська мати не возьме тобі твоєї людини, вона має для тебе серце, як рідна ненька... А як земська мати дасть покуту?" (В монастирі звичай, що покуту явно перед усіма відмовляється. Настя того дуже боялася.)

Настя у відповідь Ангелові: „Я прийму, усміхнуся, я помолюся”. Ангел: “А як земська мати схоче тобі людину взяти? Ти упокорися, проси”. Настя: “Не кажи, Ангелятко не кажи! Якжеж мені без людини бути?” Ангел: “А хто тебе буде упокорювати? Чи я? Хто хоче з Христом терпіти, мусить хрест на своїх плечах носити... Це слуга Господній (так Ангел сам себе називає) складає Архієреєві горячу подяку за його щирі молитви за душу, пастиреві й земській матери за те, що опікувались нею... Нехай вас Небесна Ненька благословить і сномагає перед небесним тронном... Я, душечко, відкину тобі поживу, а коли земська мати тобі дасть, то маєш на силу приймати. Мати земська буде бачити й увільнить тебе.”

Настя: “Ангелику, я хочу в середу і п'ятницю раз на день” (їсти). Ангел: “Попроси земську матір, не мене. Упокорюйся, душе, перед цілим світом”. Настя: “Це Ангелятко пішло”.

Я не буду над тим розводитися, читач і сам легко помітить, що тут кожне слово обдумане й на своєму місці. В незвичайно субтельній ситуації, в якій я сам, заздалегідь уявлюючи її собі, ніяк не міг знайтися, Настя здала світлий іспит. Нехай собі думає, хто що хоче, а в моїй голові це ніяк не може поміститися, щоб це все могла видумати й обдумати Настина душа (ніби в якомусь сні) без вищих, небесних сил. Авжеж ніхто з нас, із Настею включно, не зважився би ні подумати, щоби Богородиця приходила дякувати. А як ця подяка премудро стилізована: дякує сама Настя по приказу Богородиці, дякує Ангел, а Богородиця тільки благословить.

* * *

Тої неділі Настя ще мала екстазу о 9 год. ввечір.

Настя плакала. Ангел: “Будеш ти собі, людино, кілька хвилин (днів) плакати коло душі. *Це я не буду все з вами.* А чому душа плачє? Вона плачє тому, що я відкину її від серденька (с.Василії), це не дозволю так тулити до серця, це я відступлю від неї. Тепер де обернеться душа? Від тебе покора, від земської матери покора, а вона де обернеться, чи тут, чи тут, усюди Голгофта, вона лише йде до кивота і заплаче. *Це я від неї відійду в облаки.* А чому душа так плаче? Бо вона темна, бо вона боїтьсЯ, що не навчиться. Коли земська мати стане перед вами і скаже: це одна приходить до нас – скільки тоді душа хрестів дістане? Це і пастир уже так не прийде, і вона стане тим голубом, що не має де осісти. Вона глибоко відчуває серце земської матери, вона за неї в огонь скочила би, до колін припала, але коли приходить до тої кімнати, не годна слова промовити... Чи знаєш, людино, що вона ціла тремтить, коли уявляє собі той столик (у спільній їдальні), де засісти має. Не плач, душечко, ні, не довга то твоя хвилинка, ні! Чи ти знаєш, що та шата, котру дістанеш, *може* в ній у могилку підеш... Хто

випросив, щоб моя душечка дістала шату? Земська мати давно думала, це пастир, це багато осіб молилося, а чи я не просив? А чи ти знала, що на Вознесення?”

Настя: “Ні, не знала.” Ангел: “Це нехай буде Архієреєва воля... Це, людино, давай добре вказівки (щодо облечин), щоб душа знала, як поводитися, бо проти неї будуть...”

С.Севастіяна: “А проти кого не були? І все минулося!” Ангел: “Не бажай такого умертвлення, яке душа має. На неї цілий світ іде, на неї папери (часописи), на неї й хробачок (яка-небудь марна людина)”. С.Севастіяна: “Правда, що багато проти неї виступає, але скільки душ за неї молиться, скільки жертв приноситься на престолах в її наміренні!”

Ангел: “Це й коли душа буде складати останню одержу зі світа, скільки келихів піднесеться в той день і скажеться: благословив, преломив...” (Звертаю увагу, що Настя тих слів зі Служби Божої не могла знати, бо священник тихо вимовляє їх.)

Тут Настя духом пішла до Млинів. Потім Ангел: “Іди, душечко, до Архієрея”. Настя: “Я бойкаюся!” Ангел: “Іди, душечко, іди!” Настя пішла. Ангел: “Це повторюй, душе, за мною.” Настя: “Архієрею наш, Епископе наш, я упадаю перед твоєю кімнаткою, це здалека, бо я хробачок. Я вибираю собі тебе за батька, хоч я хробачок і порох, та це божий приказ. Я припадаю перед твоїми ніжками і прошу: Дай мені благословення на ту одержу, поблагослови, закинь мені, щоб я сповнила волю Божої Матери. Я прошу, я молюся до тебе, щоб ти просвітив усіх, упокори мене, але дай мені ту шату. Чи ж я заслужила собі на те? Ні. Але дай мені, я цьомаю тебе в ніжки й ручки. Твоя слава віднині до віків, від моря до моря, по цілому світі, твій голос світить, як великий промінь”.

Ангел: “Бачиш, людино, що діється: тіло з тобою, душа працює, тіло тут, душа там, тіло холодне лежить, душа працює – а ти положишся і спочиваєш. Поможі їй, людино, поможі...”

Це вона має в одно зв'язати цілий світ. Людино, людино, а скільки це вимагає від неї сил...”

Настя вернула, промовила: “Я хочу матінки.” Ангел сказав до с.Василії: “Положи душечку спайкати... Душа йде в дорогу.” С.Василія: “Ось душа є.” Ангел: “Душа пішла, це я є. Душа спішить далеко на північ” (до Росії).

С.Севастіяна: „Зачекаймо, може буде щось говорити.” Ангел: “Не будеш чути слів, бо душа пішла дуже далеко, і я не буду чути її слів, а верне, як пташок зацвірінкає. Людини, ідїть снайкати, це я буду чувати над тілом.”

С.Василія: “Ангелятко, а над нами обома будеш, чувати?” Ангел: “Я все чуваю... Душа каже, де є, кілька букв. Чути шепотом: Б-а-с-и”. С.Василія: “В Абесинії?” Ангел: “Ні, Б-а-с-и.” С.Василія : “Ну, та в Абесинії!” Ангел: “Ні, в Бразилії.”

Черниці ще відмовляли часослов. Потім с.Василія підійшла до ліжка й нахилилася над Настею. Ангел: “Людино, іди спайкати.” С.Василія: “Ангелику, ми ще молилися.” Ангел: “Це я добре бачив, ідїть спайкати.”

* * *

В понеділок 11 травня на капітулі (на зборах) сестри Василіянки з того дому прийняли Настю на новичку до свого монастиря. Що Ангел дав Насті приказ вступити до монастиря, це була тайна для загалу Сестер. На капітулі ні слівцем про це не згадано, бо й не слід було.

Де кілька Сестер заявилося проти прийняття Насті до монастиря. Це може здаватися декому незрозуміле, та в дійсности воно було би незрозуміле й неприродне, якщо б так не було. Ті самі Сестри вже спершу були проти того, щоб Настя мешкала в монастирі, бо це вводить замішання, нелад до монастирського життя. Правда, що з тої самої причини монастирі ніде на світі не рвалися приймати стигматички чи

якісь такі надзвичайні особи.

Монастирські правила передбачують, що до монастиря можна приймати тільки *здорові* кандидатки. А що стигматичка терпляча, хвора людина, про яку згори ясно, що вона не зможе докладно сповняти всіх правил на новіціяті, тому стигматичка з чисто правового, формального становища не падається до монастиря.

Але часом бувають виїмки – з *конечности*. Життя в своїх комбінаціях таке багате, що ніякі людські правила не всилі охопити його, і на всяких людських становищах нераз треба рятуватися виїмками. Чи ж не був це нелад у житті того самого монастиря, коли в часі світової війни, замість школи, російське військо уладило собі в ньому шпиталь?

Так, але це було з *конечности*. А чи Настю не приймив монастир також із *конечности*? Спершу очевидно з *конечности*, бо адміністраційні влади згодилися Настю зі шпиталю тільки до монастиря. Або може монастир не повинен був заопікуватися опущеною, нещасною стигматичкою? Хто відважиться це заперечити?

Настя поза монастирем і тепер не мала би де перебувати на світі. Скільки разів вона появиться десь “на світі”, зараз деякі часописи, мов скажені, тровлять її. Значить, Настю монастир з *конечности* передержував у себе. А що для монастиря вигідніше й правильніше: чи щоб Настя до своєї смерті мешкала в пьому як звичайна дівчина, чи як черниця? До того Настя не є хвора у звичайному значінні, але стигматичка, Христом назнаменувана особа.

На другій капітулі вже всі Сестри заявили за прийняттям Насті. Завважую, що ані я, ані ніхто сторонній не впливав на Сестер у тій справі. Я зовсім не знаю, які аргументи Сестри підносили за прийняттям Насті, а які проти прийняття. Аргументація, що її я тут розвинув, моя власна.

Коли Настя вступала до монастиря, загал людей певно не мав поняття про те, з якими труднощами це зв'язане. Я тішився, що Настя вступає до монастиря, але й боявся за неї. Ангел не на вітер сказав: “будете мати хрест з нею”. *Як виїмок погодити з правилами монастирського життя?* Це не легка справа, водночас жива, водночас слизька.

Перед облечинами Насті я сказав до Сестер: Пам'ятайте, що *нам не треба одної монахині більше, нам треба Насті*. Деякі перекрутили значіння цього мого висказу в тому напрямі, що ніби я нізащо маю монастирські правила.

В дійсности я хотів висказати тільки те, що Настю повинні підтягати під монастирські правила тільки до тої міри, щоб не придушити в ній її надзвичайного дару від Бога.

Поставлю справу вповні ясно. Монастирські правила для новичок придумані для *нормальних і здорових осіб*. Підтягати Настю під усі ті правила це значить *нормалізувати* її. А знормалізована Настя або буде страшенно мучитися, сповнюючи всі правила для новичок, або мусить перестати бути аномальною людиною – отже або цілком утратить стигматизацію, або вона в ній скриється.

Не думаю, щоб хтось віруючий і зичливий для Насті бажав собі, щоб Настя втратила стигматизацію. Та певно знайдеться чиодна така особа, котра буде ось так розумувати: Якщо Бог покликав Настю до монастиря, то він дасть їй силу і змогу виповнювати всі правила для новичок, хочби притім вона мала стати нормальною людиною, себто хочби втратила стигматизацію – але тоді це буде така божа воля.

Це розумування можна би ще й продовжувати: Настя, як ідеальна монахиня, хоч би втратила стигматизацію, могла би своїми молитвами для світа навіть більше зробити, ніж маючи стигматизацію, а не сповнюючи всіх монастирських правил.

В цьому напрямі можна би ще дальше й дальше

аргументувати. Хоч ця аргументація має вигляд побожної й логічної, та в дійсності вона не є вільна від спокушування Бога й не є логічна, бо те, що є *фактом*, вона, прикриваючи це теоретичним поняттям “божої волі”, подає тільки наче щось *умовне*. Це факт, що Настя, як новичка, має свої стигматизаційні переживання, а Ангел запевнив, що Настя буде стигматичкою до смерти (це тут на всякий випадок важне). З того видно, що божя воля саме така, щоб Настя мала стигматизацію, також як черниця. Отже що з нею робити – з такою, яка вона є?

Ввійдім у конкретне Настинє життя. Монастирські правила кажуть, що новички мають окремо мешкати, з іншими черницями навіть говорити їм не вільно, о означеній годині мають їсти, кластися спати, вставати, на молитви ходити, працювати і т. д.

Придержуючися тих правил, треба би від Насті забрати її “людину”. Але хтож тоді буде списувати її екстази? В душі попереду поданої аргументації треба би відповісти: Не треба екстаз, не треба їх списувати! Нехай екстази уступляться бодай доти, доки Настя в новіціяті. Та ба, коли вони дійсно є!

Але чи дійсно не треба Настиних екстаз? Ось саме проти таких евентуальних понять я сказав, що нам не треба одної монахині більше, але нам треба Насті. Перш за все подана аргументація грішить тим, що вона монастирські правила ставить за *ціль*, а вони мають бути тільки *середником*. Невжеж годиться, щоби зберегти середники, ломити той вищий божий дар, який є саме одним з вершків, до котрих мають доводити ті середники?

Стигматизовані особи зовсім не мусять бути найсвятіші, які в даному часі є на світі. Може бути, що не одна свята душа в скритости своїми молитвами запомагає світ перед Богом ще й більше, ніж якась стигматичка. Невжеж маємо собі бажати, щоб Настя стала такою скритою, святою душею? Стигматизовані

особи Христос вибирає на те, щоб *через них являлися чудесні діла божі*. Настя зі своїми явищами це наче “*відчинене вікно*” на другий світ, і ми крізь нього бачимо дивні сили, що в’яжуть людину з Богом і з Христом. А в нинішніх часах небувалої боротьби між безбожництвом і вірою власне *треба нам чудес*, бо самі слова не мають достаточної сили. Ось тому “*треба нам Насті*”. А ще до того треба додати, що Настя є надзвичайним стигматичним типом, неоціненим скарбом для науки.

Але може би друга новичка (з Настею є тільки ще одна новичка) заступила місце Настиної “*людини*”? Це виключене, бо тоді ще й вона мусіла би звільнитися від деяких правил новіціату. Зрештою це не легка річ дібрати відповідну “*людину*” для Насті, бо відносини між ними мусять бути сердечно приятельські, а не якісь урядові; до того та людина мусить бути добре ознайомлена з явищами і вдачею Насті, бо ж годі щораз наново все зачинати; мусить бути старша від Насті, бо Настя почувається в екстазах наче дитина і т. ін.

А може би налягати на Настиноного Ангела, щоб він у всьому достосувався до монастирських правил? Опісля побачимо, що Ангел дійсно достосувався до монастирських правил, все ж таки не в цілості. Та уявм собі, що Ангел ген у всьому достосувався би до монастирських правил: що Настя попадає в екстазу тільки тоді, коли має вільний час; завжди їсть при спільному столі, як усі; духом виходить з тіла тільки за дозволом і т. ін.

Це був би ідеал, бо виїмок був би собі виїмком, а зберігав би всі правила. Та цей ідеал має й другий свій бік – зовсім небажаний. Когож у такому випадку можна би переконати, що Настині стигматизаційні явища *не є залежні від неї самої*, але від надприродної причини? Авжеж ні путнього віршу не можна написати на команду. А жадати собі, щоби Бог на команду ділав надприродні явища – ось це спокушування Бога. Треба

числитися з тим, що Бог має свободу в своїх діланнях: “Дух дихає, де хоче” – як каже Христос Господь.

Факт є фактом: *Настя опинилася в монастирі як виїмок і даліше мусить жити як виїмок.* Як погодити виїмок з правилами? Якщо нахилитися дещо відважніше в бік виїмку, то будуть деякі докоряти, що ніби Настя не є ніяка монахиня; а якщо нахилитися в бік монастирських нравил, то Настя буде невимовно мучитися і доведеться річ до абсурду.

Такий стан – тому що Настею інтересуються широкі круги людей – багатьом дає нагоду до безупинної критики й суперкритики. Не знають Насті, уявляють її собі по своєму й критикують та дають ради, чим насідають на совість начальства монастиря, а Насті прибільшують її хрест, бо вона це телепатично відчуває.

Одні, невдоволені, що Настя вступила до монастиря, зачинають свою критику від того, що ніби Настю черниці знасилували, або бодай підступом взяли до монастиря, і мені до очей говорять: чому я допустив до того? Інші – з чернечого стану – дають ради, щоб Настю гостро тримати, не довіряти їй, не робити для неї ніяких виїмків. У суботу 16 травня Ангел сказав: “Я з обляків спішу і сумую і сідаю коло тебе, бо буде хрест і очорнення і многа боротьба”.

Пишучи цей уступ, я зміряв до тої цілі, щоб попросити всіх тих відомих і невідомих критиків: Лишіть Настю тому її проводові, що її зблизька знає; не ви, а він буде відповідати за неї перед Богом і перед історією.

Я зверну увагу на те, що при Тересі Нойман, хоч вона має дім і родичів, також є одна черниця (часом бували й дві). На одній фотографії я бачив, що Тереса, наче мала дитина, держить свою черницю за руку. Той самий звичай має й Настя; часом навіть в екстазі держиться за руку своєї “людини” й не хоче її випустити з рук. Видно, що це така внутрішня потреба тих

двох, таких подібних до себе, стигматичок.

Абож ми знаємо, що діється в душі Насті? “Повіриш, як зміриш” – а з нас ніхто не мав стигматизаційних переживань. У неділю 17 травня Ангел сказав: “Що ти терпиш біль у душі, того ніхто не знає, що в твоїм серці діється, ніхто не знає... Потому (як черниця) *будеш більше терпіти в укритті, ніж терпіла на світі*”.

Коли Ангел перед вступленням Насті до монастиря раз-у-раз говорив про упокорювання Насті, мені здавалося, що це поетичне чи педагогічне перебільшення (буває, що Ангел, перебільшуючи деякі речі або гіпотетично говорячи, залякує Настю або с.Василію, як це ми з дітьми робимо, щоб досягнути намічену виховну ціль). Та тепер бачу, що Ангел зовсім вірно передбачував майбутність, якої я, хоч був так близько Насті, не міг собі так вірно уявити.

Але саме відколи Настя є черницею, я ствердив кілька таких фактів, що дають мені змогу “змірити” внутрішні переживання Насті. Ангел раз сказав про свої передсказання: “Прийде та хвилинка, а розясняться вам ті слова”. Також пророцтва св. Письма так сформуловані, що вони стали вповні ясні аж тоді, коли здійснилися.

Одного разу (29 березня) Настя пішла духом до своєї сестри в Америці (в Філядельфії). Коли переходила через море, Ангел сказав їй, щоб вона описала нам “велике звіря”, що в морі жиє. Настя говорила: “Велике звіря – чоловік – не чоловік (це дуже харак-теристичне), дуже неприємне, уста великі... Я бойкаюся його... Чого ти до води втікаєш?” Виглядає, що це був або морж, або тюлень. Настя в нормальному стані ніколи не бачила таких звірят ні на образку, ані про них не чула.

Дня 30 червня я приніс Насті два кольорові невеличкі образки моржа й тюленя (підписи на образках я витяв). Настя в нормальному стані не хотіла тих образків до рук взяти,

сказала: “Це таке (звіря), яке я бачила на морі”. І раз-у-раз по дитинячому перелякана повторяла: “Я боюся того!... Я не хочу!... Я боюся!... То страшно! велике!... Я не хочу!” Нам було аж смішно з неї. Коли успокоїлася, оповідала нам, що вона такі звірята часто бачить на морі, одні більші, другі менші, нераз громадами лежать на березі і т. ін.

Пізніше Ангел сам від себе сказав нам, що “душа” тому так боялася тих образків, бо для нас це тільки образок, а для неї наче живе.

З того факту й деяких подібних я роблю висновок, що Настині почування (любов, прив’язання, страх, туга, сум, спокуси...) мусять бути без міри сильніші від наших. Тому вона, коли в екстазі нападе на неї страх, або коли відчуває свою неміч, безрадність, так тримається за руку своєї “людини”.

Пізніше я ствердив ще й такий випадок, що дає можливість оцінити міру Настиних терпінь. Відколи Настя є черницею, вона зносить терпіння не в екстазі, а в нормальному стані – день у день. Головно в цьому Ангел застосувався до монастирських правил. Дивлячися на Настю, ніхто й не сказав би, що вона зносить внутрішні терпіння.

Якаж міра тих терпінь?

Одна особа (в літі 1936 р.) забажали собі, постановила й молилася, щоби перейняти на себе 15% Настиних терпінь. Людина вповні здорова, кремезної будови. По кількох днях напала на неї якась хвороба, в грудях ніби огонь пік – хоч візваний лікар ствердив, що всі внутрішні органи здорові. Хвороба тривала три дні. Та особа конала.

Та сама особа розповіла про це насамперед Митрополитові, а потім і мені. Вона хотіла дістатися до Насті й довідатися, чи Настя про це знає й що вона скаже на це. Та я випередив ту особу й пішов скоріше до Насті. Як тільки я зачепив справу, Настя все шнурочком мені розповіла й ще доновила зі свого

боку. Вона сама не передавала своїх терпінь, це Бог дав. Їй тоді в тих трьох днях полекшало, але коли бачила, що з тою особою діється, пішла духом до неї й відібрала від неї свої терпіння, бо та особа була би вмерла.

Таким способом ми дістали міру для Настиних терпінь. Від 15% тих терпінь здорова, сильної будови особа конала – а Настя з повними 100% встає на дзвінок, ходить на всі спільні молитви і т. д. Невже можливе ще якесь більше “упокорення”?

Згадаю ще одне.

Деякі люди, хоч прочитали мою першу книжку про Настю, уявляють її собі зрезигновану, тиху особу, що не має ні своєї волі, ні думки, ні чуття. В дійсності Настя це протилежний тип. Вона дуже *сильно розвинена індивідуально* (адже вона ціле своє життя йшла перебоєм по своєму шляху), ще й нині вона любить подрочитися, дитинячого збитка зробити. А особі з такою вдачею в великому товаристві, яким є монастир, треба дуже упокорювати себе, себто придушувати свої власні почування та думки.

Настя не хоче опустити Служби Божої, відправ, і не хоче, щоб на неї звертали увагу, що вона хвора, тому йде до канлиці, хоч ледве ногами волочить, хоч має отверту рану на грудях, як це наприклад, записано в протоколах про п’ятницю 10 липня. Того дня Настя в (терплячій) екстазі сказала: “Ісусе, я так хотіла би тяженко терпіти, але щоб ніхто не знав”. А Ісус їй відповів: “Ти не будеш могти, бо тебе мусить хтось піддержувати, друга людина”.

* * *

Деякі екстатички співали в екстазах. В понеділок 11 травня Настя в полудневій екстазі спершу *співала*. Потім Ангел: “Душе моя, душе моя. А хтож тебе кличе? Чи я? Чи я один? Ні! Хтож над нами всіма? Господь Бог є над нами. Він тебе кличе, щоб

ти віддалася до його ручок... А хто ж тебе приведе до кивота?” Чи я? Ні! Це Архієрей і земська мати приведе тебе до кивота... А я буду високо з обlačків *співати* радісну пісню: Блаженні, що Христові служать... Твоя людина сказала: Чому я кличу душу перед кивот? Тому, щоб її, як світську, не взяли, і тому хочу, щоби взяла шату якнайскоріше, щоб захоронити її перед народом, щоб була як порошок загоронена... Улюблені душі, служіть Спасителеві, а гарячі паліться з любови, а холодні обливайтесь молитвою... ти, душе, не для світа, бо ти себе маєш за найгіршу – грішну.

Потім Ангел бавився з Настею, як з дитиною, і сказав: “Душечко, твоє жовтеньке волосячко піде – заплачеш за ним.”

У вечірній екстазі Ангел питався с.Василіі, чи “душа” дістане “шату” на Вознесення? С.Василія відповіла: “Не знаю, але скажи мені, в котрий день то було, коли ти казав, що на Вознесення.” Ангел: “Це був день Матінки Божої” (Благовіщення).

Потім Ангел до Насті:

“Це земські людини будуть плацяти, коли ти впадеш на хрест... Не плацйай, душечко, ні!” Не всі зі зимним серцем, ні, ні, є й з гарячим. Тим, що із зимним серцем, скажи: вони мені зимну воду, а я їм гарячу молитву; а тим, що тобі серцем щирі, ти їм подвійний промінчик... Пильнуйся, душечко, людини, що не має шати, бо її серце веселе, а ти маєш хрест. Воно найліпше, дай знак своїй матінці, що тебе привела на світ і зі своїх ручок опустила, що ти вже Богові віддана, що ти належиш до земської матери й до Архієрея. На кінці зроби хрестик, що ти їх відреклася й до них уже не вернеш. Відрікаєшся?”

Настя: “Відрікаюся”.

Ангел: “Закрий обlačки (очка), не дивися на світ, коли ідеш до Архієрея, зглянься тільки на свою шату... Проси свою людину, щоб тебе завела до божої роси (купелі), й скажи: це

вмиваюся зі світського пороху, щоб з мене змили світські сміхи, світську радість, світські спокуси, світські розмови, світські потіхи, світську любов. Нехай вас лучить кров Христова...”
Настя: “Ангелятко пішло” (це сказала кілька разів).

Як черниця, Настя кілька разів співала в екстазах – свої власні слова й свої власні арії.

У вівторок 12 травня в полудневій екстазі Ангел: “Душечко, не плач, хрест перенесеш, а потім прийде смерть. Щоб знав твій Архієрей, твій пастир, що смерть над тобою кружляє. Тяженький несеш нині хрест – не один, а тисячу хрестів несеш. Дістанеш шату, а невдовзі скінчиш життя і положать тебе на катафалку... Ти зробиш одним серцям радість, а другим ні; тепер ми всі за тобою, але ті всі звернуться до тебе, як тебе покличу, коли тебе понесе кілька осіб, і не лишиться по тобі ніщо, лише шата й побожні слова... Один округ тішиться, а один сумує (тому, що Настя всупає до монастиря); а твої вівці (люди з Млинів), коли почують, що сталося, заридають гірко. Не плач, душечко, не плач, я тебе приготую, я тебе веду”.

В вечірній екстазі Настя зносила бичування (на лівому ремени й руці). Ангел: “Душечко, душечко, ти підеш на жертву за Спасителем Христом... Ти собі скажи: Я жертвеник і жертва... А чому ти не споживала (при обіді, при спільній трапезі)? Бо я шепнув тобі до вушка: жертвуй за грішників.

Ти ніднесла очка на розп’ятого Спасителя (напроти Насті при снільній трапезі висить цей образ) й сказала: Ти на хресті, а я під хрестом. Иди до Архієрея і скажи: Я лиш з любови до Христа, бо я відчуваю, що все лишу, лишу земську доброту, лишу неньку земську, лишу земську матір, лишу вас, Архієрею, і вас, пастирю, а сама в убожестві піду під той жертвеник і зложу жертву там, де він бажає, і там мені ніхто не відмовить...

Не плач, душечко, не давай жалю своїй людині, молися за людину і скажи: Я за тебе готова піти на жертву і за всіх; я

прийшла тут, я полюбила вас, я хочу тут позістати, тут віддати життя, я хочу впасти, хочу скінчити, а вам випросити життя. Чому твоя людина сумує? Скажи їй це, що я тебе, душе, віддаю людині. А може тобі не схочуть дати шати? Коли забажає Небесна Ненька скинути шату, то скине і свою, бо я вам дав волю”.

Ці останні слова дуже характеристичні. Ангел каже, що Сестри мають повну свободу прийняти, або не прийняти Настю до монастиря, але Богородиця, як захоче, може їй скинути “свою шату” “апортовим” способом.

Середа 13 травня. В полудневій екстазі Ангел повчав Настю, як має відноситися до ігумені. Ангел: “Як тобі щось долягає, то упокорися і віддайся земській матери, як дитина, котру мати годує молоком; будь свобідна – упокорися, а коли щось тобі недомагає, скажи земській матери: вже дальше не можу... Це, моя душечко, чи ти все станеш на голос (дзвінка)? Ні! А хто піде просити покуту? Чи я? Ні, підеш сама собі. А як земська мати упокорить душу, то все з душі вийдуть чисті сльози. Не знають земська мати, що душа відняла би всі болі, які бачить, але це не годна, щодня пробує, а не може. Вона за неї життя віддала би. Чи вона їй рідна мати? Ні, не рідна, не привела її на світ, але вона більше, ніж рідна мати, за гарячу любов серця, бо веде душі до Христа, веде ясною дорогою”.

С.Василія: “Ангеле, чи душа показала матери свою збичовану руку?” Ангел: “Ні, душечка бойкається, бо земська мати сказала би їй лежати, а вона хоче вчитися. Упокорюйтеся так, як моя душа”.

С.Севастіяна: “Ангеле, не дай їй, щоб вона так плакала!” Ангел: “Дам, дам! Я дав їй плачу за тих, що не вміють видати зі себе сліз, а це душечка буде за них проливати гарячі сльози”.

Потім Настя (властиво Ангел) несподівано забрала від обох Сестер картки, на котрих вони списували екстазу, зложила їх

разом і взяла собі під голову. Сестри просили, щоб їм віддати картки; Настя віддала кожній Сестрі її картки, хоч не дивилася на очі, а тих карток було більше.

Ангел: “Нині вона звільнена від терпінь і буде звільнена через кілька хвилин (днів), доки не дістане шати, а то зате, що душечка така змучена, що не пам’ятає слів земської матери. Але душечка не хоче це людині сказати; вона не скаже й земській матери, бойкається, не хоче її мучити, волить себе мучити. Вона собі думає: Я ніщо, я неміч, я марнота, я хробачок – ні не хробачок, бо хробачок нікому не робить прикрости”.

Під кінець екстази Ангел сказав: “З облаків високо чути голос: Блажені, котрі терплять у душі своїм і в мовчанні своїм... А чи ти знаєш, душечко, що земська мати кликала всіх, всіх, много, много?” С.Василія: “А чому, Ангелику, чому?” Ангел: “Ти знаєш”. С.Василія: “Ні, я так добре не знаю”. Ангел, усміхаючися: „А чогож вас кличе? Може за душечку?” Того дня мала бути друга капітула в справі прийняття Насті до монастиря.

У вечірній екстазі Настя: “Ангелику, проси Матінку (небесну), щоб я зараз пішла до тебе – в тій чорній шаті! Ангелятко, випроси мені, щоб я ні одної плямки не зробила на тій шаті... Коли мене земська мати поведе перед кивот, я не лише хочу відрікатися світа, але хочу випросити благословення для нашого народу. Ангелику, возьми мене, а якщо не можна, то випроси мені покору, а на шаті чистоту... щоб мої уста все мовчали й ніколи не всміхалися... Ангелику, я шлю сердечну молитву за земську матір, що прийняла мене бідну сироту, опущену, котрою всі гордили, цілий світ, а то поважна, достойна особа прийняла мене... О, Ісусе, обдаруй нас ласками й спаси нас усіх!... Ангелятко, пильнуй мене, не дай мені ніколи впасти, *розсилай мої молитви на бідних, сліпих, темних, хворих, калік, сиріт, в’язнів, розсилай мої молитви на всіх...* щоб я не для

своїх бажань, але щоб я в покорі дожила тої хвилини, коли Христос назве мене спасеною”.

Ангел до с.Василії: “Душечка тобі пробуджується”.

* * *

В четвер 14 травня в пополудневій екстазі Ангел сказав: “Хто любить хрест, любить покору; а хто не бажає покори, не любить хреста”. Настя: “Ангелятко, іди до земської матери й скажи, щоб не казала спайкати” (по обіді). Ангел: “Ні, ні, я вже досить відняв тобі поживи, не бойкайся, іди до земської матери, ти йдеш і я іду, ти в неї і я в неї, ти говориш, а я все чую”.

В вечірній екстазі Ангел: “Коли дістанеш шату Небесної Неньки, будь покірна, похила, не оглядайся, як сядеш при тім земським низеньким (при трапезі), не слухай земської бесіди, бо яку користь вона тобі принесе, бо твоє серце не до розмови... Позирай, людино, на ніжки душі, що вона має болю, що вона має на земських ногах? (рани на ногах зачервонілися). Чи ти бачиш?” С.Василія: “Бачу, бачу”. Ангел: “Душечка вже дуже неремучена; чи ти знаєш, людино, що душа вже така перемучена, що вже не годна ходити, а якби нрийшла земська мати і сказала: ходи, вона встала би й пішла. Вона, як спустить голівку, а коли потім піднесе її, то не бачить так ясности, людино, як ти, але в неї темніє, а це тому, що вона дуже перемагає себе в молитві і в послусі, і тому так вона себе упокорює сама”.

Настя: “Мене очко болить, мене головка болить, а з головки очко”. Ангел: “Нехай тобі людина дасть повіячку” (компрес). Настя: “Я не хочу говорити людині, а то Архіерей сварцяв би, а мати земська дала би покуту”. Ангел: “Душечко, я тобі даю покуту в серці”. Ангел: “Людина тобі дасть на твою головку, і снайкай. А що ти, людино (до Насті), зробиш, коли голос буде

кликати, а я тобі скажу спайкати?” Настя: “Ні, ні, Ангелятко, ні!” Ангел: “Я хочу, щоб ти мала покуту, щоб мати земська дала тобі покуту”.

В п'ятницю 15 травня у вечірній екстазі Ангел сказав: “Коли, душе, впадеш перед Ісусом, як біленький голубок (у часі облечин новички, зодягнені на біло, лежать хрестом на землі), я над тобою скружляю й скажу: не земля, а тіло, не тіло, а душа складає обітницю Ісусові. Не величайся, душе, а бери хрест і йди вслід за мною. Огорни своє серце не квітом, але терням, не терням, а терпінням, не терпінням, а чеснотою, не чеснотою, а хрестом. Не думай, душечко, що тут багато людей (у каплиці в часі облечин), але думай, кому складаєш обітницю”.

Бачимо, що Ангел у приготуванні Насті до монастирського життя сховався аж до дрібних епізодів.

В суботу 16 травня в пополудневій екстазі Ангел сказав: “Ходіть за мною, каже Христос; колиж хрест мене притискає, тоді втікаєте від мене; а коли вас хрест досягає, тоді звертаєтеся до мене... Душа бачить і чує все, що діється, вона не скаже вам, що бачить і що кара божа недалеко не тільки на вас, але на цілий світ. Але душечка боїться сказати вам, щоб вам не було прикро, та ви тепер моліться і просіть, щоб Ісус відвернув від вас це”.

Ангел заборонив роздавати волосся, яке втнуть Насті при облечинах, бо це “марнота”, й сказав сховати його; а обтяти волосся має мати ігуменя, бо Настя “її дитина”.

В вечірній екстазі Ангел сказав: “В тім домі а багато квіток і то веселих, а як тобі кожна кине по листочку, чи двигнеш їх?” Настя: “Так, ніднесу. А як бачу крик і гріх цілого світа, то моє серце мене болить”. Ангел: “Дотепер ти мала свободу, а відтепер будеш терпіти сама; я тобі дотепер помагав, підносив, помагав двигати, а тепер будеш полишена сама собі й спробуєш. Я, душе, іду, а твій Архієрей молиться і багато

душ за тебе молитися”.

В неділю 17 травня Настя в екстазі молилася за Жидів, щоб “скоро до Христа прийшли”, а потім говорила: “Віддай, український народ, своє серце Спасителеві, спалить його полум’ям любови, спалить його полум’ям молитви, спалить його полум’ям покори, спалить його полум’ям чесноти, спалить полум’ям тяжкого хреста. Кличмо Спасителеві: Запали моє серце своїм чуттям! Пастирі, клякайте перед кивотом і підносіть свої облаки вгору та кличте; Це Христос приходить у чаші, він мешкає тут і каже: А мої вівці розійшлися, пішли в багно. Пам’ятайте, щоб з вашого стада ні одна душа, ні одна вівця не відійшла... Я все віддаю за Архієрея, за пастирів, віддаю своє німецьке серце, віддаюся цілком тобі (Боже), бо ти мене сюди післав... О, Маріє, доброто наша, кинь на мене хрест, приложи до мого тіла, щоб я привела весь нарід до Христа”.

* * *

В понеділок 18 травня у пополудневій екстазі відбулася згори заповіджена заміна того “обсудженого” ланцюжка, що його Настя дістала у львівському шпиталі до свого хрестика. Цей ланцюжок Ангел взяв, а дав Насті новий. Це опишу в III частині книжки. Під кінець екстази Ангел післав Настю духом до Митрополита й говорив: “Душечка просить Архієрея: Архієрею, не кажи земській матери, що я не брала дозволу до вас нриходити; дозволюйте мені тенер самі до вас приходити, я цілую твої ручки і кланяюся низенько до твоїх ніжок”. Ангел до с.Василії: “Твоя душа, людино, як піде, не верне; а це душа (Настя) має дозвіл вертати до своєї будови”.

Коли Настю прийняли до монастиря на новичку, Митрополит і ігуменя для випробування її послухности (як це відіб’ється на її явищах?), приказали їй, що вона має просити дозволу в ігумені, коли схоче духом виходити поза монастир. Настя

ніяк не могла здобутися на те, щоби просити такого дозволу. І впродовж кількох днів ніде не виходила духом по своєму бажанні, а також Ангел достосовувався до того приказу й не посилав її. Очевидно, так не могло лишитися на завжди, якщо явища не мали перерватися, а Настя мабуть ніколи не зважилась би просити дозволу в тій дуже інтимній справі. Зрештою всякий приказ остільки зобов'язує пас, оскільки ми при нормальному стані душі маємо силу здійснити його. А Настине виходження духом з тіла, як і її попадання в екстазу, лежить поза межами нормального духового стану, де вже людська воля не панує так над собою, як при нормальному стані.

Якже ж Настя могла би просити про дозвіл, щоби потрапити в екстазу, коли це не є залежне від неї? А так і її виходження духом з тіла не є – бодай не є вповні залежне від неї. Вона нераз хоче вийти, духом з тіла, а не може; а нераз не хоче вийти, а мусить.

Коли б Настя цілком не була зважала на приказ свого духовного начальства, то це було би недобре свідчило про її явища, бо тоді була би причина думати, що Настині виходження духом з тіла мають хворобливе підложє, як панприклад, падачка. Але якби Настя в цілості застосувалась до того приказу, то також це не свідчило би добре про її явища, бо тоді, як це ми попередю вияснили, нікого не можна би переконати, що її явища не є залежні від неї самої. Кажуть, що “противенства сходяться” – так і тут.

Якже ж Настин Ангел порадив собі в тій нелегкій ситуації?

Коли б Господь Бог уже на землі карав усякий гріх, то не було би достаточної причини вірити в друге життя, де Господь Бог віддасть кожному по заслугі. А якби Господь Бог зовсім нікого не карав на землі за гріх, то наслідки для віри в друге життя були би такі самі, як у першому випадку. Тому Господь Бог тільки деколи тут на землі карає за гріхи і то нераз так, щоб

люди пізнали, що над ними Небесний Суддя.

Подібно й Настин Ангел порадив собі. Спершу він застосувався до згаданого приказу, щоб дати доказ, що він шанує волю духовного начальства. А потім шукав нагоди переломити цей приказ, але так мудро й обдумано, щоб з того було видно, що Настині виходження духом з тіла залежні від вищої інтелігенції і волі, а не від самої волі Насті.

Перший раз у тих днях Настя вийшла духом поза монастир, коли була й тілом поза монастирем. У п'ятницю 15 травня Настя зі с.Василією вертала фірою з Брюхович, де їздила відвідати свого чотиролітного сестрінка Михася, якого віддала до захисту тамошніх сестер Студиток. Дитина дуже плакала за Настею, Настя на фірі попала в екстазу й пішла духом до хлопця потішати його. На це вона мала дозвіл “включно”, бо до Брюхович їздила за дозволом ігумені. Отже сповнила приказ і враз обійшла його!

Але в тій екстазі на фірі Настя обіцяла сестрінкові, потішаючи його, що ще й ввечір піде до нього “зі свого ложа” (це сказала голосно так, що с.Василія чула).

В часі вечірньої екстази Настя дійсно нішла до маленького Михася й знову його потішала. Але потім (в екстазі) плакала, бо мала викиди совісти, що “Архієрей буде сварцяти” на неї за такі провини.

В неділок 18 травня у присутності ігумені, о.мітрата Й. Сліпого, о.Петра Хомина, редактора “Ниви”, у моїй присутності і двох Настиних “людин” Ангел післав Настю духом до Митрополита й сказав за неї наведені, дуже мудро й не без дотепу обдумані, слова. Сповнив приказ і враз обійшов його, даючи тим знати, що Настині виходження духом у світ є під його контролею і властю.

Так само мудро й не без дотепу Ангел відповів при іншій нагоді. Бажаючи хоронити здоров'я Насті, ігуменя, коли вже

Настя стала новичкою, сказала їй, щоби без її відомости не брала на себе чужих недуг. В екстазі 24 травня виявилось, що Настя терпить за п'ятилітню донечку господаря Вачка з Млинів (де Настя служила). С.Севастіяна тоді пригадала Ангелові заборону ігумені, а Ангел відповів: “То ніщо земські слова, бо тамта душа кинула на мою душечку хворобу. Моя душечка снайкає, спайкає, а це інша душечка кине на неї хворобу, і що вона має робити? Прийде приказ Господній, то що душечка має робити: чи йти до земської матери, чи до пастиря?”

В понеділок 18 травня у вечірній екстазі Ангел сказав: “Це одна особа прийде тут, котра схоче зняти твою постать, а ти не боронися, душе, піддайся не лише Христові, але й пастиреві”. Значить, Ангел дозволив Насті, щоби ми сфотографували її в часі облечин. Але я довідався про це аж з протоколів, бо Сестри не згадали мені про це.

* * *

В вівторок 19 травня Настя лежала хвора, не встала навіть на Службу Божу. Ввечір мала екстазу, в котрій Ангел потішав її. Ангел пояснив причину її тяжких терпінь: “А чому я тобі дав хрест? Це тому, що здалека приїхали дві особи до тебе, а я не хотів, щоби ти розсівалася, і я тобі дав хрестик та положив на ложе”. Того дня десь о 8 годині рано приїхали до Насті її дві товаришки з Млинів: Марія Сютрик і Анна Коляса. Їм було жаль, що їх не допустили до Насті, але в тих днях перед облечинами ані я не заходив до Насті, щоби вона не розсівалася духом. Дівчата лишилися у Львові на облечини Насті й по облечинах поговорили собі з нею, скільки схотіли.

В середу 20 травня Настя також мала екстазу, та в ній не було нічого важного.

В четвер 21 травня на Вознесення були облечини Насті враз із другою новичкою, Пелягією Ковтун. Митрополит проводив

облечинами, я мав Службу Божу. По облечинах Настя була погідна й весела. Того дня зовсім не мала екстази. Як черниця, Настя дістала ім'я *Маріям*, яке їй Ангел надав.

Кожний читач бачить, що стигматизаційні переживання Насті і її промови в екстазах *згідні з найглибшим духом і наукою Христової віри*. Хоч Настя займається цілим світом, ходом його переживань і назріванням його майбутности, то в її екстазах нема ніяких передсказань політичного характеру (що буде в цьому році в Європі? в Америці? що буде за рік? і т. ін.). На світ Настя (і в екстазах і поза екстазами) глядить тільки зі становища своєї місії: що вона має зробити для людей у даних чи майбутніх випадках? А таке саме було й Христове становище.

VI НОВА ФОРМА ЕКСТАЗ

Відколи Настя стала черницею, весь лад її терпінь *вивернувся*. Давніше Настя терпіла головно в екстазах, терпіння були явні, бо виявлялися то в судорогах у часі екстаз, то в стигматичних ранах, які часто отвіралося, то в ранах від містичного бичування.

А від Вознесення Настині *терпіння скрилися* – й то систематично. Сталось так, як Ангел (7 червня) передсказав: “Душечка буде собі *більше сама* терпіти, це душечка буде молькатися – має чорну шату”.

Рани на руках і ногах, згідно зі заповідженням Ангела, майже перестали отвіралося. Горішні рани на ногах тільки раз зачервонілися, рапи па долонях тільки раз отворилися й відновилися, а горішні рани на руках від великої середі ані раз не отворилися. Наслідком того долішні рани на руках і ногах цілком зникли, а горішні поступово пригасали – тепер є тільки

рожевий знак по них у формі сочевиці.

Це не проста справа, що цей знак так уперто вдержується (на руках від великої середи), бо це не є звичайна близна але “знак” – назнаменування. Не забуваймо, що рана на правому боці в Насті вже по кільканацятьох годинах безслідно зникала. Від часу до часу болять Настю ті місця в середині, в тілі, де на ногах і руках були стигматичні рани. Значить, ці Настині рани перейшли в форму *скритої стигматизації*.

Але зовсім інакше є з раною на грудях – тому що вона скрита під одежею. В понеділок 1 червня Ангел сказав: “Як серденько боляє, піде кровця, а моя душечка закриє шату й не покаже нікому. Вона й сама не буде знати, бо кровця піде і в день і в ночі і все, і як буде ходяти і як буде спайкати і як буде в Бозі” (в каплиці). З того часу дійсно так є: рана на грудях отвиряється поза екстазами (чого перше ніколи не було), але Настя це навіть перед с.Василією скриває, оскільки може.

Справді й по Вознесенні деколи (дуже рідко) бували в Насті терплячі екстази, але такі, що було видно, що в Насті більше терпить душа, ніж її тіло. *Прийшла зовсім нова форма екстаз – відпочинкова або конверзаційна*, чи як її назвати. Від Вознесення це була “звичайна” екстаза, що повторювалася майже день у день і по кілька разів денно.

А терпіння Настя зносить головно в нормальному стані – день у день. Але скриті. Терпіння тілесні і духові.

Таку зміну перевів Ангел на те, щоб Настя назовні виглядала як здорова людина, щоби брала участь у спільному монастирському житті, а терпіння щоб у собі душила.

Вже знаємо, що Ангел сказав, що Настя, як черниця, буде ще більше терпіти “в укритті”. І Настя признається до того, що з тим новим ладом терпінь їй тяжче. “Давніше я терпіла в середу і п’ятницю” – так вона мені раз говорила – “а потім я була вільна”. А тепер день у день – ані не маю слів, щоб висказати,

що в мені діється, щораз інше. Нікому того не бажаю!”

Доки Настя терпіла в екстазах, святі видіння (Христа, Богородиці, Ангела) рівночасно осолоджували їй її терпіння. А тепер у часі терпінь ні тої потіхи не має – терпить “сама”, як це їй Ангел задалегідь передказував: “спробуєш сама”.

Але під одним поглядом Насті тепер все ж таки лекше, а то тому, що не отвираються їй рани на ногах та руках (коли рани отвиралися, то Настя відчувала такий біль, ніби з неї жили витягали). На мій запит: чому рани тепер не отвираються, Ангел дав відповідь: “Тіло мусить трохи *відпочати*”.

Давніше Настя ясно відрізняла в своїх терпіннях “Христові терпіння”, чужі й свої недуги, а тепер *ці розмеження затерлися*. Настя не знає, чи це її власна недуга, чи якась чужа. Недармо Ангел так щораз говорив про її “упокорювання” в чернечому житті.

Подам приклади. Від 3 серпня до 8 вересня Настя була в Підлютім (у монастирі сестер Василянок). Коли я там приїхав 15 серпня, Сестри зажурили мене новиною, що Настя мабуть має подразнення “сліпої кишки”, бо від кількох днів має дуже сильні болі в правому боці понижче жолудка. І сама Настя так мені про це говорила. В понеділок 17 серпня Настя сказала мені, що вже не має тих болів. Зовсім не клалася й не робила собі окладів, а так переходила недугу.

Це імовірно була чужа недуга. В тому часі в Підлютім була одна пані, що хворіє на жовчеве каміння. Вона раз клячала в каплиці коло самої Насті і просила її в душі, щоб молилася за її здоров’я. Та пані мала тяжкий атак від жовчевого каміння, але все добре скінчилося – саме тоді, коли Настя стала терпіти. Біль від жовчевого каміння проявляється в правому боці понизче жолудка. Отже можливо, що Настя тоді терпіла за ту паню.

В протоколах Сестер находжу, що Настю найчастіше болять крижі, плечі, серце, коліна, ціле тіло буває як побите. Ангел

(24 липня) сказав: “Ціла її будова терпить”. По повороті з Підлютого впродовж тижня Настю страшенно боліла голова (Настя сказала мепі: “страшно коле мене в голові”). Тільки по св. Причасті біль звичайно уступав на якийсь час. Той біль голови, але вже дещо ослаблений, продовжується аж дотепер. Часом Настя має вражіння, що це біль від тернового вінця. Ангел уже задалегідь передсказав цю форму Настиних терпінь (його слова опісля наведемо). Я думаю, що цей біль голови стоїть у тісному зв’язку зі зміною форми Настиних екстаз і заступає терпіння, що їх Настя зносила в терплячих екстазах.

Також Настині спокуси, відколи Настя черницею, стали сильніші й частіші. Настя не вміє описати тих своїх спокус, тільки загально каже, що вони звертаються проти Бога, проти Христа, Евхаристії, сповіди – “наче буря”.

Раз, ще як новичка перед облечинами, Настя збудилася о 4.30 год. рано. Бачить, що годинник іде й показує 4.30 год., Сестри в її келії сплять, а вона чує, що ніби дзвінок двонить на вставання (в монастирі встають о 5 год.), ніби на коридорі рух, ніби Сестри ходять. Настя підозривала, що тут якийсь обман, і не встала, тільки молилася, лежачи. А якийсь голос спокушував її: “Ти негідна! Ти не встаєш!”

Буває, що порівняння деколи каже нам більше, ніж опис.

Настя, що зносить чужі терпіння, це наче миска з медом, який зїдають знемощілі пчоли в зимі: пчоли нриходять до сил, але меду в мисці щораз менше.

Настя, що має спокуси, це наче громозвід чи електричний конденсатор, що стягає на себе людські духово-моральні недуги, “перетравлює” їх, себто поконує, і так прочищує “атмосферу” людського життя. В нинішньому світі повно сумнівів та невіри, і саме розбурхані хвилі цієї невіри нападають на Настю у формі спокус, а вона мусить їх поконувати.

Як черниця, Настя що більше любить мовчати. Буває, що й

впродовж двох днів не скаже до Сестер ні одного зайвого слова. Я й тут повторю глибокі слова Ангела: Настя – це “жертва на показ”.

* * *

Нову форму екстази с.Василія перший раз помітила па Насті в п’ятницю 15 травня на фірі, коли їхали до Брюхович. У протоколах про це так записано: “С.Василія, Настя і (14-літня) сестріниця Насті поїхали до Брюхович, до маленького Михася, сестрінка Насті. В дорозі, десь по нецілогодичній їзді, Настя перехилювала голову в лівий бік, отираючи вухом о рам’я. В тому часі її лице було дуже сумне. По п’ятьох хвиликах с.Василія взяла Настю за голову і пригорнула до свого рамени. Тоді Настя промовила: “Та я є! та я є!” С.Василія здогадалася, що Настя в екстазі та що вже Ангел говорить. Але що напроти Насті сиділа її сестріниця, тому Настя всею силою боролася проти екстази.

С.Василія запитала її, що їй, а Настя відповіла, що не знає. В тій екстазі Ангел хотів розвеселити Настю, а вона відповідала, що не хоче “бавкатися”. По кількох хвиликах Настя піднесла голову і, хоч була в екстазі, *сиділа просто, очі були відкриті*, сумні (мов скляні), а лице простягнулося. В часі екстази Ангел так говорив з Настею й с.Василією, *що стороння особа не здавала би собі справи, що це екстаза.*”

Думаю, що найкраще буде назвати цю форму Настиних екстаз *конверзаційною* (себто достосованою до брання участі в оточуючому світі). В інших екстазах Настя зайнята своїми внутрішніми переживаннями, має замкнені очі й лежить – наче б спала. А в конверзаційній екстазі Настя має відкриті очі, стоїть, ходить, клячить, сидить, або навіть щось працює (замітає, фротерує підлогу і т. ін.) і розмовляє з присутніми особами – без перерви. В терплячих екстазах Настя що якийсь

час має “вільну хвилину”, щоб відпочати; в конверзаційній екстазі, хочби годинами тривала, Настя не має перерв, бо не терпить, але саме відпочиває.

До інших екстаз Настя переходить – наче б спокійно засипляла. А до конверзаційної екстази переходить навпаки: ледви помітно *стрепенеться* – і так само виходить з екстази. Декілька разів Настя в такій екстазі сиділа при снільній монастирській трапезі, а непоінформовані черниці цього зовсім не завважили, хоч Настя й приходила до стола й відходила в екстазі.

Др. А. Ерб, якому була доручена обсервація Насті у львівському шпиталі, у своїй реляції про Настю (*Polska Gazeta Lekarska*, ч. 1, 1936) називає Настині екстази то “сном”, то “нападом” (зрівнюючи екстази з істеричними нападами). Як дуже він завівся у своїй діагнозі, найкраще свідчать теперішні Настині конверзаційні екстази, бо їх ніхто на світі не міг би назвати ані сном, ані нападом.

У конверзаційній екстазі промовляє або Настя або Ангел. Найчастіше промовляє Ангел; тоді Настина душа іде в світ, Ангел, як це він сам нояснює, “держить тіло” – себто заступає Настину душу в тілі. Під кінець екстази часто кличе Настину душу, щоб вернула до тіла: “Душечко, ходи, ходи вже, бо я вже йду!” Як я вже сказав, це явище (*possessio angelica*) в історії життя святих невідоме, тому воно в Настиних явищах найбільше вирізняється.

* * *

Дитиняча вдача, про яку – у зв’язку з екстазами – я згадав уже в I частині, в копверзаційних екстазах Насті доходить до самого вершка. Про Тересу Нойман відомо, що вона в часі своїх “вільних хвилин” (себто перерв у терплячій екстазі) попадає в якийсь такий духовий стан, що почувасться наче маленькою

дитиною, не вміє навіть до трьох начислити, але розмовляє з присутніми, до всіх, навіть до Єпископів, тоді говорить “ти”, і є надзвичайно ясновидюча. Цей стап у Тереси деякі автори назвали “дитиняче онесмілення” (а інші: “стан піднеслого спокою”).

Очевидно, вони хочуть тою назвою пояснити, а властиво злагіднити й прикрасити, це дивне явище в Тереси. Та думаю, що саме цю спробу пояснення треба би назвати “дитинячим онесміленням, що боїться глибше заглянути правді в очі.

Згаданий психічний стан у Тереси вповні аналогічний до коверзаційних чи відпочинкових Настиних екстаз, тому думаю, що він також є того роду екстазою.

Відки ці прояви дитинячої вдачі в стигматиків?

У першій частині книжки я згадав, що Настя по терплячій екстазі проявляє дитинячі нориви. Зі зростом терплячих екстаз у великому пості зростали також прояви дитинячої вдачі в Насті. Від хрестопоклонної неділі Ангел – нам на диво – став бавитися в екстазах з Настею, щоб її розвеселити.

Настя тоді так говорила, як коли б мала 2 чи 3 роки. І Ангел говорив так само, а Настя бачила його в екстазах як малу дитину, тому завжди говорила до нього “Ангелятко”.

Ангел – на наші запити – пояснював нам, що він мусить достосовуватися до “душі” (Насті): *“який зріст душі, такий і мій, а душечка тепер, як мала дитина”*. Ось звідси в екстазах Насті здрібніла, *дитиняча мова*.

Св. Франціска з Риму в своїх візіях також бачила маленького Ангела – як дев’ятилітнього хлопчика.* Їй помер був дев’ятилітній синок, а по рокові показався їй у товаристві Ангела, що потім уже лишився при ній. Бачимо, що тут Ангел своїм зростом достосовувався до покійного синка Франціски. Цікаве, що Франціска описала вигляд Ангела так само, як

---

*Görres, там само, с.357-359

Настя описує його. Волосся кучеряве й золотаве; одяг довга аж до кісток, на спідній одязі накинена ще одна, наче фартух спереду і ззаду (параман, Ѓорес каже “ein Levitenröcklein”). У великому пості Ангел казав таку саму одягу вшити для Насті.

Забави Ангела з Настею в часі екстаз виглядали як невинні забави маленьких дітей. Ангел хотів розвеселити, потішити Настю, і вона усміхалася, або й голосно, по дитячому, засміялася.

Ми були заскочені тим новим явищем. Я спершу боявся, чи це не є якийсь інший дух коло Насті, або якісь такі спокуси для Насті. Та небавом я цілком певно переконався, що Настин Ангел *це один і той сам дух*. Бувало так, що Ангел бавився з Настею, а потім безпосередньо переходив до екстази з Христовими терпіннями, або відворотно. На Сестри, що були при Насті, ці забави робили *дуже миле й, ніжне вражіння*, та я боявся всяких небажаних толків сторонніх людей і – цього не скрию – тому бажав собі, щоб ці забави щоскоріше перевелися.

Одного разу я запитав Ангела, доки він так буде бавитися з Настею? Він відповів: “Доки вона буде так тяжко терпіти; я мушу її розвеселяти”.

На тій основі я собі думав, що Ангел своїми забавами охороняє Настю, щоб не попала в мелянхолію задля безупинного терпіння й сумних психічних настроїв. Монотонність завжди доводить до зубожіння душі, або й до її викривлення (і рілля виснажується, коли рік у рік сіють на ній збіжжя одного й того самого роду). Наше життя розвивається контрастами. Тому Ангел, як я собі думав, розвеселяв терплячу Настю.

З часом забави Ангела розвинулися в конвєрзаційну, відпочинкову екстазу. Це дало мені нагоду ще глибше заглянути в той дивний психічний процес, що в стигматиків доводить до прояв дитинячої вдачі.

Буває, що старі люди перед смертю все новіше зі свого

життя забувають, а повертають у своїй свідомості до своїх дитинячих літ. Чому? Бо горішні, новіші їх психічні верстви знесилені спочивають, а найдавніша, дитиняча верства тоді в їх душі висувається на верх і бере участь у житті.

Не сумніваюся, що той самий психічний закон доводить у стигматиків до прояв дитинячої вдачі.

В наслідок невимовно тяжких терпінь усі новіші верстви душі стигматизованої особи бувають перемучені, обезсилені, тому спочивають, а до свідомості добувається дитиняча психічна верства.

Настин Ангел своїми словами потвердив цей мій здогад. Раз (8 червня) я його запитав, чому Настя в конверзаційній екстазі робиться малою дитиною? Ангел відповів: “Щоби не мала старші устави, лише маленькі, бо душечку багато хрестів тисне – тисне – тисне, і вона робиться щораз менша”. Притім Ангел показував рукою, сягаючи щораз низче до землі.

Дуже можливо, що з тим у зв’язку стоїть також морально-релігійна ціль. Це для Насті *упокорення*, що вона в конверзаційній екстазі наче мала дитина. Тому Настя до цієї екстази зовсім не допускає чужих людей – стидається.

Ангел дав ще й додаткове пояснення, чому він “бавкається з душечкою”. В вівторок 26 травня с.Василія запитала Ангела: “Чому душечка від трьох днів говорить так здрібноло, що часом годі розуміти, що говорить?” Ангел відповів: “А чому я так? Бо коли душечка була мацьонця, ніхто не бавкався з нею, ані мамця, ані ніхто, а тепер я з нею бавкаюся”.

День перед тим с.Василія сказала до Насті (в екстазі): “А то бембен (бубон) малий!” – тому що по дитинячому, дуже незрозуміло говорила. В вівторок Ангел жартом докоряв с.Василії за те: “А як ти, людино, вчора на мене казала: бомбен, бомбен... бомбен (Ангел умисно українщив польське слово “бембен” на “бомбен”). Бомбен душечка, бомбен – і я

собі бомбен! Не кажи, людино, що я бомбен! Це голос і посол Господній, а не бомбен! І душечка не бомбен, бо має тіло так, як ти, і руки і душу. Її сотворив Господь Бог з нічого, як і тебе. А мене не видите, мене тільки чуєте, як говорю через уста душечки. Правда, душечко, ти не є бомбен, але зірка Господня. Бомбен, бомбен... ще що видумаєш?”

В вівторок 9 червня Ангел сказав: “Душечка піде в ямку, а ви щоб мали пам’ятку, що я бавкався”.

У конверзаційній екстазі Настя не вимовляє “р”, рухи тіла й міміка лица в неї дитинячі, часами дуже живі, радо уживає ономатонічних дитинячих слів, як бом-бом, пук-пук, бух, наслідує спів капарка, когута, коли їх почує (“о, чуєш: кукулику!”) і т. ін. Але це не завжди. Коли Настя мала конверзаційні екстази перед Митрополитом і перед крижівським Єпископом, Д. Нярадієм, то змагалася говорити, як старші люди говорять, і мало що було дитинячого в тих її екстазах.

* * *

На закінчення цього пояснення врявів дитинячої вдачі в екстазах Насті ще мушу додати ось таке загальне пояснення. Як я сказав у I частині, безбожники дуже часто соблазнені *Богом*. А віруючі дуже часто соблазнені *природою* – недоцінювання природного світа, й погорджування ним проявляється в загалу віруючих.

Коли прості люди ставали володарями, то своїх підданих нізачо мали й поробили їх невільникими. Люди мають склонність уявляти собі всякі різниці шаблоново, а через те побільшують їх значіння та вартість.

Улягаючи цій склонности, коли собі уявляємо надприродний світ (Бога, Ангелів, душі праведних), то уважаємо природний світ за щось низьке й негідне, здається нам, що надприродні

сили, коли вмішуються до ходу природного світа, повинні зовсім не оглядатися на природні закони, ніде не в'язатися ними, але столочити їх, а на їх місце себе поставити. І даліше собі уявляємо, що надприродним силам усяка праця приходить “задурно”, що вони тільки подумують собі, а вже праця “сама зробилася” (як сільська дитина собі думає, що “пани”-урядники задурно гроші дістають).

З Настиних явищ бачимо, що це зовсім не йде так, але надприродні сили *застосовуються до природних і використовують їх, якнайдалше можна*, на що тільки природу стати, розбуджуючи в них їх скриті потенції. Ніяке чудесне Настипе явище не діється без вкладу Настиних сил. Ангел добре сказав: “але скільки це сил її коштує!” Тому то надприродні явища в Насті відбуваються, що так скажу, дуже “природно”.

Думаю, що це всюди так було і так мусить бути, бо також *природний світ, зі всіми своїми явищами, мусить мати велику вартість перед Богом*, коли Бог його сотворив, і як св. Письмо каже, все в ньому назвав “добрим”.

Ось Христос не казав, щоб хліби й риби, з неба внали на пустині, але помножив ті хліби й риби, що вже були між людьми; *воду* перетворив у вино, а не сотворив вина “з нічого”; дівчинці в Капернаумі, коли її воскресив, казав *дати їсти*, а не наситив її чудесним способом; Лазаря воскресив з мертвих, але сказав відвалити камінь від гробу і розв'язати Лазареві руки та ноги; Ангел, хоч з'явився сотникові Корнилієві, казав закликати Ап. Петра, щоби повчив Корнилія в християнській вірі. На що тільки природу стати, це навіть у чудах вона сама мусить зробити, бо Бог, Творець природи, діє доцільпо, й не буде нехтувати своїм творивом.

Коли хтось собі думає, що Ангелові не випадає так розвеселяти Настю, щоб вона аж сміялася, то він в'яжеться

тим, що в церкві не годиться сміяти. Очевидно й Настин Ангел ніколи не розсмішує Насті в церкві. Але що інше якась частина, а що інше цілість. А Богові випадало сотворити людину з такою природою, щоб людина (взагалі) сміялася?

Справжній поступ мудрости йде в тому напрямі, що в природних явищах, які ми спершу вважали за марні й негідні Бога Творця, відкриваємо велич божого сотворення.

* * *

Конверзаційні екстази Настя мала до серпня майже день у день, у серпні вже рідше, а в вересні тільки два рази в Підлютім (останній раз 6 вересня перед Митрополитом). Ще 25 травня Ангел заповів: “вже так скоро не будуть відчинятися рани, але душечка буде терпіти серцем, буде лежати, головця буде боліти, але душечка буде ходяти”.

Кілька разів по Вознесенні Настя зносила тілесні й духові бичування і являлися на її чолі рани від тернового вінця (18 червня кров вийшла з тих ран у такій кількості, як ніколи перед тим). Духом часто ходить до Єрусалиму, на Христовій гріб. В Римі була раз, коли дістала медалик (27 березня).

По світі Настя духом ходить майже день у день. Ангел сказав раз (27 травня) до с.Василії: “Душечка працює в вечір, в полудне, в день і в ночі, а людина не хоче бавкатися. Видиш, людино, ти спайкаєш, як чорна земля, а душечка працює... Душечка плацяє, нема людини, нема, і душечка плацяє” (плаче).

Іншим разом (6 червня) Ангел сказав: “Людина собі гамає (їсть), гамає, а душечка бубу має; я душечку возьму – вмеркає (умре)... Видиш, ти спайкала, а вона ходила цілу ніч, ходяла, ходяла, бо це голос кликав її, а ти спайкала... *Много кличе*”.

Ангел пояснив нам, що той старець з хрестом на грудях, якого Настя бачила першого у своїх екстазах (у Млинах), це був св. Василій Великий – Ангел сказав: “той святий, якого ім’я носить цей дім” (монастир). І на пальцях показав, що св. Василій мав 50,5 років, коли помер.

А про ті маленькі діти, що їх Настя бачила в екстазі у Млинах, Ангел сказав, що це були душі дітей одної сусідки господаря Вачка, які померли ще перед приїздом Насті до Млинів, а мати за них ніколи не молилася. Вони в екстазах служили Насті й просили її, щоб за них молилася. До цього Ангел додав: “Але й ми (Ангели) були”. Вже в Млинах та сусідка, Пона, копаючи бульбу з Настею, зговорила була з нею про ті діти, і з її опису заключувала, що це її діти, бо їх вигляд, одежа і вік цілком відповідали її покійним дітям.

Не можу не згадати одного характеристичного явища. В монастирі є малий песик, що завжди з ланцюга рветься до Насті, коли її побачить. Спущений з ланцюга біжить за нею (за іншими Сестрами ні), ласиться біля її ніг, хапає за ноги, Настя не всилі відогнати його. Одного разу (20 червня) Настя була на подвір’ї в екстазі (Ангел був у її тілі), песик прибіг до неї, обнюхав, збентежився, спустив голову й поволеньки відійшов. Тоді Ангел сказав: “Він пізнає, що я інший чоловік, ніж ви”.

Відомо мені з різних випадків, що пси бояться духів. В одному випадку песик підбіг до появи свого бувшого господаря (священика), а потім так само віддалився від неї, як цей монастирський песик під Насті, коли була в екстазі.

* * *

В четвер 4 червня ввечір я дав с.Василії малесенький кусничок білого полотна, що на одному кінці був наче

започений, а на другому зовсім новий. Це походило з бандажів італійського, тепер живого стигматика капуцина о.Пія Форджіоне.* Бр. Петерс дістав це в листі з-за границі і просив мене, щоб Настя в екстазі сказала, від кого це. Я с.Василії не дав ніяких пояснень.

Наступного дня в екстазі перед полуднем Ангел сказав до с.Василії: “Ти щось маєш? Пастир тобі дав?” С.Василія: “Маю, маю, але то треба писати, а я сама” (с.Севастіяни не було).

Ангел: “Мошкики суть”. С.Василія дала Насті до рук той кусничок полотна, завинений у папері і сказала, що я прошу, щоб Ангел сказав, від кого це? Настя (Ангел) розвинула папір і всміхаючися: “То може є з полудневої сторони – чому вони хочуть знати?” С.Василія: “Я не знаю, то пастир душечки хоче знати”. Ангел: “Я не скажу, мені не вільно... то є... Писав пастир пастиреві, щоб мене питав, а я маю свою душечку, а то ні”.

С.Василія: “Ангеле, може пастир хоче, щоби більша слава божа була”. Ангел: “Це Пан Біг, це Ісус сам зробить. Як душечку пастир буде питати сам на сам, вона знає, але не скаже. Я їй скажу, а вона не скаже... Щоб ви носили земське тіло, земські шати – ви маєте Ісуса!”

Настя завинула полотенце в папір, взяла собі під голову й сказала (Ангел): “Я тепер тобі не віддам! Я не віддам!” С.Василія: “То не моє, то пастиря!” Настя віддала, а Ангел сказав: “Нехай це душечка не бачить, вона збудиться й буде плацяти... То є такої людинці, як моя душа”. Настя вмить збудилася.

Ані Ангел, ані Настя в екстазі не хочуть відповідати, коли

---

* О.Пій Форджіоне народився 1887 р. в П’стрельчіні в полудневій Італії. Це перший священник зі стигмами. 20 вересня 1915 дістав був невидимі стигми, а 20 вересня 1918 вони стали видимі. Його рани великі й завжди отверті, з них заєдно слизять кров, що пахне рожами й фіалками. Його температура доходить до 49о С, що в людей не буває. Тепер перебуває в монастирі Сан Джовані Ротондо при м.Фоджіа.

їх питаємо про щось із самої цікавості. Якщо справа не зовсім “світська”, а ми просимо й “штурмуємо”, то Ангел дасть ось таку відповідь, як тут, “з боку”, що не зовсім заспокоює нашої цікавості. Ангел сказав, що це “мощики”, з полудневої сторони, прислані в листі, зі стигматизованої особи; що ця особа ще жива, це Ангел дав до пізнання тим, що осудив культ тих “мощиків” і не хотів їх віддати с.Василії (знаємо, що таке саме становище займає Ангел також щодо Настиних “мощиків”).

Ангел казав забрати те полотенце з рук Насті перед її пробудженням, щоб їй не здавалося, що с.Василія втягає її в якісь чари. Так само Ангел сказав у подібних попередніх випадках (два рази ми давали Насті, коли була в екстазі, письмо до рук, щоб шукала у світі його автора; Ангел заборонив дальші такі спроби).

Деякі круги італійського духовенства й донині сумніваються в правдивості (в надприродному характері) стигм о.Пія Форджіоне. Тому я 8 червня знову повернув до цієї справи й просив Ангела, щоб він виразно сказав нам, чи о.Пій має правдиві стигми. Ангел відповів: “Ісус не дасть так скоро знати – задурно, нехай кожний працює. Нехай працюють над ним, то їм виявиться правда. Ти мало працював над своєю душечкою? І виявилася правда. Возьмуть звичайну людину (себто “мошки” із ще живої людини) і носять, а душечка пізніше піде до нього, мені не вільно – будь, пастирю, спокійний”.

Дійсно дивне, що в Італії за такий довгий час ще остаточно не прояснили проблеми стигматизації о.Пія.

* * *

Ніяк не можна утотожити Насті в екстазі з її Ангелом. Це дві окремі особи – Ангел вища особа. Як це я вже сказав, Настя в екстазі також ясновидюча, але Ангел ще більше. Ангел гарно

про себе сказав: “Перед моїми облаками навіть маленький порошок у бистрій воді є видний” (12 червня). Тут дам приклад, як Ангел деколи навіть поза екстазом скаже Насті до вуха відомість, якої Настя природно зовсім не могла би знати.

В неділю 8 березня я мав відчит про Настю у Винниках коло Львова. За відчит там мені дали рівно 50 зл, а за продані фотографії Насті 7 зл. Зараз у понеділок Настя просила мене, щоб я дав трохи грошей на сплату замовленого фелона (в тому часі вона гризлася довгом за фелон, бо не було покриття). Я відповів, що не маю ніяких грошей на фелон (гроші, що їх я прибирав для Насті, були потрібні на її біжучі потреби – на одягу, постіль і т. ін.).

Настя: “А, отець мають гроші з вчорашнього відчиту!” Я: “Маю, але це не на фелон. А скільки маю?”

Настя: “50 золотих”. Я: “Ей, було трохи більше, бо я й картки продав.”

Настя: “Я не числю тих за картки, тільки за відчит.” Я: “А відки знаєш?”

Настя: “Вчора ввечір Ангел сказав мені до вуха: Твій пастир має для тебе 50 злотих з відчиту.”

Довший час я роздумував над тим, який досвід зробити би з Настею, щоб дати доказ, що її розпізнавання мощей не є ілюзоричне, але правдиве.

На заході звичайно робили такий досвід зі стигматичками, що замість посвяченого оплатка священники приносили їм до св. Причастя непосвячений, а стигматички це відкривали. Такий досвід у Настиних умовах життя в монастирі був просто неможливий (бо там до хворих священник іде з чашею в часі Служби Божої), і не подобався мені, бо симуляція св. Причастя могла би Настю соблазнити. Зрештою на основі численних випадків я був цілком певний, що Настя відчула би такий підступ священника вже в тій хвилині, коли він рішився

би зробити такий досвід з нею.

Я купив 5 однакових флящинок і 5 однакових корків. До одних флящинок налив воду з водопроводу, а до других свячену воду з Богоявлення. На дно флящинок я наліпив числа від 1 до 5 і записав собі, в котрих флящинках свячена вода, а в котрих несвячена. Кожну флящину я окремо завинув в чистий папір і 7 червня передав ці флящинки с.Василії з проханням, щоб Настя в першій екстазі відрізняла флящинки зі свяченою водою. *Настя, а не Ангел*. Крім мене ніхто на світі не знав, у котрих флящинках свячена вода, а в котрих звичайна.

Як тільки ми пізнали Настю, вона – на мій запит – сказала нам, що вопа в екстазі відрізняє правдиві моці від неправдивих тим способом, що правдиві поцілує, а від неправдивих відвернеться. Це пояснювала тим, що правдиві моці пахнуть. Ми перевели кілька таких спроб і Настя дійсно так відрізняла моці. Ось тому я хотів, щоб саме Настя відрізняла свячену воду, а не Ангел.

Я сказав с.Василії, що, як треба буде, то може флящинки відкоркувати, навіть дати напитися Насті, але все треба записати.

Наступного дня в екстазі пополудні с.Василія просила Ангела, щоб “душа” відрізняла флящинки зі свяченою водою. Ангел спершу не хотів про це говорити. Відповів: “Чи мене тут дав Ісус, щоб я відгадував? Ні, ні, мене Ісус дав, щоб я душечку пильнував. Чи свячена, чи несвячена – що ще принесеш мені? Ви лише душечку бадаєте, Ісус дав вам душечку... Я вам уже сказав таку гарну вістку з полудня (чи я не казав, що з полудня?), а ви ще то і то хочете – Бозюнца того не каже казати”.

Потім Настя взяла до рук флящину ч. 4 й сказала, що це свячена вода. Ангел сказав, щоб я сам прийшов, то “душа” перед мною відрізняє флящинки. С.Василія телефоном повідомила мене. Я дивувався, як це буде, бо відколи Настя

черницею, я вже за клявзуру не входив до неї, а конверзаційної її екстази я дотоді ще не бачив. С.Василія відповіла, що Настя буде мати екстазу на стоячи в розмовниці.

Я прийшов до монастиря ввечір о 6.45 год. Сестри лишили мене самого з Настею, самі пішли на вечерю. Настя вмить попала в екстазу, боком відвернулася від мене – стидалася. Нас переділювала дерев'яна стінка з ґратами і відчиненим віконцем по середині.

Спершу говорив Ангел і “сипав лекцію” мені, що він уже стільки “знаків” показав нам, а ми видумуємо щораз нові досвіди; “душа” тим мучиться, її треба жалувати. Я відповів, що це не для мене, а для людей, що не дуже вірять, щоб їм дати згори обдуманій доказ, якого вони не зможуть заперечити. Ангел відповів, що люди, які мають віру, вже мають доволі “знаків”, а котрі не хочуть вірити, тим не pomoже, хочби сам Христос наново з'явився на світі. Ще я сказав Ангелові, що він також не жалує “душечки”, коли посилає її світами, а вона також притім мучиться. Ангел відповів, що душа надармо не ходить по світі, але “працює”. Я на це відповів, що й цей мій досвід не буде даремний, бо найдуться й такі люди, котрим він pomoже на дорозі віри. Тут Ангел сказав: “Дай флящинки” (які мені с.Василія передала, а я їх сховав до кишені).

Я розвинув флящинки з паперу і поставив їх рядочком на фрамuzі перед віконцем. Настя могла бачити тільки шийки флящинок, бо решту фрамуга заслонювала. Я й сам не знав, у котрих флящинках свячена вода, бо наліплені числа були на spodі. Ще я попросив Ангела, щоб “душа” відрізнявала флящинки, а не він. Ангел відповів: “Душа, душа, вона тут зі мною”.

Настя брала кожен флящину двома пальцями за шийку, без надумування сказала, яка в ній вода, потім звернула флящину до мене дном, щоб я бачив число, і повкладала

флящинки в дві групи: окремо свячені, окремо несвячені. І ще на кінці, показуючи рукою, кілька разів дитинячим виговором повторила: “Це свячена вода, а це несвячена”. За свячену узнала воду в флящинках 1, 3, 4, а за несвячену 2 і 5.

Так дійсно було, що я готов присягою ствердити.

Хоч я бачив усякі дивні явища на Насті, та щойно тепер перший раз мороз пішов мені поза шкіру. Не було чого лякатися – але я живо усвідомив собі великі метафізично-психологічні консеквенції з того факту, що Настя таким способом розпізнала свячену воду. Чого я перше тільки несміло здогадувався, це тепер для мене стало певне; а в що я вірив, це стало перед моєю свідомістю наче наглядний факт.

Що ж матеріального свячена вода має більше, ніж несвячена? Ніщо. Та коли Настя дотиком і то крізь скло відрізняє свячену воду, то ясно, що в тій воді мусить бути ще якась інша реальність – “*реальність освячення*”. А відки та реальність може походити? Тільки від наших молитов та від божого співділання. Значить, наші молитви – це реальність, яка залишається навіть *зовні нас*.

Послідовно всяка наша думка і всякий гріх це так само *реальність*. А це для метафізики (найглибшої науки про буття-життя) має величезні консеквенції.

Так, наприклад, мощі святих мусять у собі поміщати святу реальність, що перейшла на них від душі святого; а тлінні останки грішника заражені грішною душею. Тому стигматичка може відрізнити одні від других. Але коли в тлінних останках залишається духовна реальність, що випромінювала з душі, то оскільки більше мусить залишитися *сама душа!* Ось таким способом посмертне життя стає наглядне.

Коли прийшли Сестри (Василія, Севастіяна і Любов, намісниця), Настя сама зі своєї волі ще два рази так само розпізнала флящинки зі свяченою водою. Тому що флящинки

по кожному досвіді стояли розділені, Настя перед новим досвідом казала до мене: “Місяй, пастилю, місяй!” (Мішай, пастирю).

Я завважив, що за третім разом Настя вже дивилася й на число, і щойно так сказала, яка вода у флящинці. Тому я запитав Ангела, яким способом “душечка” відрізняє свячену воду: чи бачить число на флящинці, чи читає мені з пам’яти, чи чуттям? Ангел відповів: “*серцем і пальчиками*” – значить чуттям дотику. По екстазі Настя нам пояснила, що довкола флящинки зі свяченою водою є наче *запахне повітря*, а довкола флящинки зі звичайною водою нема нічого. Саме з тим у згоді стоїть те, що за третім разом Настя вже заглядала й на числа. Субтельний запах діє на нас тільки зразу, а потім уже не відчуваймо його, бо наш змисл нюху “засичується”. Дійсно Настя за першим разом найлекше відрізняла свячену воду. А коли вже раз відрізняла, то певно й числа собі запам’ятала, а може потім уже й Ангел помагав їй. Перед другим досвідом Настя зітхнула: “Ісусе Христе, поможи мені”.

Що моє пояснення правильне, це стверджує також один Настип висказ із великого посту. Настя просила Сестер, щоб зачасто не ставили їй св. мощей на чоло, коли терпить в екстазі задля тернового вінця, бо *привичається* до того й не буде відчувати полекші.

По досвідах Настя ще й зажартувала собі. Взяла одну фляшинку і до с.Севастіяни: “Ти любкаєш Бозю?” С.Севастіяна: “Любкаю”. Настя: “Ти молькаєшся до Бозі?” С.Севастіяна з усміхом: “Молькаюся”. Настя: “Но то відрізни, чи це свячена вода, чи ні?” (Настя тримала фляшинку в руці.)

Ми всі в сміх. С.Севастіяна: “Та деж! Я не можу!” Настя: “Ти маєш головку, то думай!... А ти думаєш, що я відрізняла би, якби мені Ісус не поміг?”

Я мав ще один експеримент приладжений. Зі своєї шкіряної

торби я витягнув дерев'яну касетку, перевязану й запечатану, та просив Ангела, щоб Настя відгадала, що в середині? Ангел: “О, це вже ні! Нам у таке не випадає заходити! Ні і ні!”

На моє налягання Настя відповіла, що в касетці є дві картки: одна писана, друга друкована. Я став дальше просити, щоб Настя відчитала ті картки. Ангел: “Ні та ні! Душечка маленька дитинця, їй тяжко читати, ти її не жалуєш!” Я налягав, щоб відчитала бодай одно слово. Тоді Настя сказала: “*Ісусе, спаси нас*”. Я: А з котрої картки ти читала? Настя: “З писаної”.

На писаній картці було написано моєю рукою, досить виразно, в двох рядках: “*Ісус, Христос цар наш*”, а в третьому рядку: “Амінь”. Обі картки записаною стороною були звернені до дна касетки. З того видно, що Настя дійсно відчитала перше слово (Ісус) з писаної картки і поспішно кинула оком на кінцеве слово в другому рядку “наш”, та зробила собі ціле речення (вповні згідно з психологією читання): “*Ісусе, спаси нас*”.

Ангел висловив мені докір, чому я не посвятив касетки (в тій касетці давніше стояв тютюн, а потім карти до гри), тому “душа” не могла довше бути в касетці. Це була відповідь на моє питання, чи може касетка замала, що “душа” не могла в ній довше бути? Ангел відповів: “Касетка не є замала, але...” і дальше, що я вже навів.

По екстазі Настя показувала нам місце на касетці, куди духом входила до неї, і також скаржилася на те, що касетка непосвячена.

Читач, по прочитанні стигматизаційних переживань Насті, певно і сам буде мати вражіння, що такі експерименти з Настею ідуть у розріз з її високою місією, та що Ангел не безосновно боровся проти них (чи перед якоюнебудь комісією Настя згодилася би на такі експерименти?). Я сам зараз мав те прикре вражіння й більше не буду робити ніяких таких експериментів; але й це добре, що сталося, щоб критики собі не уроювали,

що вони на мому місці брались би до діла більше “науково” – “експериментально”.

Екстаза тривала годину. Всячину ми переговорили. Ще наведу тільки ось те: Я сказав Насті, щоб числила від 1 до 10, якщо вміє. Настя по дитинячому (тли, чьотили...) числила до 10, і сама від себе відворотно: від 10 до 1. І як дитина тішилася: “А видиш, що вмію!”

Ми кілька разів просили Ангела, щоб Настя мала екстазу перед Митрополитом, бо Митрополит дотоді ще не бачив Насті в екстазі. Ангел вимовлявся тим, що “душечка” заслаба до того (задля великої пошани до становища й особи Митрополита), що буде дуже стидатися. Але в середу 10 червня перед полуднем о 10.30 год. сказав до с.Василії, що того дня буде в Митрополита: “Я скажу Архієреєві: Ти мене бойкаєшся, не бойкайся мене, я собі посол Господній. Тут маєш, Архієрею, чашу... Але душечці не треба казати, що я буду в Архієрея, бо вона стидалась би. Чи ти думаєш, що душечка знає, як я все приходжу? Ні, вона не знає. А чи думаєш, що вона знає, що я був у пастиря? Ні, вона не знає, бо вона плакала би”.

О 12 год. тої середи с.Василія з Настею приїхали до Митрополита (Настя до сповіди). С.Василія по дорозі – зі зрозумілих причин – молилася, щоб я в тому часі був у Митрополита. Так дійсно й сталося, хоч я в тому часі *конче* мусів бути в місті, але приїхав до мене о.Ст. Демко й задержав мене. Видно, що саме до тої ситуації відносилися слова Ангела, що він був у мене (й цілу ситуацію наладнав, як треба було).

Ангел зачав екстазу в Митрополита ось такими словами: “Я несу Архієреєві чашу, чашу з тілом і кров’ю – я несу Архієреєві свою душечку. Я посол Божий”. Аж досі я не розумів, чому тут Ангел говорив про “чашу” та “тіло і кров”, хоч я кілька разів про це думав. Щойно тепер це мені прояснилося: “чашею” назвав Ангел Настю, щоб так символізувати її стигматизацію

(Христові рани і терпіння).

В екстазі зійшла мова й на те, що Настя терпіла за Митрополита. Ангел вкоротці потвердив усе, що нам уже відоме. Митрополит на це сказав: “Але ж я заборонив їй переймати на себе мою недугу”. Ангел відповів: “Вона не брала сама. Ти, Архієрею, заборонив, а Христос приказав – а Христос вищий від тебе”.

Митрополит питав Ангела, чи “душа” знає, чи чує, що ми говоримо? Ангел відповів: “Ні, вона під сподом (у каплиці, на долині) молькається. А я тримаю її тіло”.

Настя мала екстазу на сидячи, лице боком відвертала від Митрополита; на мою просьбу тільки на хвилинку звернула очі на Митрополита й сказала про свої очі: “Очка сумні, бо душі нема”.

Другим разом Настя знала, що буде мати екстазу в Митрополита, клякла, не хотіла ані встати, ані сісти, й клячучи мала цілу півгодинну екстазу. Потім Настя мала ще кілька разів екстазу перед Митрополитом. На двох конверзаційних екстазах Насті був присутній Еп.Д.Нярадї.

Митрополит говорив з Ангелом і сам па сам. Я (24 липня) ніби підходив Ангела, щоб нам сказав щось із тої екстази, а він відповів: “Ми собі гарно поговорили. Це писане золотим пером і глибоко сховане”.

Чув я, що Митрополит сказав перед Еп.Нярадїєм про ту свою тайну розмову з Ангелом: “Всі його відповіді є не тільки вповні поправні під теологічним поглядом, але божї”.

* * *

На Трьох Святителів 12 лютого Настя в екстазі сказала: “В недовгому часі розлучиться в вас (у монастирі) одна душа, в дуже короткому часі покличе її Спаситель”. При тій екстазі була присутня також с.Магдалина і якось віднесла таке вражіння,

що ці слова до неї відносяться, хоч вона тоді ще була здорова. А Сестри думали, що це відноситься до німичної й найстаршої Сестри в їх монастирі.

С.Магдалина потім захворіла на “гальопуючі сухоти”, її вислали до Підлютого, де вона померла 6 червня.

В понеділок 1 червня Настя в екстазі говорила: “Одна дитинка глядає (шукає) й просяє: Чому нема земської матери?... Вона так дуже просяє: Матінко, приїдь до мене”. Наступного дня Ангел: “Видиш, душечко, матінцю земську кличе дитинка, а ти сама мусиш лишитися... Видиш, заступнице Христова (до присутної ігумені), тебе дитинка кличе... Ти дай їй хрестик на груди (професію), поблагослови, і хто знає, чи ти її ще колись побачиш? Згадай собі, заступнице Христова: ті діти доведеш, котрі підіруться на хресті, а ти між ними будеш стояти; ті будуть, котрі несли свій хрест мовчки, а не так, як вітер рознесе. Такі, що ти скажеш, а вони приложать хрест до рамени, як Ісус вівцю”. Ангел добре знав, що с.Магдалина помре, але сказав делікатно, як це й ми робимо в подібних випадках: “хто знає, чи її ще колись побачиш?”

Мати ігуменя поїхала до Підлютого, відобрала професію від с.Магдалини й похоронила її. Настя зараз знала, що с.Магдалина померла, але нікому не сказала, доки телеграма не прийшла. Їй нічого не вільно виявляти, ані що вона ясновидючим способом знає, ані що вона сама зробила духом у світі, доки само не виявиться. “Коли ж само не виявиться” – сказала Настя – “то пропало”.

Та все ж таки для Насті було би тяжко не виявити смерті с.Магдалини (були й такі випадки, що Настя провинилася проти таких приказів Ангела, як це я згадав у I частині). І що Ангел робить? У днях 6, 7 і 8 червня, як ніколи передтим, ані потім, Настя була майже весь час в екстазі: в екстазі ходила до каплиці, до трапези, замітала, фротерувала підлогу, а навіть до

купелі пішла в екстазі. Завжди в її тілі був Ангел.

Ангел здалека натякав про смерть с.Магдалини, але говорив так, що Сестри думали, що то відноситься до Насті. В суботу 6 червня ввечір говорив: “Я вам кажу правду з великої пошани, що вона вже не верне до тіла. Вона лежить 1, 2, 3 дні...” Дещо пізніше в купелі: “Людинцю, душечка вже не верне”... С.Василія: “То йди, Ангелику, клич, приведи душечку!” Ангел: “Душечка не хоче йти до тіла. Душечко, ходяй, ходяй, бо як ні, то я лишу тіло, а сам піду”. С.Василія закликала с.Севастіану, бо не знала, що робити. Сестри питають: “А чому душечка не хоче вертати?” Ангел: “Бо їй там ліпше, ніж тут...”

У тих днях Настина душа, як Ангел сказав, ходила світами: була у Підлютім, у Єрусалимі, в Росії, в Америці...

В понеділок 8 червня о 1.30 пополудні Ангел говорив: “Душечка пішла до земської матерії (до Підлютого). Тамта душечка пішла до Бозі (вмерла). Людино, як душечка була в росі божій (у купелі), я казав, що душечка вмеркає. А ти казала, що ні, ні. А то не моя, а тамта друга. Не правда? Чому я з душечкою бавкався так довго? Бо душечка знала і була би вам сказала, що тамта душечка вмерцяла. Якби я не був з душечкою, то душечка все була би сказала. А я ні, хоч я був у тілі... Як моя душечка казала, що від вас піде одна, то ви смійкалися... Моя душечка просить тамту душечку, щоб її взяла”.

Відколи знаю Настю, вона завжди молиться, щоб умерти. Смерть для неї “зиск”, як Ап. Павло говорив про себе.

В червні 1936 виявився найкращий випадок, де Настя уздоровила одну конаючу дитину. Дня 12 червня я дістав лист від одної нашої лікарської родини (підписані муж і жінка) в Равщині ось такого змісту:

“Тому два тижні захворіла нам дитина на дифтерію. І хоч на самім початку хвороби дістала відповідні застрики суровиці та й лікарська опіка була якнайліпша, все ж таки прийшли

комплікації. Особливо носовий кровоток у такій сильній мірі, що лікарська штука, хоч яка розвинена в нинішній добі, стала безсильна. Лишилася тільки одна дорога рятунку через молитву. В самому критичному моменті, де всі засоби й ліки стали вичерпані, коли шестилітна дитина скривавилася понад літру крові, лежала цілком зимна, звернулись ми обоє до Серця Христового, благаючи, щоб через Настю Волошин урятував нам Ісус Христос дитину. Помимо розпуки ми відчули полекшу, на душі – і з години на годину вертало життя дитини до тої міри, що, як візвані лікарі прибули, застали все в порядку, а за кілька днів дитина стала здорова. Я був кілька літ у шпиталі, бачив різні кровотоки – та й поза шпиталем, але такого, як у моєї дитини, я ще не бачив. Помимо того, що це власна дитина, і здавалось би, що тут відіграє роль свого роду перечулення, я сильно вірю в те, що фактично те все пройшло чудесним способом. Із вдячності для Насті Волошин за те, що причинилася в вислуханні наших молитов, хочемо післати на руки Впр. о. Доктора жертву на Службу Божу за неї. Прошу ласкаво подати адресу, бо й тепер пишучи, не знаємо докладної”.

Лист датований 10 червня 1936, поштою висланий поручено на мою адресу, але до нашої Духовної Семинарії у Львові (а я мешкаю у св. Юрія).

З тим листом я пішов до Насті, і не показуючи їй його, випробовую її, як завжди в таких випадках – хоч у дійсности це непотрібне, але сторонні люди вважали би мене за безкритичного, якби я так не робив. (Коли хтось оповідає про лід людям довкола рівника,* що ніколи не бачили леду, то враз мусить і доказувати, що лід можливий, бо інакше вважали би

---

*екватор – прим.упор.

того, що говорить про лід, за безкритичного.)

Кажу до Насті: Чи ти знаєш якусь таку дитину, може шестилітню, що їй дуже кров з носа ішла? – Питання аж надто широке.

Настя: “Знаю, то недавно було”. Я: Чи ти їй допомгла? Настя: “Так”. Я: Ну, то оповідж усе, що про це знаєш.

Настя: “Коли вони кинулися до мене (ті панство не нисали до Насті, тільки в душі зверталися до неї), щоб я рятувала, я полетіла духом, молитвою застановила кровоток дитині”.

Я: “Як то молитвою?” Настя: “Прошу отця, то так, як рукою”. Я: Добре тобі казати! Оповідай дальше.

Настя: “А що дитина забагато крові втратила й не могла би жити, то я їй давала кров зі свого серця. Але я була ослаблена й не могла їй давати стільки крові, скільки було потрібно, тому я потім брала кров від її матери і їй давала. Від кого-небудь мені не вільно брати крові, але від матери для дитини вільно”.

Тут другий раз мені пішов мороз поза шкіру. Як широка земська куля, ніодна проста дівчина, якою є Настя, не може знати про “трансфузію крові” – а ще таким способом, де кров треба дематеріалізувати і на віддаль ділати.

Щойно тепер я показав Насті лист, але тільки прочитав їй назву місцевости та прізвище підписаних, бо решту Настя й без того вже знала.

Я написав до того лікаря, що Настя сказала, додаючи, що по її бажанні обіцяну жертву нехай пришле на будову церкви у Млинах на мої руки або просто до Млинів. Ще я завважив, що його дружина повинна була якось відчути втрату крові.

Ці панство прислали даток на будову церкви в Млинах, а дещо пізніше я дістав лист (писаний 30 червня 1936) від дружини того лікаря. В цьому листі та пані пише:

“Щодо ослаблення, то воно дійсно було в мене на третій день по кровотоку дитини. А радше було щось у роді серцевого атаку – 48 ударів на хвилину, де пормально повинно бути 80-84; в мене була загальна блідість і ослаблення так, що потрібно було дати застрик. Це тривало не цілих два дні. Дитина скоро прийшла до здоров’я і є в повному здоров’ї... Дитина була майже конаюча, зимна, з розширеними зіницями і насиленими віддихами, а потім з кож-ною секундою ставала не та сама. По хворобі блідість дитини уступила, а сторонні люди не хотіли вірити, що з дитиною було що-небудь зле”.

Чи яке-небудь чудесне uzдоровлення може бути краще й повніше стверджене? Звертаю увагу тільки на те, що це був випадок у *лікарській* родині. Та це ще не все.

В понеділок 8 червня Ангел сказав: “Прийде такий голос, що про душечку щось скаже; прийде такий голос, буде так писати, писати, скаже: Дякую, що дала здоров’я”.

А 12 червня о 2 год. попол. Ангел сказав: “Прийде пастир, принесе новину, а душечці прийде подяка за ту душечку”.

В тих днях я дістав тільки той один лист з подякою для Насті за здоров’я. А з тим листом я пішов до Насті щойпо в суботу 13 червня ввечір.

* * *

Як черниця, Настя кілька разів бачила в екстазі св. Василя Великого і каже, що це той сам чоловік, якого бачила в Млинах першого в своїх екстазах (звертаю увагу, що вже тоді Настя бачила його з хрестом на грудях, що символізує Єпископа).

В понеділок 1 червня Ангел говорив про це: “Вона плакала над ерусалимським гробом, билася в груди й просила свого Отця, в дімку котрого мешкає, про ласку для нашого народу – і вернула, як дзвін ударив, і вона ледви шату вбрала, спішить до Ісуса (до каплиці)... Вона йде на Божий гріб і по дорозі

обцілює всі кісточки Отця і просить, щоб її прийняв той Отець, котрий прийняв її до свого дому... Вона, іде від гробу до гробу, від мученика до мученика, і просить... А я говорю до вас і до земської матері, вона спішить до того мученика, котрого вони шукають” (св. Методія).

В вівторок 23 червня в екстазі Настя говорила про св. Василя, передаючи його слова: “Я вашого дїмку Отець, котрого ім’я маєте славити... Дочко моя, чи тобі милий і свобідний той салон? Я тобі вибрав кімнатку тут... Я тебе привів тут, будь, дочко моя, все готова, похили своє серце, будь чемна, дрожи своїм серцем... Молися, дочко, бо вас окружають злі, окружають той дїм вороги, а ви будете клячати перед Спасителем. Але я охороню вас своїм мечем, котрий тримаю в руці”.

Один чеський священик написав лист з проханням, щоб Настя в екстазі сказала, де грїб св. Методія (що помер 885 р. і похоронений десь на Велеградї на Моравїї). Два рази повертала Настя до тої теми й завжди давала однакову відповідь. Перший раз сказала, що вони його шукали, багато земської марноти (грошей) розкинули – ліпше було би, якби це дали вбогим. Вони вже нераз мали його в руках, “штуркали” до нього, але Христос не хоче, щоб його (св. Методія) кісточки розбирали народи. Прийде час, сам Христос дасть знак на його гробі, тоді його віднайдуть.

В понедїлок 1 червня говорив Ангел: “Вони його шукали і багато земської марноти розкинули, а вона його найшла, уцілувала ручки... А хто випросив такі ласки для моєї душечки? Той мученик випросив у Бога ту душечку, котрий завжди клячить перед Ісусом і цілує його рани. А чий він мученик?” С.Севастіяна: ”Він нашого обряду, слов’янського”. Ангел: “Так”. Ігуменя: “Нехай душечка нам скаже, як той мученик називається?” Настя: “Ме... й”. Ігуменя: “Методїй?” Настя кивнула головою, притакуючи. Ангел: “Хто з Богом е...

Вважаймо всі, бо йде боротьба... Душа спішить на захід, де його найшла”.

Ігуменя: “Чи душечка може сказати, де його тіло лежить?”

Ангел: “Ні, аж Христос сам закличе, аж дозволить вийти з гробу... Яка вістка для нашого народу? Та, що той мученик клячить і просить. Він буде прославлений, як її (Насті) душа розлучиться з тілом; на його гробі станеться велике чудо”.

Я маю свою думку про ці останні слова Ангела, та нехай собі їх кожний пояснює, як може, бо це передсказання.*

* * *

В вівторок 7 липня Ангел сказав про Настю: “Вона несе жертвеник, вона бере всі серця”. Коли с.Любов (24 липня) попросила Ангела, щоб описав, як є в небі, він відповів: “Якби я тобі сказав про доброту божу, ти кликала би: Возьми мене! Возьми мене!”

В тій самій екстазі Ангел сказав, чому він “відбирає” від Насті поживу: “Вона має сильнішу молитву, як не має такої поживи (як інші), вона тоді може більше зробити; колиж вона поживиться, тоді вона подібніша до всіх; а як вона не бере поживи, то вона багато душ викуплює”.

В середу 8 липня Ісус Христос показав своє серце Насті в екстазі. Про це Ангел ось так говорив: “Душечці нині пізно Ісус показав своє серце. Душечка сказала: Виджу. Ісус сказав: А бачиш глибоку рану? А душечка замовчала. А Ісус сказав: Бачиш джерело любови для всіх? І щез”.

У тій самій екстазі Ангел сказав про їду Насті: “То, що вам добре, то їй Ісус замінює на лихе; а що для вас лихе, то для неї добре”.

В п’ятницю 10 липня, коли Настя мала отворену рану на серці й терплячу екстазу, Ангел сказав: “Скільки душ кликає,

---

*Тіло св.Методія досьогодні не знайдено. – прим. упорядника

кликає й кликає: Душечко, молькайся за мене!” В четвер 30 липня, по реколекціях і св. Причастю, Настя зі Львова витворила в Підлютім у монастирській церкві на трьох шибках три нерукотворені образи. Митрополит забрав ті шиби до Львова.

В неділю 9 серпня ігуменя, намісниця і с.Василія дали Насті в екстазі свої коробки від окулярів. Вона при замкнених очах усі переміяла, а потім кожній віддала її власну. С.Василія питала Ангела: “Чому душечка нині плакала?” Ангел: “Душечка відчувала, що Ісуса конають. *Треба писати, що віра від кінця до кінця слине, а хто її переслідуює, той від острого меча згине*”.

Наступного дня ігуменя запитала Ангела, як набути покору? Ангел відповів: “Всіх слухати, все мовчати, не треба пійкати (п'яти-говорити), де не треба, лише там, де земська мати скаже. Коли земська мати картає, цьомай руці й мовчи. Що земська мати каже, то працюй. Перше: люби Ісуса. Друге: люби, що Ісус сотворив (світ). Третє: Матір Божу. Четверте: всі серденька (всіх людей). П'яте: всім послужним бути; все скоро робити і втікати, як голубчик під крильчика (голуб'ятко під крила голубиці)... Ісус сказав: Любіть мене нерше, а себе любіть, як мене, то буде гарно”.

В неділю 6 вересня (екстаза перед Митрополитом) Ангел сказав: “Ходи, душечко, до своєї будови, і *треба любити, що Бог дає*”.

* * *

Від 6 вересня до 29 вересня, коли кінчу цю книжку, Настя не мала екстази у властивому розумінні. Це мабуть той час, про котрий Ангел задалегідь говорив, що не буде Насті показуватися, що полишить її самій собі, нехай “сама спробує терпіти”.

Але в четвер 24 вересня виявилось щось *нове*. Настя духом пішла до міста за с.Веронікою, а в тому самому часі в монастирі обирала горіхи з лущин та розмовляла зі Сестрами – і то так, що навіть с.Василія не запримітила на ній, що вона в екстазі. Це виявилось аж тоді, коли с.Вероніка вернула з міста і вступила до розмовниці, де був я з Настею і с.Василією.

С.Вероніка відчувала в місті присутність Насті коло себе, і як тільки вступила до розмовниці, нахивала пальцем до Насті та сміючися сказала: “А ти що коло мене в місті робила?” На це Настя розсміялася й оповіла все, де с.Вероніка була, що їй сказали в склепі, як с.Вероніка вертала в переповненому трамваї з пакунками і як їй один пан (саме під впливом Насті) поміг висісти з трамваю. Настя сказала, що в тому часі Ангел був у її тілі.

Щойно тепер с.Василія зрозуміла одну подробицю з поведінки Насті в тому часі, коли вона була духом у місті, а в тілі заступав її Ангел. Тоді вона цілком свobodно (проти свого звичаю) оповіла Сестрам, що попереднього дня, коли по обіді поклялася трохи спочити, замість маленького образка на стіні, де намальована, дитина Ісус з ягнятком, бачила живого малого Ісуса з живим ягнятком; Ісус тримав пальчик на устах, даючи тим Насті знак, щоб нічого про це не говорила, а ягнятко вигравало собі. Настя скривала голову під ковдру і по дитинячому радісно сміялася. Кілька разів вихиляла голову зпід ковдри й знову скривала її під ковдру та сміялася. С.Василія це помітила, але Настя не хотіла їй сказати причини.

Мені тут насувається на думку одне моє помічення, якого я поредтим не змів собі пояснити. Ангел завжди говорив про себе “був”, а про Настю “була”.

Але від серпня, коли говорив про Настю, став мішати “була” і “був” – і то так впадаючо, що я аж звертав йому увагу і питав про причину, а він не дав ніякої відповіді. Чи він тоді

не вправлявся в тій функції, щоб Настю заступати в її тілі так, щоб люди того й не номічували? Дуже можливо. Це вершок у застосуванні Ангела до монастирських правил. Одна Настя ходить собі духом по світі, а друга “Настя” одночасно сповняє свої монастирські обов’язки.

Того Настиного видіння дитини Ісуса з ягнятком не можна пояснювати живою фантазією. Це в Насті не така проста справа. В вівторок 7 липня Настя духом бачила при своїм ліжку священика в фелоні (того дня вона, хоч дуже тяжко терпіла, рано встала, пішла до каплиці, але мусіла вийти з утрени й положилася); описала його як худощавого, високого, блідого. А по реколекціях (25 липня – 30 липня) кілька разів до Сестер сказала, що священик, котрий давав їм реколекції (о.Ш. ЧСВВ), це та сама особа, яку вона бачила 7 липня.

В вівторок 7 липня було Різдво Йоана Хрестителя; Ангел сказав, що того дня Настя бачила в екстазі св. Йоана Хрестителя; він прийшов до неї і сказав: “Будь тою зіркою, що світить для всіх”. Йоан Хреститель був гарний, високий.

В п’ятницю 26 червня Настя, коли положилася спати, бачила Тайну Вечерю. Бачила стіл, за котрим сиділи в *лежачій* поставі Ісус з Апостолами. Ап. Йоан виглядав як дуже гарна дівчина, лице рум’яне, волосся довге, сидів по лівій руці Ісуса, а Ап. Петро, поважний старець, по правій. На столі були *пляцки*, а не бохонці хліба. Чаша була *бронзова*, темна – така, як з чоколяди. Тих характеристичних подробиць Настина фантазія ніяк не могла би сама зі себе так історично вірно схопити.

В останніх часах Настя мала більше таких видінь з Христового життя, а враз чула *чужу мову людей*. Ці видіння з певністю заступають Насті ті видіння, що їх вона давніше мала в терплячих екстазах. Нова форма тих видінь без сумніву також екстатична, але достосована до того, що Настя в часі тих екстаз не засипляє.

Відколи в Еспанії домашня війна, Настя більше разів ходила там духом і наvertsала комуністів до віри, описувала церкву, що горить, як у одній церкві 40 комуністів гуляє і т. ін., та терпіла духове бичування.

* * *

Я думав, що на Воздвиження Чесного Хреста Настя буде тяжче терпіти, що може їй отворяться рани. А вона того дня була така погідна й весела, якої я ще взагалі не бачив. Терпіла день перед тим святом – духово.

Стигматизація Насті опинилася тепер у такій фазі, що годі передбачувати її майбутнього розвитку.

* * *

Настя мала екстази 30 вересня і 5 жовтня. В середу 30 вересня були іменини ігумені (Віра). Коли Настя була в ігумені, Ангел прийшов, щоби нобажати ігумені з нагоди її іменин, і сказав, що це той час, про котрий він заздалегідь говорив, що не буде приходити. Екстаза була коротка.

В понеділок 5 жовтня Настя духово дуже терпіла. Ангел в екстазі нояснив причину того її терпіння. Ця екстаза тривала майже годину.

В останніх тижнях у внутрішньому житті Насті стало виступати нове явище: деколи Настя має таке почуття, що її *серце горить*, а огонь обіймає ціле нутро грудей. Це явище триває 10 до 15 хвилин, буває раз на день або й два рази, нагло зачинається й нагло кінчиться. Черниці, що підглянули Настю в тому часі, кажуть, що Настині очі тоді дуже світять якимсь дивним блеском.

ЗМІСТ

о.-др. Г. Костельник,
Настя Волошин - “жертва на показ”. Екстази Насті

Вступ.....	5
Останні тижні великого посту.....	9
Страшний тиждень і Великдень.....	39
У Млинах.....	61
Покликання до монастиря.....	69
Нова форма екстаз.....	109

РЕЛІГІЙНЕ ВИДАННЯ
Післанці з таємного світу.
Анастасія Волошини
частина 2

Підписано до друку 15.01.09р. Формат 60x86/16
Папір офсетний. Гарнітура “Таймс”. Офс. друк
Ум. фарбовідб. 7,76 Ум. друк. арк. 7,76
Обл. вид. арк. 7,85 Замов. № 1501-1 Тираж 1000

Друк ТзОВ “Дизайн студія “Папуга”
м. Львів, вул. Любінська, 92
тел.: 297-00-78